

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

STRESS TEST ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΣΤΑΘΑΚΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου
Πειραιώς ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην
Οικονομική και Επιχειρησιακή Στρατηγική

Πειραιάς, Νοέμβριος 2015

UNIVERSITY OF PIRAEUS
DEPARTMENT OF ECONOMICS

MASTER PROGRAM IN ECONOMIC AND BUSINESS
STRATEGY

STRESS TEST BANK CREDIT CAPACITY

By

STATHAKI VASILEIA

Master Thesis submitted to the Department of Economics of the University of Piraeus in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in Economic and Business Strategy

Piraeus, Greece, November 2015

Στους γονείς μου.

Ευχαριστίες

Στο σημείο αυτό, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την καθηγήτρια κυρία Ψυλλάκη Μαρία, για το χρόνο που μου αφιέρωσε κατά τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας εργασίας και για την πολύτιμη συνεργασία και στήριξη της.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου, που μου συμπαραστάθηκαν και στήριξαν την προσπάθειά μου με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και χωρίς αυτό θα ήταν αδύνατο να καταφέρω ότι έχω πετύχει μέχρι σήμερα.

Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας: Stress Test – Πιστοληπτική Ικανότητα Τραπεζών

Σημαντικοί Όροι: Τραπεζικό Σύστημα, Οικονομική Κρίση, Τραπεζικοί Κίνδυνοι, Συστήματα Αξιολόγησης Τραπεζών, Camels, Stress Test, Άσκηση Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία αρχικά περιγράφει το τραπεζικό σύστημα. Περιλαμβάνει μια αναφορά στην διεθνή κρίση και στο πως εν κατακλείδι έφτασε και επηρέασε την Ελληνική οικονομία καθώς και το τραπεζικό σύστημα. Στη συνέχεια γίνεται μια σύντομη περιγραφή στην Επιτροπή της Βασιλείας καθώς και στους κανονισμούς που θέσπισε για την προστασία του τραπεζικού συστήματος. Στη συνέχεια αναλύονται βασικές έννοιες των κινδύνων που διατρέχουν όλα τα πιστωτικά ιδρύματα καθώς και σχετικές τεχνικές διαχείρισης και αντιμετώπισης τους για την αποφυγή δυσάρεστων καταστάσεων. Επιπλέον παρουσιάζονται και αναλύονται τα συστήματα αξιολόγησης των τραπεζών μέσω των αριθμοδεικτών Camels καθώς και οι ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων ή Stress Test. Τέλος παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των Stress Test 2013-2014 τα αποτελεσμάτων οποίων ανακοινώθηκαν στις 26/10/2014.

Title of Thesis: Stress Test Bank Credit Capacity

Keywords: Banking System , Financial Crisis , Banking Risks , Systems Evaluation Banks , Camels, Stress Test

Abstract

This paper will elaborate on the various aspects of the banking system, the international crisis and its multiple effects on the Greek economy. Additionally, it describes the Basel Committee as well as how the various regulations were adopted in order to protect the banking system. It also analyzes the main concepts of risks towards all credit institutions and related management techniques in order to avoid similar unpleasant situations. Furthermore it presents and analyzes the banks' ratings through ratios Camels and through Stress Tests. In conclusion it presents the results of the Stress Tests that took place during 2013-2014 and announced on 10/26/2014

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	vii
Περίληψη	ix
Abstract	xi
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	1
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....	1
1.1 Διεθνής Κρίση και Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα	1
1.2 Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα και Δημοσιονομική Κρίση	6
1.3 Η επιτροπή της Βασιλείας-Βασιλεία I, II, III	13
1.3.1 Βασιλεία I (Basel I).....	14
1.3.2 Βασιλεία II (Basel II).....	16
1.3.3 Βασιλεία III (Basel III).....	18
1.4 Η ανάγκη εποπτείας, ρυθμιστικής παρέμβασης και επίβλεψης του χρηματοπιστωτικού συστήματος ως αποτέλεσμα της κρίσης.....	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	25
ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ	25
2.1 Ορισμός Κινδύνου	25
2.2 Κίνδυνοι στο Τραπεζικό Σύστημα	26
2.3 Κατηγορίες κινδύνων	28
2.3.1 Κίνδυνος αγοράς	28
2.3.2 Πιστωτικός κίνδυνος	29
2.3.3 Κίνδυνος ρευστότητας	30
2.3.4 Λειτουργικός κίνδυνος	30
2.3.5 Κίνδυνος επιτοκίου	31
2.3.6 Κίνδυνος φερεγγυότητας ή κίνδυνος κεφαλαίου	32
2.3.7 Κίνδυνος αναχρηματοδότησης	32
2.3.8 Πολιτικός κίνδυνος.....	32
2.3.9 Νομικός κίνδυνος.....	32
2.3.10 Συναλλαγματικός κίνδυνος	33
2.3.11 Κίνδυνος χρέους και χώρας	33
2.3.12 Κίνδυνος από πράξεις εκτός ισολογισμού.....	33

2.4 Διαχείριση κινδύνων τραπεζών (risk management)	34
2.4.1. Τεχνικές εκτίμησης και διαχείρισης κινδύνων (risk management)	35
2.5 Εποπτεία και ρυθμιστική παρέμβαση στο τραπεζικό σύστημα	36
2.6 Μικρο-προληπτικές και μακρο-προληπτικές ρυθμιστικές παρεμβάσεις	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	45
ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ CAMELS κ STRESS TEST	45
3.1 CAMELS.....	45
3.1.1 Μεθοδολογία CAMELS	47
3.1.2 Σύστημα Αξιολόγησης CAMELS για τα Τραπεζικά Ιδρύματα.....	49
3.1.2.1 Κεφαλαιακή Επάρκεια (Capital Adequacy)	50
3.1.2.2 Ποιότητα Στοιχείων Ενεργητικού (Asset Quality)	52
3.1.2.3 Διοίκηση – Διαχείριση (Management).....	55
3.1.2.4 Κερδοφορία (Earnings).....	56
3.1.2.5 Ρευστότητα (Liquidity)	58
3.1.3 Ευαισθησία στους κινδύνους της αγοράς (Sensitivity to Market Risk)	61
3.1.4 Η απεικόνιση των CAMELS στην πράξη	62
3.2 Προσομοίωση Ακραίων Καταστάσεων- STRESS TEST	64
3.2.1 Τεχνικές stress- testing.....	67
3.2.2 Οι δυο βασικές προσεγγίσεις των stress-test: bottom-up και top-down	68
3.2.2.1 Περιορισμοί των προσεγγίσεων bottom-up και top-down	70
3.2.3 Βήματα ολοκλήρωσης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων	71
3.2.4 Η διαδικασία του stress test	72
3.2.5 Μεθοδολογίες stress-testing	80
3.2.6 Η χρήση των Stress test στη χάραξη πολιτικής.....	82
3.2.7 Αδυναμίες των stress test	84
ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ 2014	86
4.1 Γενικά	86
4.2 Μεθοδολογία της Συνολικής Αξιολόγησης stress test 2013-2014	86
4.3 Μεθοδολογία STRESS TEST Ελληνικών Τραπεζών 2013-2014.....	89
4.4 Αποτελέσματα STRESS TEST 2013-2014.....	93
4.4.1 Αποτελέσματα Πανευρωπαϊκά	93
4.4.2 Αποτελέσματα Ελληνικών Stress Test.....	94
4.4.2.1 Αποτελέσματα για την Alpha Bank	100
4.4.2.2 Αποτελέσματα για την Τράπεζα Πειραιώς.....	104

4.4.2.3 Αποτελέσματα για την Εθνική Τράπεζα.....	106
4.4.2.4 Αποτελέσματα για την Eurobank	109
Βιβλιογραφία	113

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

1.1 Διεθνής Κρίση και Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα

Κατά το χρονικό διάστημα 2004–2007, τα πιστωτικά ιδρύματα άντλησαν σημαντικά κεφάλαια υπό μορφή χρέους προκειμένου πραγματοποιήσουν επενδύσεις σε τίτλους επί ενυπόθηκων δανείων. Το αποτέλεσμα ήταν η διαρκής άνοδος των τιμών των ακινήτων, ο υπερδανεισμός, η αύξηση των επιτοκίων, η μείωση της ικανότητας των δανειοληπτών να εκπληρώνουν με συνέπεια τις δανειακές τους υποχρεώσεις, και τελικώς η απαξίωση των ομολόγων που είχαν εκδοθεί μέσω τιτλοποίησης.

Η απεριόριστη ρευστότητα στις αγορές, η συνεχώς ανανεούμενη δυνατότητα τροφοδότησης της στεγαστικής πίστης και η πραγματοποίηση επενδύσεων υψηλής αναμενόμενης απόδοσης βασίστηκε στην ιδέα της χρηματοοικονομικής μόχλευσης (leverage). Η μέθοδος αυτή πολλαπλασίαζε τα κέρδη των τραπεζών στη διάρκεια της στεγαστικής άνθησης, αλλά οδήγησε σε τεράστιες απώλειες στη διάρκεια της κατάρρευσης.

Εταιρίες αμοιβαίων κεφαλαίων, επενδυτικές τράπεζες, εταιρίες ειδικού σκοπού (margin). Για να βρουν την εγγύηση, αναγκάστηκαν να προβούν σε άμεσες πωλήσεις περιουσιακών στοιχείων, ακινήτων, με αποτέλεσμα οι τιμές τους να αρχίσουν να αποκλιμακώνονται. Οι πρώτοι οργανισμοί που χτυπήθηκαν ήταν οι εταιρίες ειδικού σκοπού, που είχαν ιδρυθεί ως θυγατρικές τραπεζών των Η.Π.Α. για να μπορούν να δανείζονται με ευκολία, χωρίς υποχρεωτικές κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον κίνδυνο που αναλαμβάνουν. (Καραμούζης 2011)

Άμεσο αποτέλεσμα ήταν, η αγορά αυτών των εταιριών ειδικού σκοπού να εξαφανιστεί. Η αγορά αυτή χρηματοδοτούσε τις επενδύσεις σε στεγαστικά προϊόντα εκδίδοντας βραχυπρόθεσμα εταιρικά ομόλογα, τα λεγόμενα Asset-Backed Papers. Η ζήτηση για τα συγκεκριμένα προϊόντα μειώθηκε αισθητά και έτσι η αγορά κατέρρευσε.

Τα ομόλογα αυτά ονομάστηκαν δομημένα (structured), επειδή ενσωμάτωναν απαιτήσεις από στεγαστικά δάνεια και είχαν δομηθεί επί δανειακών απαιτήσεων και κατέληξαν να χάσουν την αξία τους, επειδή οι εταιρίες που τα είχαν εκδώσει και οι τράπεζες που είχαν

χρηματοδοτηθεί μέσω της τιτλοποίησης δεν μπορούσαν πλέον να εισπράττουν τις απαιτήσεις τους από τα δάνεια, ώστε να καλύπτουν στη συνέχεια τα ομόλογα.

Τα ομόλογα αυτά εξαιτίας της συμπεριφοράς τους στην αγορά ονομάστηκαν «τοξικά». Ο λόγος αυτής της ονομασίας ήταν πως δημιούργησαν άμεσα ή έμμεσα έντονα προβλήματα ρευστότητας και αδυναμίας πληρωμών πολλών τραπεζών. Ως αποτέλεσμα δημιουργούνταν ένα ντόμινο αναταράξεων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και κυρίως στις τράπεζες (με πολλές από αυτές να πτωχεύουν, άλλες να κρατικοποιούνται και άλλες να ανακοινώνουν τεράστιες ζημιές.).

Αξίζει να αναφερθεί ότι σημαντικό ρόλο στην προώθηση αυτών των ομολόγων είχε και η καλή αξιολόγησή τους από τους διάφορους οίκους αξιολόγησης, οι οποίοι αργότερα κατηγορήθηκαν ότι λειτουργούσαν μεροληπτικά.

Κύριο χαρακτηριστικό των σύνθετων αυτών προϊόντων, που προκύπτουν από τιτλοποιήσεις απαιτήσεων είναι:

- ✓ η πολυπλοκότητα
- ✓ η ασάφεια και η
- ✓ πελατοκεντρική εξειδίκευση.

Το αναμενόμενο θα ήταν τα χαρακτηριστικά αυτά να καθιστούν τις επενδύσεις απρόσιτες, κυρίως για τους ιδιώτες επενδυτές, εν τούτοις εξαιτίας των υψηλών τους αποδόσεων και της προώθησής τους από τους πιστωτικούς οργανισμούς, αποτέλεσαν πόλο έλξης για τους επενδυτές προσελκύοντας μεγάλα κεφάλαια.

Αδύνατο σημείο αποτελούσε η πολυπλοκότητα και η ασάφεια των επενδυτικών προϊόντων. Η δυσκολία ήταν τέτοια που ακόμα και πολλά στελέχη της αγοράς είχαν αδυναμία να κατανοήσουν τη λειτουργία τους.

Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα το 2007, που ξεκίνησαν οι πρώτες φήμες για την επισφάλεια των αποδόσεών τους, τα αδιαφανή χαρακτηριστικά τους και η άγνοια των περισσότερων επενδυτών να συντελέσουν καθοριστικά ώστε να χαθεί η ρευστότητα της αγοράς.

Οι επενδυτές από τη μία πλευρά συνωστίζονταν από την πλευρά του πωλητή, προσπαθώντας να απεμπλακούν από τις τοξικές πλέον επενδύσεις τους, ενώ από την άλλη πλευρά ήταν πολύ δύσκολο να βρεθούν αγοραστές ύστατης προσφυγής, καθώς οι περισσότεροι πιστωτικοί οργανισμοί αντιμετώπιζαν δυσκολίες στην άντληση ρευστότητας έναντι αβέβαιων εγγυήσεων.

Αποτέλεσμα αυτής της δυσπραγίας ήταν το πάγωμα της διατραπεζικής αγοράς διότι λόγω της έλλειψης εμπιστοσύνης οι τράπεζες ήταν εξαιρετικά διστακτικές να δανείσουν τις άλλες τράπεζες προκαλώντας στην αγορά πιστωτική ασφυξία.

Ως τις αρχές του 2007, η παγκόσμια οικονομία λειτουργούσε σε ένα περιβάλλον απεριόριστης αισιοδοξίας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την περίοδο 2002-2007 να σημειωθεί η υψηλότερη μέση παγκόσμια ανάπτυξη των τελευταίων σαράντα ετών. Η αισιοδοξία στο χρηματοοικονομικό τομέα ήταν υπέρμετρη με αποτέλεσμα αυτός να μεγεθύνεται συνεχώς και να εμφανίζεται πανίσχυρος.

Να διευκρινίσουμε ότι από το 2007 έχουμε βιώσει δύο σοβαρές οικονομικές κρίσεις. Η πρώτη, η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση (2007-2009), ξεκίνησε από το τραπεζικό σύστημα των ΗΠΑ και έπληξε τα τραπεζικά συστήματα πολλών κρατών μέσω μιας διαδικασίας διάχυσης (spillover), χωρίς όμως να επηρεάσει το ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Η υπέρμετρη πιστωτική επέκταση των αμερικάνικων τραπεζών στην αγορά των στεγαστικών δανείων χαμηλής πιστοληπτικής αξιολόγησης (subprime), καθώς και ο υψηλός βαθμός μόχλευσης των ιδίων κεφαλαίων τους, στάθηκαν η αφορμή για να ξεκινήσει η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση το 2007 από τις Η.Π.Α. και να εξαπλωθεί ταχύτητα στην Ευρώπη και σε όλον τον κόσμο, με επίκεντρο τις τράπεζες. (Grouhy M.et al, 2008)

Φτάνοντας στον Σεπτέμβριο του 2008, η κρίση αντί να περιορίζεται άρχισε να λαμβάνει δραματικές διαστάσεις με κορύφωση την πτώχευση της Lehman Brothers και την εξαγορά της Merrill Lynch από την Bank of America, που αντιμετώπιζε τον κίνδυνο χρεοκοπίας, ενώ οι συνολικές ζημιές από την κρίση ήταν \$ 51,8 δις (Bloomberg 2008).

Δύο από τις μεγαλύτερες τράπεζες του κόσμου έπαψαν να υπάρχουν, με αποτέλεσμα να εξαφανιστεί η όποια λίγη εμπιστοσύνη είχε μείνει στη διατραπεζική αγορά. Όπως αποδείχθηκε εκ των υστέρων, η λανθασμένη απόφαση να αφηθεί η Lehman Brothers να πτωχεύσει, είχε σκοπό να μειώσει τον ηθικό κίνδυνο, αλλά ξαφνικά δημιούργησε ένα ντόμινο ανησυχιών (Krugman, 2013).

Οι ανησυχίες πλέον μεταφέρθηκαν στην Ευρώπη, καθώς η Fortis, ο πολυεθνικός τραπεζικός και ασφαλιστικός γίγαντας διασπάται και εν μέρει κρατικοποιείται τον Οκτώβριο του 2008. Το ίδιο συμβαίνει και με την αγγλική Bradford and Bingley και τη βελγογαλλική Dexia.

Το ίδιο χρονικό διάστημα οι τρεις μεγαλύτερες τράπεζες της Ισλανδίας πτωχεύουν και τίθενται υπό κρατικό έλεγχο. Οι πτωχεύσεις-διασώσεις των τραπεζών συνεχίζονται σε όλον τον κόσμο την περίοδο 2008-2009, αποδεικνύοντας πως όλοι κινδυνεύουν, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, όπως και το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Η Ελλάδα, την περίοδο εκείνη, βρισκόταν σε μία εντελώς διαφορετική κατάσταση, όσον αφορά το τραπεζικό της σύστημα. Η δημοσιονομική κατάσταση είχε αρχίσει να επιδεινώνεται, αλλά το τραπεζικό σύστημα δεν είχε ακόμα επηρεαστεί. Είναι ενδεικτικό το γεγονός ότι η δεύτερη μεγαλύτερη κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών καταγράφεται το 2008, δηλαδή μερικούς μήνες μετά την κατάρρευση της Lehman Brothers (15.9.2008) μεσούσης της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης. (Γκόρτσος 2014)

Η κρίση εντάθηκε στις αρχές του 2009, παρά τις προσπάθειες των αρχών, καθώς ο φόβος κατάρρευσης συνέχισε να υπάρχει γιατί αμφισβητούνταν η βιωσιμότητα όλων των μεγάλων αμερικάνικων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Ταυτόχρονα, η χρηματοπιστωτική κρίση περνούσε στην πραγματική οικονομία όλων των χωρών του πλανήτη με δυσμενή αποτελέσματα για ολόκληρη την οικονομία. (Καραμούζης et al 2011).

Στη συνέχεια, το 2010, έχουμε την αρχή της δημοσιονομικής κρίσης στην Ευρωζώνη, η οποία εκπορεύτηκε από την επίσημη διαπίστωση των υπερβολικά δημοσιονομικών ελλειμμάτων της χώρας μας και επηρέασε και το ελληνικό τραπεζικό σύστημα μέσω πολλαπλών διαύλων. Κατά τη διάρκεια μιας δημοσιονομικής κρίσης, υποβαθμίζεται η πιστοληπτική αξιολόγηση του κράτους, γεγονός που ακολούθως επηρεάζει και την πιστοληπτική αξιολόγηση των τραπεζών. Επιπλέον, η ρευστότητα της οικονομίας μειώνεται, τα μη-εξυπηρετούμενα δάνεια αυξάνονται (ιδίως αν υπάρχει ύφεση, όπως στην περίπτωση της χώρας μας), οι καταθέσεις νοικοκυριών και επιχειρήσεων μειώνονται και το κράτος αντιμετωπίζει σοβαρές δυσκολίες στο να ανταπεξέρχεται στις εγγυήσεις που έχει χορηγήσει. (Γκόρτσος 2014)

Οι επιπτώσεις της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης στην Ελλάδα ήταν ήπιες, καθώς η χώρα παρέμεινε σχετικά μια κλειστή οικονομία και το τραπεζικό μας σύστημα ήταν και παρέμεινε στην εσωτερική του δομή υγιές, χωρίς έκθεση σε τοξικές επενδύσεις και χωρίς υψηλή μόχλευση.

Το πιο σημαντικό είναι αυτό που συνέβη με την απομείωση του δημοσίου χρέους λόγω του PSI και της επαναγοράς ομολόγων (debt buy-back), το 2012, αυτό που επεκράτησε να ονομάζουμε «κούρεμα» του χρέους, καθώς οι ελληνικές τράπεζες που κατείχαν ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου στο χαρτοφυλάκιό τους, υπέστησαν ζημιές, οι οποίες απεδείχθησαν περίπου ισόποσες με το ποσό που χρειάστηκε αργότερα για την ανακεφαλαιοποίηση των συστημικά σημαντικών από αυτές. (Γκόρτσος 2014)

Πιο συγκεκριμένα συμφωνήθηκε η ανταλλαγή των παλαιών ομολόγων με νέα, γνωστό ως PSI, με μείωση της ονομαστικής αξίας των ελληνικών ομολόγων κατά 53,5%, που ουσιαστικά σήμαινε και την χρεοκοπία της χώρας. Το σημαντικό από τη μία πλευρά ήταν

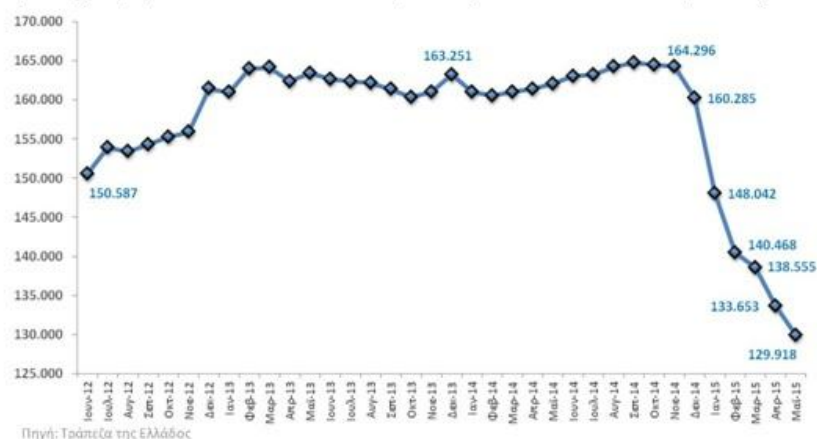
ότι διαγράφηκαν συνολικά 90,53 δις ευρώ από το ελληνικό χρέος, από την άλλη όμως οι ελληνικές τράπεζες υπέστησαν τεράστιες κεφαλαιακές ζημιές στα χαρτοφυλάκια τους, καθώς βασιζόνταν σε μεγάλο ποσοστό σε ελληνικά ομόλογα.

Αποτέλεσμα ήταν να κλονισθεί η κεφαλαιακή επάρκεια των εγχώριων τραπεζικών ιδρυμάτων, με τις συνθήκες αυτές να δημιουργούν την ανάγκη αυστηρότερων κανόνων και εποπτείας. (Καραμούζης 2011)

Η δημοσιονομική κρίση επηρέασε ιδιαίτερα τη ρευστότητα, τους ισολογισμούς, αλλά και τα αποτελέσματα των τραπεζών. Ας δούμε, για παράδειγμα, τους ισολογισμούς τους. Καταρχάς επηρεάστηκε το ενεργητικό τους, λόγω των ζημιών που υπέστησαν από τα ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου, αλλά και από τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια λόγω της μεγάλης ύφεσης που διαρκεί από τα τέλη του 2008 μέχρι σήμερα.

Ταυτόχρονα, εκδηλώθηκε σοβαρή μείωση των καταθέσεων (οι καταθέσεις των εγχώριων νοικοκυριών και επιχειρήσεων μειώθηκαν από 228 δις. ευρώ το 2008, σε 151 δις. ευρώ το 2012, για να επανέλθουν τους τελευταίους μήνες στα 165 δις. ευρώ). Επιπλέον, η διατραπεζική αγορά, καθώς και η αγορά για την άντληση κεφαλαίων με την έκδοση ομολόγων παρέμειναν "κλειστές" για τις ελληνικές τράπεζες, με αποτέλεσμα την περαιτέρω επιδείνωση της ρευστότητάς τους. Μόλις το Μάρτιο του 2014 κατορθώνουν τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα να επιστρέψουν στις διεθνείς κεφαλαιαγορές. (Γκόρτσος 2014)

Καταθέσεις επιχειρήσεων και νοικοκυριών (κάτοικοι εσωτερικού, εκατ. ευρώ)

πηγή: <http://www.reporter.gr/Eidhseis/Oikonomia/266125-Chr-Staikoyras-Ellhniko-Trapeziko-Systhma-Prooptikes-kai-Proklhseis>

Σε τέτοιες συνθήκες αισιοδοξίας και εφησυχασμού, οι υπερβολές που σήμερα αναγνωρίζονται, τότε φαινόταν φυσιολογικές, ο κίνδυνος που αναλάμβαναν οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί ήταν μεγάλος. Παρ' όλα αυτά η αντίληψη για τον κίνδυνο

και η αντίστοιχη τιμολόγησή του στις διεθνείς αγορές ήταν σχεδόν μηδαμινή, ενώ ο έλεγχος από τις εποπτικές αρχές ήταν ελάχιστος και καθησυχαστικός.

Ο χρηματοοικονομικός τομέας εμφανιζόταν να έχει ξεπεράσει τα όρια λειτουργίας του ως απλού διαμεσολαβητικού μηχανισμού, αλλά και τις δυνατότητες ουσιαστικού ελέγχου από τις εποπτικές αρχές, τους διεθνείς οργανισμούς και τις εθνικές κυβερνήσεις (Καραμούζης et al 2011).

1.2 Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα και Δημοσιονομική Κρίση

Η ελληνική κρίση ξεκίνησε από την οικονομική δυσπραγία, που εισήχθη στην Ελλάδα λόγω της διεθνούς ύφεσης και η οποία φανέρωσε την υπερχρέωση του ελληνικού Δημοσίου και την πιθανή αδυναμία ελέγχου του διογκούμενου χρέους του. Μετατράπηκε σε κρίση της Ευρωζώνης όταν οι αγορές συνειδητοποίησαν ότι το ελληνικό πρόβλημα είναι η κορυφή του παγόβουνου σε μια νομισματική ένωση η οποία δεν στηρίζεται σε σταθερά δημοσιονομικά θεμέλια.

Η διεθνής κρίση ανέδειξε όμως, τις σοβαρές διαρθρωτικές αδυναμίες της Ελληνικής οικονομίας και έφερε στην επιφάνεια τη σοβαρή δημοσιονομική εκτροπή, η οποία είχε λάβει ανεξέλικτες διαστάσεις τα τελευταία χρόνια, με την αύξηση του δημόσιου χρέους, καθώς και την έλλειψη εξωτερικής ανταγωνιστικότητας. Ενώ ο Ελληνικός τραπεζικός κλάδος διαχειρίστηκε με επιτυχία την πρώτη κρίση, δεν μπόρεσε να αποφύγει τις έντονες αρνητικές συνέπειες που προκλήθηκαν από τη δεύτερη κρίση, με τη δημοσιονομική εκτροπή της Ελλάδος και την ύφεση της Ελληνικής οικονομίας.

Το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα, οι προοπτικές και το μέλλον του, κλονίστηκαν από τη συμπεριφορά, τη διεθνή αναξιοπιστία και την ουσιαστική χρεοκοπία του Ελληνικού δημοσίου. Οι ελληνικές τράπεζες έχασαν δραστικά την πρόσβασή τους στις διεθνείς κεφαλαιαγορές, περιορίστηκε η ρευστότητά τους, εντάθηκε η ανησυχία του κοινού και μεγάλο μέρος των καταθέσεων βγήκε στο εξωτερικό. Ταυτόχρονα, οι διεθνείς οίκοι αξιολόγησης προχώρησαν σε σημαντικές υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής φερεγγυότητας των ελληνικών τραπεζών και των δανειακών τους χαρτοφυλακίων.

Σήμερα, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα υπόκειται στις νομισματικές και συναλλαγματικές πολιτικές που διεξάγονται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, με ενώ οι Κεντρικές Τράπεζες των κρατών-μελών αποτελούν ουσιαστικά υποκαταστήματά της, που σκοπός τους είναι να φροντίζουν για την εφαρμογή της πολιτικής και τον έλεγχο των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Με τον τρόπο αυτό επήλθε η πλήρης ενσωμάτωση στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά και η εναρμόνιση με το πρότυπο της παγκόσμιας τραπεζικής (universal banking).

Σύμφωνα με το πρότυπο αυτό, μια τράπεζα συμμετέχει σε εμπορικές αλλά και σε επενδυτικές δραστηριότητες, ενώ ταυτόχρονα παρέχει και ασφαλιστικές υπηρεσίες. Ο ρόλος του τραπεζικού συστήματος απέχει πλέον από αυτόν του διαμεσολαβητή στην αγορά και πλησιάζει σε έναν πιο ενισχυμένο ρόλο στο χρηματοοικονομικό σύστημα, όπου η χρηματοδότηση βασίζεται κατά κύριο λόγο σε αυτό.

(Καραμούζης 2011)

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα απέκτησε νέα δομή, με την εμφάνιση νέων, ανταγωνιστικών τραπεζών, και ένα μεγάλο κύμα συγχωνεύσεων και εξαγορών. Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της περιόδου αυτής είναι η κατακόρυφη χρηματιστηριακή άνοδος, η οποία αύξησε κατά πολύ τα κέρδη των τραπεζών.

Πρωταγωνιστικό ρόλο στις εξαγορές κατείχαν η Alpha Bank, η EFG Eurobank και η Τράπεζα Πειραιώς, σε μια προσπάθεια να αυξήσουν τα μεγέθη τους και την επιχειρηματική τους παρουσία στο νέο, απαιτητικό και ανταγωνιστικό, ευρωπαϊκό περιβάλλον. (Ελληνική Ένωση Τραπεζών 2013)

Το βασικό χαρακτηριστικό της σύγχρονης ελληνικής τραπεζικής δομής είναι η ύπαρξη ομίλων. Οι όμιλοι αυτοί διαμορφώνουν ένα σύστημα μεγάλων οργανωμένων οικονομικών συμφερόντων, καθώς αποτελούνται από εταιρίες και επιχειρήσεις που πλαισιώνουν τους μητρικούς τραπεζικούς οργανισμούς.

Οι θυγατρικές αυτές είναι ασφαλιστικές εταιρίες, εταιρίες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων, ανώνυμες χρηματιστηριακές εταιρίες, δηλαδή επιχειρήσεις του χρηματοοικονομικού τομέα δραστηριότητας, χωρίς αυτό να αποκλείει και την πλαισίωση των μητρικών τραπεζικών οργανισμών με επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο βιομηχανικό, εμπορικό, ξενοδοχειακό, τεχνολογικό κλάδο ή ακόμη και στον κλάδο των διανομών.

Οι επιχειρηματικοί αυτοί όμιλοι, υπό την ηγεσία των μεγαλύτερων ελληνικών τραπεζών, συγκεντρώνουν σήμερα σοβαρή οικονομική δύναμη, ικανή να ασκεί επιρροή στις κατευθύνσεις της χώρας και να διαμορφώνει πλαίσια πολιτικής εθνικού ενδιαφέροντος, επηρεάζοντας τις επιλογές σε επίπεδο λήψης αποφάσεων.

Παρά την αύξηση του βαθμού συγκέντρωσης που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα γενικά παραμένει ανταγωνιστικό, έχοντας χαμηλά εμπόδια εισόδου. Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι το βασικό εμπόδιο εισόδου στον τραπεζικό κλάδο είναι τα πολύ υψηλά κεφάλαια που απαιτούνται για εποπτικούς λόγους.

Σε επίπεδο ευρωπαϊκής αγοράς, η ελληνική τραπεζική αγορά θεωρείται τοπική, μικρή σε μέγεθος, και χαρακτηρίζεται από σχετικά υψηλή κερδοφορία, η οποία επιτυγχάνεται μέσω ενός εντεινόμενου ανταγωνιστικού περιβάλλοντος.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα διακρίνεται επίσης για τις τεχνολογικές του επιτυχίες και την ανάπτυξη δικτύου την οποία έχει πραγματοποιήσει. Ο αριθμός των τραπεζικών καταστημάτων και των ATM έχει αυξηθεί με ραγδαίους ρυθμούς τα τελευταία χρόνια, στο πλαίσιο των προσαρμογών του συστήματος στα διεθνή δεδομένα.

Παράλληλα, η επέκταση των ελληνικών τραπεζών στο χώρο της Ν.Α. Ευρώπης, αλλά και η διεθνής παρουσία των ελληνικών τραπεζών γενικότερα προσδίδουν νέα ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά στο τραπεζικό σύστημα εμπλουτίζοντάς το με εξωστρέφεια, μεταλλάξεις, αλλά και κινδύνους.

Τέλος, σημειώνεται ότι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα δεν παρέμεινε αδιάφορο απέναντι στις νέες μεθόδους αποτίμησης της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητάς του.

Παράλληλα χρησιμοποιήθηκαν παλαιότερες αλλά και νέες μέθοδοι μέτρησης της αποδοτικότητας ενεργητικού και ιδίων κεφαλαίων (ROA, ROE), όπως είναι:

- ✓ η λογιστική μέθοδος
- ✓ η μέθοδος των αποτελεσματικών δεικτών κοστολογικού περιεχομένου
- ✓ νέες μέθοδοι (DEA – data envelopment analysis)

(Καραμούζης 2011)

Τα τέσσερα τελευταία χρόνια, η Τράπεζα της Ελλάδος, σε στενή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), έθεσε τις βάσεις για τη δημιουργία ενός ισχυρού, αποτελεσματικού και βιώσιμου τραπεζικού συστήματος, που θα διαδραματίσει ζωτικό ρόλο στη χάραξη της μελλοντικής πορείας της ελληνικής οικονομίας. Το φιλόδοξο πρόγραμμα αναμόρφωσης του τραπεζικού τομέα υλοποιήθηκε επιτυχώς.

Στη διάρκεια των ετών 2012 και 2013 εξυγιάνθηκαν δώδεκα προβληματικές τράπεζες, μεταξύ των οποίων και δύο μεγάλες τράπεζες υπό κρατικό έλεγχο (η ΑΤΕbank και το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο), με βάση το νέο θεσμικό πλαίσιο. Επιπλέον, με την απόκτηση των υποκαταστημάτων των κυπριακών τραπεζών από την Τράπεζα Πειραιώς, αποφεύχθηκε η μετάδοση στην Ελλάδα της κρίσης που έπληξε την Κύπρο τον Μάρτιο του 2013. (Ελληνική Ένωση Τραπεζών 2014)

Το δεύτερο τρίμηνο του 2013, οι τέσσερις συστημικές τράπεζες, δηλ. η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (ΕΤΕ), η Τράπεζα Πειραιώς, η Alpha Bank και η Eurobank, ολοκλήρωσαν την ανακεφαλαιοποίησή τους με βάση την εκτίμηση των κεφαλαιακών τους αναγκών το 2012 και σύμφωνα με το πλαίσιο που είχε οριστεί στον Νόμο 3864/2010 και την Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 38/2012. (Τράπεζα της Ελλάδος, 2012.)

Η ΕΤΕ ενσωμάτωσε το υγιές τμήμα της First Business Bank και της Probank, καθώς και τις καταθέσεις των συνεταιριστικών τραπεζών Αχαϊκή, Λαμίας και Λέσβου-Λήμνου. Η Τράπεζα Πειραιώς ενσωμάτωσε το υγιές τμήμα της ΑΤΕbank, τα υποκαταστήματα των κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα και τη Millennium Bank, ενώ εξαγόρασε τη Geniki Bank. Η Alpha Bank ενσωμάτωσε την Emproriki Bank και τις καταθέσεις των συνεταιριστικών τραπεζών Δωδεκανήσου, Εύβοιας και Δυτικής Μακεδονίας. Η Eurobank ενσωμάτωσε τη Νέα Proton Bank και το Νέο ΤΤ.

Οι ιδιώτες μέτοχοι διατήρησαν τη διοίκηση και τον έλεγχο στις τρεις πρώτες τράπεζες, ενώ η Eurobank ανακεφαλαιοποιήθηκε πλήρως από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ). Επιπλέον, η Τράπεζα Αττικής κάλυψε τις κεφαλαιακές της ανάγκες μέσω ιδιωτικών κεφαλαίων. (Ελληνική Ένωση Τραπεζών 2014)

Στη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, οι συστημικές τράπεζες λειτούργησαν ως πυλώνες σταθεροποίησης, αποκτώντας τα υγιή τμήμα των τραπεζών υπό εξυγίανση καθώς και τις θυγατρικές των ξένων τραπεζών που αποχώρησαν από την αγορά. Πριν από την πώλησή τους, οι θυγατρικές ξένων πιστωτικών ιδρυμάτων είχαν ανακεφαλαιοποιηθεί σύμφωνα με την εκτίμηση των κεφαλαιακών αναγκών που πραγματοποιήθηκε το 2012. (Τράπεζα της Ελλάδος 2013)

Ως εκ τούτου, οι τέσσερις συστημικές τράπεζες επί του παρόντος κατέχουν πλέον του 90% του ενεργητικού του τραπεζικού τομέα και αναμένεται να ωφεληθούν από συνέργειες και τον περιορισμό της υπερβάλλουσας δυναμικότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, η Τράπεζα της Ελλάδος διεξήγαγε νέα άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων βάσει των στοιχείων τέλους Ιουνίου 2013, προκειμένου να επικαιροποιήσει τις κεφαλαιακές ανάγκες των τραπεζών, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Μνημόνιο Οικονομικών και Χρηματοπιστωτικών Πολιτικών του Μαΐου 2013. Ο όρος «Μνημόνιο» αναφέρεται τόσο στο Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής όσο και στο Μνημόνιο Οικονομικών και Χρηματοπιστωτικών Πολιτικών. (Τράπεζα της Ελλάδος 2013)

Σε αυτή τη διαδικασία, καθοδήγηση παρείχε η «Συμβουλευτική Επιτροπή», ένα επιβλέπον όργανο που αποτελείται από εκπροσώπους της Τράπεζας της Ελλάδος, της Ευρωπαϊκής Αρχής

Τραπεζών (European Banking Authority – EBA), της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της ΕΚΤ, και του ΔΝΤ. Η Συμβουλευτική Επιτροπή μεταξύ άλλων παρείχε συμβουλές σχετικά με το περιεχόμενο και το πεδίο εφαρμογής της διαγνωστικής μελέτης και με τα βασικά στοιχεία στα οποία εστίασε η εκτίμηση των κεφαλαιακών αναγκών.

Στην εκτέλεση του έργου, την Τράπεζα της Ελλάδος συνέδραμαν κορυφαίες συμβουλευτικές εταιρίες και συγκεκριμένα η BlackRock Solutions και η Rothschild. Η νέα άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, που κάλυψε όλες τις ελληνικές εμπορικές τράπεζες (δηλ. πλέον του 95% του συνολικού ενεργητικού του ελληνικού τραπεζικού συστήματος) αποτελείται από δύο στοιχεία τα οποία οδήγησαν στην επικαιροποιημένη εκτίμηση των κεφαλαιακών αναγκών των τραπεζών σε ενοποιημένη βάση:

- ✓ τη διαγνωστική μελέτη των χαρτοφυλακίων δανείων των τραπεζών, που εκπόνησε ανεξάρτητα η BlackRock (Κεφάλαια II και III του αγγλικού πρωτοτύπου)
- ✓ μια συντηρητική προσαρμογή της εσωτερικής δημιουργίας κεφαλαίου που προέβλεπαν τα Σχέδια Αναδιάρθρωσης των τραπεζών (Κεφάλαιο IV του αγγλικού πρωτοτύπου).

(Τράπεζα Της Ελλάδος 2013)

Ελληνικές Τράπεζες-στοιχεία 2015 (πηγή: https://el.wikipedia.org)
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος
Τράπεζα Πειραιώς
Τράπεζα Eurobank Ergasias
Alpha Bank (Αλφα Τράπεζα)
Attica Bank
Τράπεζες που έχουν κλείσει ή συγχωνευτεί
Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος (εξαγοράστηκε από την Τράπεζα Πειραιώς)
Αραβοελληνική Τράπεζα
Γενική Τράπεζα της Ελλάδος (εξαγοράστηκε από την Τράπεζα Πειραιώς)
Εγνατία Τράπεζα (συγχωνεύθηκε με τη Marfin Bank, η οποία αργότερα έγινε Cyprus Popular Bank και το ελληνικό της τμήμα συγχωνεύθηκε με την Τράπεζα Πειραιώς)
Ελληνική Τράπεζα (το ελληνικό της τμήμα συγχωνεύθηκε με την Τράπεζα Πειραιώς)
Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος (εξαγοράστηκε από την Alpha Bank)
Ιονική και Λαϊκή Τράπεζα (εξαγοράστηκε από την Alpha Bank)
Λαϊκή Τράπεζα (συγχωνεύθηκε με τη Marfin Bank, η οποία αργότερα έγινε Cyprus Popular Bank και το ελληνικό της τμήμα συγχωνεύθηκε με την Τράπεζα Πειραιώς)
Πανελλήνια Τράπεζα (εξαγοράστηκε από την Τράπεζα Πειραιώς)

Νέα Proton Τράπεζα (εξαγοράστηκε από την Τράπεζα Eurobank Ergasias)
Νέο Ταχυδρομικό Ταμειστήριο Ελλάδος (εξαγοράστηκε από την Τράπεζα Eurobank Ergasias)
Τράπεζα Αθηνών (1893/1894) (συγχωνεύθηκε με την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος)
Τράπεζα Αθηνών (1992) (συγχωνεύθηκε με την EFG Eurobank, η οποία αργότερα έγινε Τράπεζα Eurobank Ergasias)
Τράπεζα Εργασίας (συγχωνεύθηκε με την EFG Eurobank και έγινε EFG Eurobank Ergasias, η οποία αργότερα μετονομάστηκε σε Τράπεζα Eurobank Ergasias)
Τράπεζα Κεντρικής Ελλάδος (συγχωνεύθηκε με την Εγνατία Τράπεζα, η οποία αργότερα έγινε Cyprus Popular Bank και το ελληνικό της τμήμα συγχωνεύθηκε με την Τράπεζα Πειραιώς)
Τράπεζα Κρήτης (1898/1899)
Τράπεζα Κρήτης (1980) (συγχωνεύθηκε με την EFG Eurobank, η οποία αργότερα έγινε Τράπεζα Eurobank Ergasias)
Τράπεζα Κύπρου (το ελληνικό της τμήμα συγχωνεύθηκε με την Τράπεζα Πειραιώς)
Τράπεζα Μακεδονίας-Θράκης (εξαγοράστηκε από την Τράπεζα Πειραιώς)
Τράπεζα Χίου (συγχωνεύθηκε με την Τράπεζα Πειραιώς)
Τράπεζα Millennium Bank (εξαγοράστηκε από την Τράπεζα Πειραιώς)
Τράπεζα Probank (εξαγοράστηκε από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος)
Ωμέγα Τράπεζα (εξαγοράστηκε από την Proton Bank)
FBB Πρώτη Επιχειρηματική Τράπεζα (εξαγοράστηκε από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος)
Marfin Egnatia Bank (έγινε Cyprus Popular Bank και το ελληνικό της τμήμα συγχωνεύθηκε με την Τράπεζα Πειραιώς)
T Bank (απορροφήθηκε από το Ταχυδρομικό Ταμειστήριο)
Citibank international (εξαγοράστηκε από την Alpha Bank)

ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ (ΜΑΡΤΙΟΣ 2015)

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΜΗΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	ΘΥΓΑΤΡΙΚΗ (1) ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜ Α	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΘΥΓΑΤΡΙΚΗΣ - ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
A. ΑΛΒΑΝΙΑ			
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.	1	TIRANA BANK IBC	DESHMORET TIRANA
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	1	BANKA NBG ALBANIA Sh.A.	RRUGA E DURRESIT. GODINA COMFORT, TIRANA
ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.	1	ALPHA BANK ALBANIA	G-KAM BUSINESS CENTER, KA VAJES STR
B. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ			
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	1	UNITED BULGARIAN BANK	5, SVETA SOFIA STR. 1040 SOFIA
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.	1	PIRAEUS BANK BULGARIA AD	3, VITOSHA BLVD, 1407 SOFIA
ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS A.E.	1	EUROBANK BULGARIA A.D.	260 OKOLOVRASTEN STR., VITOSHA, 1766 SOFIA
ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.	2	ALPHA BANK SOFIA BRANCH (BULGARIA BRANCH) SC	11, NARODNO SABRANIE SQ, SOFIA
Γ. ΣΕΡΒΙΑ			
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	1	VOJVODJANSKA BANKA	5, TRG SLOBODE, 21000 NOVI SAD
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.	1	PIRAEUS BANK BEOGRAD AD	ΣΕΡΒΙΑ
ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS A.E.	1	EUROBANK A.D. BEOGRAD	VUKA KARADICA Street Nr 10, 11000 BEOGRAD
ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.	1	ALPHA BANK SRBIA AD	11, KRALJA MILANA, BEOGRAD
Δ. ΚΥΠΡΟΣ			
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	1	NBG (CYPRUS) LTD	22, ARCH. MAKARIOS III AVE, 1597 NICOSIA
ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.	1	EMPORIKI BANK CYPRUS L.T.D.	4, IONOS STREET, ENGOMI NICOSIA 2406
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.	1	ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΥΠΡΟΥ	1, SPYROU KYPRIANOU A.VE, 1065 NICOSIA
ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS A.E.	1	EUROBANK CYPRUS LTD	41 ARCH. MAKARIOS AVE. III, 1065 NICOSIA
ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.	1	ALPHA BANK LTD (CYPRUS)	3, LEMESOU AVE, 2112 NICOSIA
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	2	ΕΤΕ ΚΥΠΡΟΣ	15, ARCH. MAKARIOS AVE, NICOSIA
Ε. ΓΕΡΜΑΝΙΑ			
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.	2	PIRAEUS BANK GERMANY-FRANKFURT BRANCH	Baseler Str. 46 D-60329 FRANKFURT AM MAIN
ΣΤ. ΑΙΓΥΠΤΟΣ			
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.	1	PIRAEUS BANK EGYPT SAE	ΑΙΓΥΠΤΟΣ
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	2	NBG CAIRO BRANCH	32, HAROUN STREET, DOKKI - GIZA
Z. ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ			
ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.	1	ALPHA BANK LONDON LIMITED	66, CANNON STREET, LONDON
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	2	NBG LONDON BRANCH	75 KING WILLIAM STREET, LONDON EC4N 7BE
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.	2	PIRAEUS BANK - LONDON BRANCH	TOWER 42, LEVEL 6, 25 OLD BROAD STREET
ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS A.E.	2	EUROBANK ERGASIAS LONDON BRANCH	25, BERKLEY SQUARE, W 1J 6HN LONDON
ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.	2	ALPHA BANK AE LONDON BRANCH	66, CANNON STREET, LONDON
Η. ΥΠΕΡΑΚΤΙΑ ΚΕΝΤΡΑ			
Θ. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ			
ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS A.E.	1	EUROBANK PRIVATE BANK LUXEMBOURGS.A.	LUXEMBOURGL-2180 5 RUE JEAN MONNET
Ι. Π.Γ.Δ.Μ.			
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	1	STOPANSKA BANKA AD - SKOPJE	11 OKTOMVRI NO 7, 1000 SKOPJE
ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.	1	ALPHA BANK AD SKOPJE	DAME GRUEV I, SKOPJE
Κ. ΜΑΛΤΑ			
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	1	NBG BANK MALTA LTD	STRAND TOWERS 2nd FLOOR No 36, SLM 07 SLIEMA
Λ. ΠΟΛΩΝΙΑ			
Μ. ΡΟΥΜΑΝΙΑ			
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	1	BANCA ROMANEASCA	35, UNIRII Bld, SECTOR 3, 030822 BUCHAREST
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.	1	PIRAEUS BANK ROMANIA SA	BLVD CAROLL 34-36 BUCHAREST
ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS A.E.	1	BANCPOST SA	6A DIMITRIE POMPEIU BLVD, SECTOR 2 BUCHAREST
ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.	1	ALPHA BANK ROMANIA SA	CALEA DOROBANTILOR 237B, BUCHAREST
Ν. ΤΟΥΡΚΙΑ			
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	1	FINANSBANK AS	129, BUYUKDERE CADESSI, 34394 MECIDIYEKOU, INSTABUL
Ξ. ΟΥΚΡΑΝΙΑ			
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.	1	JSC PIRAEUS BANK ICB	4, KONTRAKTOVA Sq., KYIV, 04070
ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS A.E.	1	P.J.S.C. UNIVERSAL BANK	54/19 AVTOZA VODSKA Str., KYIV, 04114, UKRAINE
Ο. Η.Π.Α.			
Π. ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ			
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	1	THE SOUTH AFRICAN BANK OF ATHENS LTD	116, MARSHALL Str. JOHANNESBURG 2001

1.3 Η επιτροπή της Βασιλείας-Βασιλεία I, II, III

Η ίδρυση της Επιτροπής της Βασιλείας (Basel Committee) για την Τραπεζική Εποπτεία πραγματοποιήθηκε σε μια περίοδο ύπαρξης έντονης αβεβαιότητας στη διεθνή οικονομία και ιδιαίτερα στο χώρο του συναλλάγματος, των συναλλαγματικών ισοτιμιών και συνεπώς των τραπεζών. Η αβεβαιότητα αυτή στο χώρο του συναλλάγματος ήταν αποτέλεσμα της κατάρρευσης του συστήματος σταθερών ισοτιμιών Breton Woods. Η κατάρρευση του συστήματος Breton Woods σε συνδυασμό με την πρώτη πετρελαϊκή κρίση που συνέβη και την οικονομική ύφεση που ακολούθησε, είχε ως αποτέλεσμα την κήρυξη πτώχευσης της τράπεζα Hertatt Bank της Δυτικής Γερμανίας και απώτερη συνέπεια την εμφάνιση του συναλλαγματικού κινδύνου (Αγγελόπουλος 2010)

Κινητήρια δύναμη για τον εκσυγχρονισμό, τη διαμόρφωση και τη σταδιακή σύγκλιση των εποπτικών συστημάτων που διέπουν το χρηματοπιστωτικό σύστημα σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο αποτέλεσε η διεθνής δράση της Επιτροπής της Βασιλείας για την εποπτεία του τραπεζικού συστήματος (Basel Committee of Banking Supervision).

Η Επιτροπή της Βασιλείας έθεσε τις βάσεις για τη δημιουργία του σύγχρονου παγκόσμιου εποπτικού «δικαίου» και αντιμετώπισε πρώτη τις προκλήσεις του σύγχρονου μεταβαλλόμενου επιχειρηματικού περιβάλλοντος, εστιάζοντας στα κυριότερα εποπτικά προβλήματα, όπως αυτά αναδείχθηκαν μέσα από συγκεκριμένες τραπεζικές κρίσεις, θέτοντας τις βάσεις για τη συστηματοποίηση της εποπτείας του τραπεζικού τομέα.

Η επιτροπή της Βασιλείας, η οποία εδρεύει στην ελβετική πόλη της Βασιλείας, δεν είναι διεθνής κυβερνητικός οργανισμός, αλλά μία *de facto* (στη νομοθεσία σημαίνει αυτό που εφαρμόζεται πρακτικά αλλά δεν επιβάλλεται από το νόμο) οργάνωση χωρίς νομική προσωπικότητα που λειτουργεί υπό τη διοικητική αιγίδα της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (Bank of International Settlements).

Τα κράτη καθιερώνουν κανόνες που αφορούν την αδειοδότηση και μικρό-προληπτική και μακρό-προληπτική παρέμβαση στη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος, την εξυγίανση και εκκαθάριση των αφερέγγων τραπεζών και την εγγύηση των τραπεζικών καταθέσεων. Το σύνολο των μέσων και μηχανισμών που καθιερώνονται για την ικανοποίηση του εν λόγω αιτήματος συνθέτουν το καλούμενο «προστατευτικό δίκτυο του τραπεζικού συστήματος» (Γκόρτσος, 2011).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση με σειρά οδηγιών για την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού τομέα, υιοθετεί μεγάλο μέρος των προτάσεων της επιτροπής της Βασιλείας διαμορφώνοντας σταδιακά ένα δίκτυο ασφαλείας, αποτελούμενο από:

- i. τη θεμελίωση ελάχιστων κοινών κανόνων αδειοδότησης και προληπτικής εποπτείας της λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων,
- ii. την πρόνοια για την έγκαιρη εξυγίανση ή εκκαθάριση πιστωτικών ιδρυμάτων που αντιμετωπίζουν προβλήματα,
- iii. τη δημιουργία συστημάτων εγγύησης καταθέσεων,³⁹ ώστε να διατηρείται η εμπιστοσύνη στην αγορά
- iv. τη πρόβλεψη και διαχείριση των κινδύνων στους οποίους εκτίθενται οι τράπεζες,
- v. την υποβολή στοιχείων από τις τράπεζες στις εποπτικές αρχές.

Στόχος των εργασιών της Επιτροπής της Βασιλείας αποτελεί τόσο η διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος όσο και η δημιουργία και προώθηση ομοιόμορφης ερμηνείας εννοιών σχετικών με το τραπεζικό σύστημα ώστε να διαμορφωθεί μια ενιαία τραπεζική εποπτεία σε παγκόσμιο επίπεδο.

1.3.1 Βασιλεία I (Basel I)

Ένα από τα κυριότερα θέματα που απασχόλησαν και συνεχίζουν να απασχολούν την Επιτροπή της Βασιλείας αποτελεί η Κεφαλαιακή Επάρκεια (Capital Adequacy) των τραπεζών. Από τις αρχές του 1980 η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών ολοένα και επιδειωνόταν, ιδιαίτερα την εποχή που ο πιστωτικός κίνδυνος είχε λάβει ανεξέλεγκτες διαστάσεις. Για το λόγο αυτό τα μέλη της Επιτροπής συμφώνησαν στην ανάγκη ύπαρξης κοινής προσέγγισης της κεφαλαιακής επάρκειας αντίστοιχης με τον έλεγχο του πιστωτικού κινδύνου. (Αγγελόπουλος 2010)

Αποτέλεσμα της ανάγκης αυτής ήταν η δημιουργία ενός Διεθνούς Συμφώνου με σκοπό την ενδυνάμωση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος και την εξάλειψη κάθε πηγής δημιουργίας αθέμιτου ανταγωνισμού. Τη βάση λοιπόν του ρυθμιστικού πλαισίου για την προληπτική εποπτεία αποτελεί το Σύμφωνο της Βασιλείας του 1988 για την Κεφαλαιακή Επάρκεια ενώ οι σχετικές ρυθμίσεις αναφέρονται σε δύο θέματα:

- ✓ Στη μέθοδο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων των διεθνών τραπεζών για κάλυψη έναντι της έκθεσης τους στον πιστωτικό κίνδυνο, και τον κίνδυνο χώρας, από στοιχεία ενεργητικού και εκτός ισολογισμού.

- ✓ Στον καθορισμό των στοιχείων των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων με τα οποία οι τράπεζες έχουν δικαίωμα να εκπληρώσουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου και του κινδύνου αγοράς.

(Γκόρτσος 2005)

Η Επιτροπή της Βασιλείας εξέδωσε το 1988 ένα Σύμφωνο που αφορούσε στην κεφαλαιακή επάρκεια και τον έλεγχο των διεθνών τραπεζών (Βασιλεία I ή Basel Capital Accord). Σύμφωνα με το πλαίσιο αυτό, ορίστηκε ο τρόπος υπολογισμού των τραπεζικών κεφαλαιακών απαιτήσεων για την προστασία τους από τον πιστωτικό κίνδυνο και τον κίνδυνο χώρας.

Για την προστασία από τους κινδύνους αυτούς, η Βασιλεία I ορίζει το δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας σε σχέση με τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο, ο οποίος θα πρέπει να έχει τιμή μεγαλύτερη του 8%.

Με τη θέσπιση της Κεφαλαιακής Επάρκειας αποσκοπείτε να τεθεί ένα ελάχιστο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων που πρέπει να διαθέτει κάθε πιστωτικό ίδρυμα σε σχέση πάντοτε με τον αναλαμβανόμενο από αυτό πιστωτικό κίνδυνο. Αυτή είναι η πρώτη φορά που συνδέεται το ύψος των Ιδίων Κεφαλαίων με το Πιστωτικό Κίνδυνο. Ταυτόχρονα καθιερώνεται ο συντελεστής φερεγγυότητας, ο οποίος αποτελεί το λόγο των Ιδίων Κεφαλαίων προς τα στοιχεία του Ενεργητικού και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία σταθμισμένα με τον κίνδυνο αυτών, για την αντιμετώπιση του Πιστωτικού Κινδύνου. (Πετράκης 2007)

Η ελάχιστη τιμή του Συντελεστή Φερεγγυότητας, ο οποίος σχεδιάστηκε ώστε να καλύπτει τον κίνδυνο μη εκπλήρωσης της υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου (χορηγήσεις δανείων, εγγυητικές επιστολές κ.α.), καθορίστηκε στο 8% ενώ η πρώτη αυτή μέτρηση του Δείκτη σχετιζόταν αποκλειστικά με τον πιστωτικό κίνδυνο.

Ωστόσο, η τροποποίηση του Συμφώνου το 1996- 1997 επέκτεινε την εφαρμογή των κεφαλαιακών απαιτήσεων και ενσωμάτωσε με τον τρόπο αυτό στη Συνθήκη του 1988 τους κινδύνους αγοράς που προέρχονται από ανοικτές θέσεις των τραπεζών σε συνάλλαγμα, διαπραγματευόμενους τίτλους χρέους, μετοχές, εμπορεύματα, και δικαιώματα προαίρεσης. (Αγγελόπουλος 2010)

Οι εποπτικές αρχές επέκριναν το Σύμφωνο της Βασιλείας I για λόγους όπως η απουσία ύπαρξης κεφαλαιακών απαιτήσεων για άλλους πέραν του πιστωτικού, κινδύνους, η δυνατότητα αποφυγής τήρησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων αλλά και τα κίνητρα αλόγιστης ανάληψης κινδύνων. Από την άλλη μεριά ο τραπεζικός κύκλος επέκρινε το Σύμφωνο της Βασιλείας I για την απόκλιση του ύψους των ιδίων κεφαλαίων από τα λογιστικά ίδια κεφάλαια, για την περιορισμένη ευαισθησία των συντελεστών στάθμισης του

πιστωτικού κινδύνου αλλά και την μη αναγνώριση των αποτελεσμάτων των τεχνικών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου. (Γκόρτσος 2011).

Οι σημαντικές χρηματοοικονομικές εξελίξεις κατά την εφαρμογή του κατέστησαν προφανή την ανάγκη αναθεώρησης του. Το Σύμφωνο της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια ξεπεράστηκε από τις εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα και έπαυσε να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται οι τράπεζες.

Έτσι, η Επιτροπή της Βασιλείας εξέδωσε στις 26 Ιουνίου 2004 το νέο σύμφωνο για την κεφαλαιακή επάρκεια, έτσι ώστε να υπάρξει σωστότερη αντιστοιχία ανάμεσα στον κίνδυνο και στην επάρκεια κεφαλαίου. (Πετράκης 2007)

1.3.2 Βασιλεία II (Basel II)

Το 2004 λοιπόν, η Επιτροπή της Βασιλείας εξέδωσε τροποποιητικό κείμενο με τίτλο «Τροποποίηση του Συμφώνου για την ενσωμάτωση των κινδύνων αγοράς- Amendment to the Capital Accord to incorporate market risk», το οποίο ψηφίστηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Οδηγίες 2006/48/EC και 2006/49/EC), περιλαμβάνει μια σειρά εξελιγμένων δυνατοτήτων για τη μέτρηση του πιστωτικού και λειτουργικού κινδύνου και στηρίζεται σε τρεις πυλώνες. Το κείμενο αυτό είναι γνωστό ως Βασιλεία II.

Οι προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας για την αναθεώρηση του ισχύοντος πλαισίου καθορισμού της κεφαλαιακής επάρκειας και εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων συνοψίζονται στα ακόλουθα σημεία:

- ✓ Την ενίσχυση και τροποποίηση των κανόνων υπολογισμού των ελαχίστων κεφαλαιακών απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων για την κάλυψή τους έναντι του πιστωτικού κινδύνου και κινδύνου επιτοκίου στο επενδυτικό χαρτοφυλάκιο καθώς και του λειτουργικού κινδύνου.
- ✓ Τη διαδικασία διαρκούς ελέγχου και εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων
- ✓ Την προώθηση διαφάνειας και ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων με την υποχρεωτική δημοσίευση οικονομικών στοιχείων καθώς και στοιχείων που αφορούν την εταιρική διακυβέρνηση τους.

Συνοπτικά, στον Πυλώνα I ορίζεται ο τρόπος υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων αναλύεται, ενώ στον Πυλώνα II αναλύεται η διαδικασία εποπτικής αξιολόγησης των μεθόδων

υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Τέλος, στον Πυλώνα III γίνεται λόγος για «πειθαρχία» στους εποπτικούς κανόνες από τα πιστωτικά ιδρύματα και διαφάνεια στα δημοσιευμένα στοιχεία.

Η Επιτροπή της Βασιλείας, αναφέρει στο νέο της Σύμφωνο (με ισχύ από το 2006) πως οι τρεις προαναφερθέντες πυλώνες, συμβάλλουν στη σταθερότητα και την ασφάλεια του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος αλλά και στην αντιμετώπιση των αναλαμβανομένων κινδύνων. Επιπλέον τονίζει πως οι πυλώνες αυτοί, είναι αλληλένδετοι και συμπληρωματικοί μεταξύ τους, και έχουν σαν κύριο στόχο την εύρυθμη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος.

Το Σύμφωνο της Βασιλείας II δίνει έμφαση στην αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων καθώς και στην χρήση του μοντέλου RAROC (risk adjusted return on capital) για την αξιολόγηση επενδυτικών αποφάσεων.

Το νέο αυτό πλαίσιο χρησιμοποιεί την διαβάθμιση πιστοληπτικής ικανότητας ως κριτήριο διαφοροποίησης, συγκριτικά με τη Βασιλεία I. Προβλέπει την χρήση δύο εναλλακτικών προσεγγίσεων για την αποτελεσματική διάκριση της επικινδυνότητας. (Πετράκης 2007)

Από την μια μεριά κατά την πρώτη προσέγγιση, η εκτίμηση της επικινδυνότητας εξαρτάται από τις διαβαθμίσεις γνωστών εξειδικευμένων οίκων αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας (π.χ. Moody's, S&P κ.λπ.).

Από την άλλη σύμφωνα με τη δεύτερη προσέγγιση, οι τράπεζες μπορούν να αναπτύξουν δικά τους συστήματα εσωτερικής διαβάθμισης για τους πιστούχους του χαρτοφυλακίου τους σε βαθμίδες επικινδυνότητας (η κατηγοριοποίηση εξαρτάται κυρίως από τις υφιστάμενες εξασφαλίσεις του κάθε δανείου και το βαθμό ρευστοποίησης τους), με κάθε βαθμίδα να αναφέρεται σε συγκεκριμένη πιθανότητα αθέτησης υποχρεώσεων του πελάτη (probability of default) με σκοπό τον υπολογισμό της ενδεχόμενης ζημίας της τράπεζας, σε περίπτωση αθέτησης του πιστούχου.

Το νέο πλαίσιο όμως απαιτεί να υπάρχουν ελάχιστα κεφάλαια και για το λειτουργικό κίνδυνο που αντιμετωπίζει μια τράπεζα. Ο λειτουργικός κίνδυνος μπορεί να προκληθεί από κάποιο εξωγενές ή ενδογενές γεγονός, ως προς την τράπεζα, με μικρή ή μεγάλη επίδραση για την τράπεζα. (Πετράκης 2007)

Με τη Βασιλεία II υιοθετείται και η υποχρέωση των τραπεζών σε τακτά χρονικά διαστήματα να διενεργούν ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων ή stress testing , ένα εργαλείο κρίσιμης σημασίας για τη λήψη αποφάσεων και την άσκηση πολιτικής από τους κρατικούς αλλά και διεθνείς φορείς. Επιπλέον, μια ειδοποιός διαφορά ανάμεσα στα πλαίσια

της Βασιλείας I και Βασιλείας II είναι ότι δεν επιβάλλονται πλέον ομοιόμορφοι κανόνες στη διατήρηση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών. (Πετράκης 2007)

Το νέο σύμφωνο της Βασιλείας όπως έχει ήδη αναφερθεί *απαρτίζεται από τρεις πυλώνες*:

- i. Ο πρώτος πυλώνας αφορά τον καθορισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη του πιστωτικού και του λειτουργικού κινδύνου.
- ii. Ο δεύτερος πυλώνας αφορά τον καθορισμό του σκοπού στον οποίο αποβλέπει η διαδικασία της αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές, καθώς και την θέσπιση των γενικών αρχών και κριτηρίων που θα διέπουν την διαδικασία αυτή.
- iii. Ο τρίτος πυλώνας αφορά την ενίσχυση της πειθαρχίας της αγοράς μέσω της δημοσιοποίησης συγκεκριμένων ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων.

Οι τρεις αυτοί πυλώνες του νέου Συμφώνου είναι αμοιβαίως αλληλοενισχυόμενοι. Αναμφίβολα, η αποτελεσματικότητα των κανόνων του πρώτου πυλώνα εξαρτάται καθοριστικά από την ικανότητα των εποπτικών αρχών να ελέγχουν την ορθή εφαρμογή τους μέσω των εξουσιών του 2ου πυλώνα. Επίσης, οι αυξημένες υποχρεώσεις γνωστοποίησης στοιχείων του 3ου πυλώνα διαμορφώνουν τα κατάλληλα κίνητρα για τη βελτίωση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων που αναπτύσσουν οι τράπεζες. (Γκαργκάνας 2003).

1.3.3 Βασιλεία III (Basel III)

Τα προβλήματα και οι ελλείψεις που παρουσίασαν τα δυο προηγούμενα σύμφωνα, οδήγησαν την Επιτροπή της Βασιλείας στις 16 Δεκεμβρίου 2010 υπό την αιγίδα του G20, στην έκδοση δύο εκθέσεων που συνθέτουν το διεθνές κανονιστικό πλαίσιο που είναι γνωστό ως Βασιλεία III. (Αγγελόπουλος 2010)

Το πλαίσιο των προτάσεων της Βασιλείας III συμφωνήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2009 και ο τρόπος μεταβίβασης από την Βασιλεία II στην Βασιλεία III συμφωνήθηκαν και ανακοινώθηκαν τον Σεπτέμβριο του 2010.

Το Σύμφωνο της Βασιλείας III είναι ένα σύνολο προτεινόμενων αλλαγών επί των διεθνών κανόνων που αφορούν στην κεφαλαιακή επάρκεια και στη ρευστότητα των τραπεζών καθώς και σε κάποια άλλα θέματα που σχετίζονται με την τραπεζική εποπτεία.

Το Σύμφωνο της Βασιλείας III, προέκυψε ως συνέπεια της παγκόσμιας χρηματοπιστωτική κρίσης που ξέσπασε το 2007. Σκοπός του συμφώνου αυτού είναι η αντιμετώπιση της κρίσης, η σταθερότητα του τραπεζικού κλάδου, η προστασία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε φαινόμενα έλλειψης ρευστότητας, αλλά και η ενίσχυση της διαφάνειας των στοιχείων που ανακοινώνουν τα πιστωτικά ιδρύματα.

(Ζοπουνίδης et al 2009)

Η Βασιλεία III αποτελεί τη δεύτερη τροποποίηση του υφιστάμενου κανονιστικού πλαισίου που έχει διαμορφώσει η Επιτροπή της Βασιλείας.

Πιο συγκεκριμένα, τον Δεκέμβριο του 2010, εν μέσω δηλαδή της πιστωτικής κρίσης, η Επιτροπή της Βασιλείας υιοθέτησε και δημοσίευσε τις παρακάτω εκθέσεις:

- ✓ Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems,
- ✓ Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring.

(Ζοπουνίδης et al 2009)

Με τις διατάξεις της, καθιερώνεται ένα νέο διεθνές κανονιστικό πλαίσιο για τις τράπεζες με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος, μέσω της ενίσχυσης της μικρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης (financial macro-prudential policies) με στόχο την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των τραπεζών σε περιόδους κρίσης, και αντιμετώπισης, του συστημικού κινδύνου που μπορεί να εκδηλωθεί στο σύνολο του τραπεζικού συστήματος, και, κυρίως, της «προκυκλικής» μεγέθυνσης του εν λόγω κινδύνου σε βάθος χρόνου μέσω μακρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης (financial macro-prudential policies).

(Ελληνική Ένωση Τραπεζών, 2010)

Τα αίτια της πρόσφατης διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης υπήρξαν πολλά.

Παρακάτω αναφέρονται κατά τη Βασιλεία III τα βασικότερα και ανάγονται σε αστοχίες:

- ✓ της ρυθμιστικής παρέμβασης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα (μεταξύ άλλων και της έλλειψης επαρκών κανόνων μακρο-προληπτικής φύσεως),
- ✓ των ισχυρότων τραπεζικών λογιστικών προτύπων,

- ✓ της μικρο-προληπτικής εποπτείας που ασκούνταν στους φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών,
- ✓ των ίδιων των φορέων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών (ιδίως σε σχέση με τα εσωτερικά κίνητρα απόδοσης/αμοιβών των στελεχών τους),
- ✓ αλλά και της δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής σε πολλά κράτη

(Αγγελόπουλος 2010)

Με αφορμή τις παραπάνω αστοχίες, η Επιτροπή της Βασιλείας προχώρησε στην υιοθέτηση του νέου διεθνούς κανονιστικού πλαισίου (Βασιλείας III). Να σημειωθεί πως όλες οι διατάξεις του νέου κανονιστικού πλαισίου άρχισαν να εφαρμόζονται σταδιακά από την 1η Ιανουαρίου 2013 και η καταληκτική ημερομηνία πλήρους εφαρμογής θα είναι η 1η Ιανουαρίου 2019.

Με το νέο σύμφωνο της Βασιλείας III παρατηρούνται νέοι κανόνες μικρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης.

Οι νέοι κανόνες μικρο-προληπτικής πολιτικής αναφέρονται στους δύο παρακάτω συντελεστές:

- ✓ Συντελεστής μόχλευσης, το ύψος του οποίου θα πρέπει να ανέρχεται σε ποσοστό 3%, και ορίζεται ως το πηλίκο των βασικών ιδίων κεφαλαίων προς τα ανοίγματά τους, εντός και εκτός ισολογισμού, βάσει της λογιστικής τους αξίας και χωρίς στάθμιση κατά τον κίνδυνο
- ✓ Συντελεστές ρευστότητας, οι οποίοι είναι οι παρακάτω:
 - (α) Συντελεστής κάλυψης ρευστότητας (liquidity coverage ratio- LCR) με σκοπό να διασφαλιστεί η ύπαρξη επαρκών και υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμων στοιχείων του ενεργητικού, που μπορούν να μετατραπούν άμεσα σε μετρητά, ώστε να αποφευχθεί η έλλειψη ρευστότητας. Ορίζεται δε ως ο λόγος των υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμων στοιχείων του ενεργητικού, προς το σύνολο των καθαρών ταμειακών εκροών κατά τη διάρκεια των επόμενων τριάντα ημερολογιακών ημερών, (Basel Committee, 2010)
 - (β) Συντελεστής καθαρής σταθερής χρηματοδότησης (net stable funding ratio- NSFR): ο οποίος υπολογίζεται ως η διαθέσιμη ποσότητα σταθερής χρηματοδότησης (το ποσοστό της χρηματοδότησης που θα αποτελέσει αξιόπιστη πηγή κεφαλαίου σε διάστημα ενός έτους από την έναρξη των δυσμενών συνθηκών) προς την απαιτούμενη ποσότητα σταθερής χρηματοδότησης,

(Ζοπουνίδης et al 2009)

Αντίστοιχα παρατηρούνται και νέοι κανόνες μακρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης.

Η προκυκλικότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος δημιουργεί αύξηση της δανειοδότησης σε περιόδους οικονομικής άνθησης και μείωση των πιστώσεων σε περιόδους ύφεσης. Αυτό συμβαίνει καθώς οι τράπεζες δεν έχουν συσσωρεύσει επαρκή κεφάλαια στην περίοδο οικονομικής άνθησης, ώστε να χρησιμοποιηθούν στη φάση της ύφεσης για απορρόφηση ζημιών από τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια που θα προκύψουν.

Με το Σύμφωνο λοιπόν της Βασιλείας III δημιουργούνται μηχανισμοί για την ενίσχυση της κεφαλαιακής βάσης των τραπεζών σε συνθήκες ανάπτυξης της οικονομίας και σωστής μέτρησης των υφιστάμενων κινδύνων τους, ώστε να μη προκύψουν συνθήκες έλλειψης ρευστότητας, χαμηλά επίπεδα κεφαλαιακής επάρκειας και εκτεταμένες ζημιές σε μια επικείμενη κρίση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος. (Αγγελόπουλος 2010)

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί εδώ πως η κερδοφορία των τραπεζικών ιδρυμάτων, καθώς και η ομαλή συνέχιση της δραστηριότητας τους σχετίζεται άμεσα με την ανάληψη κινδύνων. Στην παρακάτω ενότητα θα αναφερθούν με περισσότερη λεπτομέρεια όλοι αυτοί οι κίνδυνοι στους οποίους υπόκεινται τα τραπεζικά ιδρύματα.

1.4 Η ανάγκη εποπτείας, ρυθμιστικής παρέμβασης και επίβλεψης του χρηματοπιστωτικού συστήματος ως αποτέλεσμα της κρίσης

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα ανήκει στους τομείς της οικονομίας που υπόκεινται ανά την υφήλιο σε σημαντικές ρυθμιστικές παρεμβάσεις. Η διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος αποτελεί τη βάση αυτής της ρυθμιστικής παρέμβασης και ιδιαίτερα το αίτημα της διασφάλισης των Πιστωτικών πιστωτικών ιδρυμάτων, ώστε να αποφευχθεί η πιθανότητα αλυσιδωτών τραπεζικών πτωχεύσεων. (Ζοπουνίδης et al 2009)

Στο συγκεκριμένο σύστημα παρατηρείται η ιδιαιτερότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων η οποία έγκειται αρχικά στο ρόλο τους ως διαχειριστές των αποταμιεύσεων του κοινού. Η εμπιστοσύνη που δείχνει το αποταμιευτικό κοινό σε αυτά αντανακλάται σε ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό τομέα μιας χώρας και μιας οικονομίας εν γένει.

Ιδιαιτερότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων αποτελεί επίσης το γεγονός πως τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν το ρόλο του παρόχου ρευστότητας στην αγορά, που είναι σημαντικό για την επιβίωση όλων των συμμετεχόντων στο χρηματοπιστωτικό τομέα.

Σημαντικό στοιχείο αποτελεί ακόμα πως τα πιστωτικά ιδρύματα είναι από τη φύση τους πολύ πιο ευάλωτα έναντι ορισμένων κινδύνων και ιδίως έναντι του συστημικού κινδύνου (bank run).

Συστημικός κίνδυνος αφορά το φαινόμενο μετάδοσης των διαταραχών ενός τμήματος του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε άλλα τμήματά του, το οποίο οφείλεται στη διασύνδεση των σύγχρονων αγορών και επιτείνεται από φαινόμενα κρίσης εμπιστοσύνης και χρηματοπιστωτικού πανικού, που δημιουργούν ανησυχία για αδυναμία άντλησης κεφαλαίων (Προβόπουλος et al 2001)

Όπως γνωρίζουμε η κύρια δραστηριότητα μιας εμπορικής τράπεζας είναι να δανείζεται βραχυπρόθεσμα από τους καταθέτες της ή τις διατραπεζικές αγορές ώστε να βρει το κεφάλαιο για να δανείσει με τη σειρά της ή να επενδύσει, αποκομίζοντας τον τόκο ή την απόδοση της επένδυσης ως κέρδος.

Αν όμως για οποιοδήποτε λόγο το πιστωτικό ίδρυμα βρεθεί σε οικονομική δυσχέρεια και, έστω και προσωρινά, δεν μπορεί να ανταποκριθεί τις υποχρεώσεις του, υπάρχει ο κίνδυνος οι καταθέτες του να χάσουν την εμπιστοσύνη τους σε αυτό και να προβούν σε μαζικές αναλήψεις των καταθέσεων τους σε κατάσταση πανικού, κατάσταση κατά την οποία οι καταθέτες ζητούν τη ρευστοποίηση των απαιτήσεών τους σε πολύ μεγάλη έκταση. (Γκόρτσος 2011)

Όταν χαθεί η εμπιστοσύνη των καταθετών συγκεκριμένου πιστωτικού ιδρύματος οι συνέπειες είναι δύσκολα αναστρέψιμες και δεδομένου ότι η βάση των περιουσιακών στοιχείων του δεν είναι άμεσα ρευστοποιήσιμη, το πιστωτικό ίδρυμα οδηγείται με μαθηματική ακρίβεια στην πτώχευση, με αποτέλεσμα την απώλεια των αποταμιεύσεων των καταθετών του και τη μη ικανοποίηση των δανειστών του. (Τράπεζα της Ελλάδος 2013)

Η πτώχευση ενός μεμονωμένου πιστωτικού ιδρύματος δεν περιορίζεται μόνο στους καταθέτες του και στους δανειστές του, αλλά οι συνέπειες μπορούν να επεκταθούν σε ολόκληρη την αγορά και να οδηγήσουν σε γενικευμένη απώλεια της εμπιστοσύνης του κοινού στη λειτουργία της.

Οι καταθέτες των υπολοίπων πιστωτικών ιδρυμάτων υπό το κράτος πανικού και λόγω του προβλήματος της ασυμμετρίας πληροφόρησης, αδυνατούν να ξεχωρίσουν τα υγιή από τα προβληματικά πιστωτικά ιδρύματα και προβαίνουν αδιάκριτα σε μαζικές αναλήψεις χρημάτων.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ένα μεμονωμένο περιστατικό να οδηγήσει σε αλυσιδωτές αντιδράσεις και σειρά πτωχεύσεων (domino effect). Η συμμετοχή των πιστωτικών

ιδρυμάτων στα συστήματα πληρωμών και στη διατραπεζική αγορά καθώς και οι στενοί δεσμοί αλληλεξάρτησής τους αποτελούν επιπρόσθετο παράγοντα μεγέθυνσης του φαινομένου, ώστε να είναι πολύ εύκολο ακόμα και ένα απλό πρόβλημα ρευστότητας μίας μεμονωμένης τράπεζας να εξελιχθεί σε γενικευμένη κρίση. (Ζοπουνίδης et al 2009)

Η γενικότερη οικονομική αστάθεια του τραπεζικού κλάδου έχει ως συνέπεια να επηρεαστεί η οικονομία μίας χώρας και μπορεί να οδηγήσει στην πραγμάτωση συστημικών κινδύνων ή στη μετάδοση κρίσεων. Τέτοιες κρίσεις μπορούν να μεταδοθούν και πέρα από τα εθνικά σύνορα, σε αγορές άλλων χωρών, εφόσον το πιστωτικό ίδρυμα δραστηριοποιείται διεθνώς ή απλά και μόνο λόγω της έντονης αλληλεξάρτησης των αγορών. (Τράπεζα της Ελλάδος 2013)

Οι δυσβάστακτες συνέπειες που συνεπάγονται τα προβλήματα των πιστωτικών ιδρυμάτων για την οικονομία και την κοινωνική ευημερία, κυρίως λόγω του αυξημένου συστημικού κινδύνου μετάδοσης κρίσεων, δικαιολογούν την προτεραιότητα που έχει δοθεί στις απόπειρες ρύθμισής τους και στην εποπτεία τους, ως μέσο ανάσχεσης των κινδύνων αυτών. (Τράπεζα της Ελλάδος 2013)

Η διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος, με την αποτροπή της επέλευσης των προαναφερθέντων αρνητικών αλυσιδωτών αντιδράσεων μεταξύ τραπεζών, καθιστά αναγκαία την υιοθέτηση διαφόρων προληπτικών μέτρων, καθώς και παρεμβατικών και προστατευτικών πολιτικών.

Κρίνεται σκόπιμο να γίνει η οριοθέτηση του περιεχομένου των τριών εννοιών

- ✓ ρυθμιστική παρέμβαση : αποτελεί την υιοθέτηση νομοθετικών, διοικητικών ή κανονιστικών διατάξεων μέσω των οποίων επιβάλλεται σε φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και αγορές συγκεκριμένη συμπεριφορά ή συγκεκριμένη απαγόρευση για την ικανοποίηση ενός συγκεκριμένου αιτήματος. Προϊόν της ρυθμιστικής παρέμβασης είναι οι κανόνες που συνθέτουν το ρυθμιστικό ή κανονιστικό πλαίσιο (regulatory framework)
- ✓ εποπτεία: αποτελεί την παρακολούθηση από τις αρχές που είναι επιφορτισμένες για το σκοπό αυτό της συμμόρφωσης των φορέων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και των αγορών προς τις διατάξεις του ρυθμιστικού πλαισίου. Η εποπτεία των εν λόγω φορέων ασκείται σε προληπτικό επίπεδο και καλείται μικρο-προληπτική

- ✓ επίβλεψη: αποτελεί την παρακολούθηση από τις αρχές που είναι επιφορτισμένες για το σκοπό αυτό της ομαλής λειτουργίας μιας αγοράς ή ενός υποσυστήματος του χρηματοπιστωτικού συστήματος ως υποσυνόλου

(Γκόρτσος 2011)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ

2.1 Ορισμός Κινδύνου

Προσπαθώντας να δώσουμε έναν γενικότερο ορισμό στην λέξη «κίνδυνος», μπορούμε να αναφέρουμε ότι ετυμολογικά ορίζεται ως «η κατάσταση η οποία θέτει ένα ποσοστό απειλής για τη ζωή, την υγεία, την ιδιοκτησία ή το περιβάλλον». Οι περισσότεροι κίνδυνοι θεωρούνται ανενεργοί ή πιθανοί. Ωστόσο, μόλις ένας κίνδυνος καταστεί «ενεργός» μπορεί να δημιουργήσει μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης. (<https://el.wikipedia.org/wiki>)

Από τη φύση του, ένας κίνδυνος δημιουργεί αβεβαιότητα και δημιουργεί αμφιβολία για την πιθανή απειλή της ζωής, της υγείας ακόμα και της ιδιοκτησία ενός προσώπου ή και του περιβάλλοντος ακόμα.

Υπάρχουν διάφορες μέθοδοι ταξινόμησης ενός κινδύνου, όμως τα περισσότερα συστήματα χρησιμοποιούν κάποια παραλλαγή των παραγόντων της πιθανότητας ενός κινδύνου να μετατραπεί σε ένα συμβάν και τη σοβαρότητα του συμβάντος εάν αυτό επρόκειτο να εμφανιστεί.

Ο ορισμός αυτός δίνεται προκειμένου να είμαστε πιο κατανοητοί στις επόμενες παραγράφους όπου θα αναλύσουμε περαιτέρω τους κινδύνους και τις επιπτώσεις αυτών στη λειτουργία των χρηματοπιστωτικών συστημάτων, στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και τη γενικότερη οικονομία μιας χώρας.

Η έννοια του κινδύνου καθώς και ο τρόπος μέτρησης και διαχείρισης αυτού είναι από τα θέματα που έχουν απασχολήσει ιδιαίτερος και συνεχίζουν να απασχολούν όλες τις επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, που υπάρχουν και αναπτύσσονται στο σημερινό παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον. Τα διάφορα είδη κινδύνου επηρεάζουν ένα ευρύ φάσμα επιχειρηματικών αποφάσεων καθώς οι εν λόγω αποφάσεις είναι εξαιρετικά σημαντικές για την ομαλή λειτουργία τους και πολλές φορές και για την επιβίωση τους. Γεγονός που μας δίνει να καταλάβουμε πως οι επιχειρήσεις είναι ιδιαίτερα ευαίσθητες σε θέματα κινδύνου.

Ετυμολογικά ο κίνδυνος στα οικονομικά αναλύεται ως εξής:

«Κίνδυνος είναι η μεταβλητότητα των δυνητικών αποτελεσμάτων μιας επένδυσης γύρω από την αναμενόμενη τιμή ή τον αριθμητικό τους μέσο». (<https://el.wikipedia.org>)

Η χρήση του όρου «κίνδυνος» μας δημιουργεί εκ των προτέρων την ανασφάλεια σχετικά με την εξέλιξη της αξίας ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου στο μέλλον. Η προοπτική της απώλειας καθώς και η προοπτική του κέρδους συνδέεται άμεσα και εξίσου με την έννοια του κινδύνου. Για αυτό παρατηρείται η ύπαρξη του κινδύνου πτώσης (downside risk) και του κινδύνου ανόδου (upside risk). Καταλήγουμε στο ότι η έννοια του κινδύνου θεωρείται ότι συνδέεται στενά με την έννοια της αβεβαιότητας ως προς την εξέλιξη της αξίας ενός φαινομένου.

Πιο συγκεκριμένα θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο κίνδυνος είναι μια μορφή αβεβαιότητας βάση της διάκρισης που γίνεται από τον καθηγητή Knight. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η αβεβαιότητα διακρίνεται, ανάλογα με την ποσότητα και την ποιότητα των διαθέσιμων πληροφοριών, σε άγνοια, οικονομική απροσδιοριστία και κίνδυνο.

2.2 Κίνδυνοι στο Τραπεζικό Σύστημα

Ζούμε στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και συνεπώς όλες οι επιχειρήσεις συμπεριλαμβανομένων των χρηματοπιστωτικών οργανισμών δραστηριοποιούνται σε ένα περιβάλλον κινδύνου και καλούνται να διαχειριστούν τους κινδύνους αποτελεσματικά για την επιβίωση και ανάπτυξή τους. Συνοπτικά οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις είναι τέτοιοι όπως ο κίνδυνος αγοράς, ο κίνδυνος επιτοκίου, ο συναλλαγματικός κίνδυνος, ο κίνδυνος ρευστότητας, ο πιστωτικός κίνδυνος κ.α. οι οποίοι προέρχονται από διάφορες πηγές.

Οι χρηματοοικονομικές αγορές δε μπορούν να προστατευτούν από όλους τους κινδύνους και τις πηγές αυτών. Οι μακροοικονομικοί κίνδυνοι οι οποίοι δημιουργούν μεγάλες διακυμάνσεις στο επίπεδο του εισοδήματος και της απασχόλησης είναι δύσκολο να ισοσταθμιστούν και για το λόγο αυτό οι κυβερνήσεις έχουν δημιουργήσει ένα «δίκτυο ασφαλείας» ώστε να μοιράζονται τον κίνδυνο. Η δημιουργία του εν λόγω προστατευτικού μέσου έναντι του κινδύνου αποτελεί προς το παρόν προνόμιο των κρατικών επιχειρήσεων με αποτέλεσμα οι περιπτώσεις των ιδιωτικών που δε έχουν αυτή τη δυνατότητα να πλήττονται περισσότερο σε περιόδους κρίσεων.

Συμπερασματικά οι ανάγκες της σημερινής κοινωνίας και οικονομίας επιβάλλουν την ανάγκη εύρεσης τρόπων διαχείρισης του κινδύνου. Η διαχείριση του κινδύνου αποτελεί ιδιαίτερα σημαντική επιδεξιότητα με ένα πεδίο εφαρμογής ιδιαίτερα μεγάλο. Στη σημερινή αγορά, στην οποία δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις- στην παρούσα περίπτωση οι τράπεζες-, μια αγορά με πολύ συχνές συγχωνεύσεις το τελευταίο διάστημα κυρίως, μειωμένους προϋπολογισμούς, ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας αλλά και πίεση για

γρήγορες αντιδράσεις σε απρόσμενες καταστάσεις, η ανάγκη για πολιτικές διαχείρισης κινδύνου είναι επιτακτική ώστε να αντιμετωπιστεί τόσο ο πραγματικός όσο και ο ενδεχόμενος κίνδυνος. Όσα περισσότερες πληροφορίες μπορούμε να έχουμε σχετικά με τους επερχόμενους τόσο καλύτερη θα είναι και η διαχείριση με σκοπό την ελαχιστοποίηση αν όχι την εξάλειψη των επιπτώσεων που επιφέρουν οι κίνδυνοι αυτοί στην οικονομία.

Η κακή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος και το άσχημο οικονομικό περιβάλλον μεμονωμένα ή και σε συνδυασμό είναι η αιτία των τραπεζικών κινδύνων. Οι εμπορικές τράπεζες καλούνται, στα πλαίσια της αύξησης των πιστωτικών εργαλείων και της διεθνοποίησης της αγοράς κεφαλαίων, να διαχειριστούν τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους. Ο έντονος ανταγωνισμός του τραπεζικού χώρου και η συνεχής επιδίωξη για μεγιστοποίηση των κερδών προϋποθέτουν την εμπλοκή όλο και περισσότερο των πιστωτικών ιδρυμάτων στην ανάληψη και διαχείριση κινδύνων. Ωστόσο η κερδοφορία και η αξιοπιστία εξαρτώνται σημαντικά από τη διαχείριση καθώς μια ανεπαρκής διαχείριση κινδύνων απειλεί τη φερεγγυότητα της τράπεζας. (Προβόπουλος et al 2001)

Κίνδυνος λοιπόν στα χρηματοοικονομικά ονομάζεται η πιθανότητα ένα πιστωτικό ίδρυμα το οποίο λειτουργεί στο πλαίσιο της οικονομίας της αγοράς, να υποστεί οικονομικές ζημιές εξαιτίας της πραγμάτωσης ενός μη αναμενόμενου γεγονότος. Οι κίνδυνοι που διατρέχει ένα πιστωτικό ίδρυμα, αποτελούν άμεση συνέπεια των μετασχηματισμών στους οποίους προβαίνουν στο πλαίσιο της χρηματοοικονομικής τους μεσολάβησης και προκύπτουν από την παροχή εκ μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων των διαφόρων εργασιών της εμπορικής τραπεζικής.

Συνεπώς ο κίνδυνος αφορά στην αστάθεια των καθαρών ταμειακών ροών της τράπεζας. Οι διαφορετικοί τύποι κινδύνου που εμφανίζονται στην τραπεζική λειτουργία, δημιουργούνται από τις θέσεις και τις σχέσεις που αναπτύσσει με τους πελάτες της και τις συναλλαγές που πραγματοποιεί στα πλαίσια των χρηματοοικονομικών αγορών.

Προκειμένου να αντιμετωπιστεί η κάθε μορφή κινδύνου, πρέπει να αναγνωριστεί η πηγή και η φύση του, ώστε να αποφασιστεί η αποτελεσματικότερη και ενδεικνυόμενη, ανά περίπτωση, επιλογή αντιμετώπισης του.

2.3 Κατηγορίες κινδύνων

Η διεξαγωγή συναλλαγών σε διάφορες χρηματοοικονομικές αγορές συνεπάγεται την ανάληψη μιας σειράς κινδύνων, πολλές φορές σημαντικών για την ύπαρξη των πιστωτικών ιδρυμάτων. Τους κινδύνους αυτούς θα έπρεπε κάθε μια τράπεζα να τους γνωρίζει, να μπορεί να τους μετρήσει και να τους αναλύσει, αλλά και να ακολουθεί πάντα τις κατάλληλες στρατηγικές για να τους αντιμετωπίσει. Οι κατηγορίες των κινδύνων με τους οποίους έρχονται αντιμέτωποι οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί είναι οι παρακάτω:

- i. Κίνδυνος αγοράς
- ii. Πιστωτικός κίνδυνος
- iii. Κίνδυνος ρευστότητας
- iv. Λειτουργικός κίνδυνος
- v. Κίνδυνος επιτοκίου
- vi. Κίνδυνος φερεγγυότητας ή κίνδυνος κεφαλαίου
- vii. Κίνδυνος αναχρηματοδότησης
- viii. Πολιτικό κίνδυνος
- ix. Νομικός κίνδυνος
- x. Συναλλαγματικός κίνδυνος
- xi. Κίνδυνος χρέους και χώρας
- xii. Κίνδυνος από πράξεις εκτός ισολογισμού

(Κοσμίδου et al 2003)

2.3.1 Κίνδυνος αγοράς

Ως κίνδυνο της αγοράς ορίζουμε τον κίνδυνο που σχετίζεται με την κερδοφορία του εμπορικού χαρτοφυλακίου μιας τράπεζας και προκαλείται από παράγοντες όπως η μεταβολή των επιτοκίων ή η γενικότερη μεταβλητότητα των αγορών. Ο βαθμός ευαισθησίας στον κίνδυνο αγοράς αντικατοπτρίζει τον βαθμό στον οποίο αλλαγές στους πρωταρχικούς παράγοντες κινδύνου μπορούν να επηρεάσουν δυσμενώς τα αποτελέσματα και τα ίδια κεφάλαια. (Κοσμίδου 2010)

Ο κίνδυνος αγοράς μπορεί να οριστεί ως ο κίνδυνος που σχετίζεται με την αβεβαιότητα (μεταβλητότητα) της αξίας του χαρτοφυλακίου τίτλων, η οποία οφείλεται στις αλλαγές των αγοραίων τιμών των στοιχείων του ενεργητικού λόγω μεταβολής της τιμής ενός αξιόγραφου, των επιτοκίων και της ρευστότητας της αγοράς. (Ψυλλάκη 2014)

Αυτός ο τύπος κινδύνου είναι περισσότερο ορατός στις δραστηριότητες διαπραγμάτευσης μετοχικών και ομολογιακών τίτλων στην δευτερογενή αγορά ή στο «άνοιγμα» θέσεων σε συνάλλαγμα. (Ψυλλάκη 2014)

2.3.2 Πιστωτικός κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος προέρχεται από την αδυναμία των δανειοληπτών να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους απέναντι στην τράπεζα, δηλαδή μη πληρωμή τόκων και κεφαλαίου εξαιτίας αλλαγών σε διάφορους οικονομικούς παράγοντες, το οποίο καταλήγει σε ζημίες για την τράπεζα (Jiajia Jin, Ziwen Yu & Chuanmin Mi, 2012).

Είναι ο κίνδυνος που είναι άμεσα συνδεδεμένος με τη φύση των δραστηριοτήτων μιας τράπεζας. Το παράδοξο είναι πως ο πιο θεμελιώδης κίνδυνος της τραπεζικής λειτουργίας είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθεί επαρκώς. Αξίζει να σημειωθεί πως τα τελευταία χρόνια άρχισαν να εμφανίζονται ολοκληρωμένα υποδείγματα μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου (μοντέλα VAR). (Ψυλλάκη 2014)

Μια από τις βασικότερες λειτουργίες του τραπεζικού ιδρύματος και βασικός κορμός των απαιτήσεων αφορά στη χορήγηση πάσης φύσεως δανείων και πιστοδοτήσεων. Έτσι οι δείκτες που χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση των πιστωτικών κινδύνων επικεντρώνονται καταρχήν στην καταγραφή και αξιολόγηση του χαρτοφυλακίου πιστοδοτήσεων της τράπεζας.

Οι βασικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου είναι οι εξής δύο: η μέθοδος του credit scoring, που αφορά στις χρηματοδοτήσεις ιδιωτών, επαγγελματιών και μικρών επιχειρήσεων και η μέθοδος του credit rating, για τις χρηματοδοτήσεις μεγάλων επιχειρήσεων. (Αγγελόπουλος Π, 2010)

Ένα άλλο εργαλείο μέτρησης του μεγέθους του πιστωτικού κινδύνου για την τράπεζα, είναι ο βαθμός της απομείωσης των δανείων (impairment loan ratio). Η απομείωση των δανείων αναφέρεται στα υφιστάμενα NPLs (Non Performing Loans), αλλά και τα δάνεια που υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να γίνουν NPLs στο άμεσο μέλλον (ύπαρξη ληξιπρόθεσμων οφειλών άνω των 90 ημερών). Ο βαθμός απομείωσης του δανειακού χαρτοφυλακίου της τράπεζας επηρεάζει άμεσα τον πιστωτικό κίνδυνο που δέχεται. Υψηλότερος βαθμός

απομείωσης του δανειακού χαρτοφυλακίου συνεπάγεται υψηλότερο πιστωτικό κίνδυνο για την τράπεζα. (Jiajia Jin, Ziwen Yu & Chuanmin Mi, 2012).

2.3.3 Κίνδυνος ρευστότητας

Ο κίνδυνος ρευστότητας αφορά στην αδυναμία ή τις δυσκολίες ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος να ανταποκριθεί στις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις του λόγω έλλειψης ρευστότητας, είτε μέσω της πώλησης στοιχείων του ενεργητικού είτε μέσω δανεισμού (πάντα υπό τον περιορισμό καταβολής λογικού κόστους.). Άμεση συνέπεια της έλλειψης ρευστότητας είναι η αρνητική μεταβολή της αγοραίας αξίας της μετοχής και των καθαρών κερδών της τράπεζας. (Αγγελόπουλος 2010)

Άμεση συνέπεια της έλλειψης ρευστότητας είναι η αρνητική μεταβολή της αγοραίας αξίας της μετοχής και των καθαρών κερδών της τράπεζας. (Ψυλλάκη 2014)

Η σωστή διαχείριση της ρευστότητας αποτελεί ένα πολύ σημαντικό έργο της εκάστοτε διοίκησης. Ο υψηλός βαθμός ρευστότητας βέβαια συνεπάγεται και μικρότερα κέρδη για μια τράπεζα. Βασικό «στοίχημα» κάθε διοίκησης είναι να βρει τη «χρυσή τομή» που να ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο ρευστότητας και να μεγιστοποιεί τα κέρδη.

Για έναν χρηματοοικονομικό οργανισμό που είναι υποχρεωμένος να προβεί σε ρευστοποιήσεις για να ανταπεξέλθει σε ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις, η ανεπάρκεια της ρευστότητας του μπορεί να ισοδυναμεί με κατάρρευση. (Ψυλλάκη 2014)

Ουσιαστικά διαπιστώνουμε ότι για να μην επηρεάσει ο κίνδυνος της ρευστότητας την κερδοφορία της τράπεζας, θα πρέπει να υπάρχουν ικανοποιητικά επίπεδα καταθέσεων, χαμηλά επίπεδα μετρητών και χαμηλά επίπεδα NPL's (Arif & Nauman, 2012).

2.3.4 Λειτουργικός κίνδυνος

Η Επιτροπή της Βασιλείας δίνει στον λειτουργικό κίνδυνο τον εξής ορισμό:

«Ο λειτουργικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος πρόκλησης απωλειών ως αποτέλεσμα ανεπαρκών ή εσφαλμένων εσωτερικών διαδικασιών, απρόβλεπτων ανθρώπινων λαθών, αναποτελεσματικών ή προβληματικών συστημάτων και άλλων εξωτερικών παραγόντων». (Ζοπουνίδης et al 2009)

Σύμφωνα με τη Βασιλεία II από το 2007 όλα τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να υιοθετούν στον στρατηγικό τους σχεδιασμό τρόπους κάλυψης έναντι του λειτουργικού κινδύνου (διακράτηση απαραίτητων κεφαλαίων).

Πιο συγκεκριμένα, οι εκφάνσεις του λειτουργικού κινδύνου κατηγοριοποιούνται ως εξής:

- ✓ Εσωτερική απάτη (internal fraud)
- ✓ Εξωτερική απάτη (external fraud)
- ✓ Πρακτικές απασχόλησης και ασφάλεια τόπου εργασίας (Employment practices and work place safety)
- ✓ Πελάτες, προϊόντα και επιχειρηματικές πρακτικές (Clients, products and business practices)
- ✓ Καταστροφή σε φυσικά περιουσιακά στοιχεία (Damage to physical assets)
- ✓ Διακοπή εργασιών και αποτυχίες συστημάτων (Business disruption and system failures)
- ✓ Εκτέλεση, επίδοση και διαχείριση διαδικασιών (Execution, delivery and process management)

(Basel Committee on Banking Supervision, 2006)

2.3.5 Κίνδυνος επιτοκίου

Ο κίνδυνος επιτοκίου προκύπτει από τη αντιστοιχία των επιτοκίων τόσο στον όγκο όσο και στη διάρκεια μεταξύ των στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού. Πιθανές αλλαγές στα αποδόσεις των στοιχείων του ενεργητικού επιφέρουν αλλαγές στο εισόδημα που προέρχεται από τόκους. (Ψυλλάκη 2014)

Οι διακυμάνσεις των επιτοκίων μπορεί να έχουν σοβαρές συνέπειες επί της κερδοφορίας και της καθαρής θέσης μιας τράπεζας.

Σε περίπτωση που τα στοιχεία του ενεργητικού μιας τράπεζας έχουν μεγαλύτερη ληκτότητα από τα στοιχεία του παθητικού, τότε η τράπεζα διατρέχει τον κίνδυνο επαναχρηματοδότησης (κίνδυνος να επαναδανειστεί με κόστος μεγαλύτερο από την απόδοση των επενδύσεων της). Αντίθετα, όταν τα στοιχεία του ενεργητικού έχουν μικρότερη ληκτότητα από τα στοιχεία του παθητικού, η τράπεζα υπόκειται στον κίνδυνο της επανεπένδυσης (κίνδυνος να επανεπενδύσει τα κεφάλαια της με απόδοση μικρότερη του κόστους των δανεισθέντων κεφαλαίων της).

2.3.6 Κίνδυνος φερεγγυότητας ή κίνδυνος κεφαλαίου

Πρόκειται για τον κίνδυνο που συνδέεται με την πιθανότητα πτώχευσης ενός τραπεζικού ιδρύματος. Ως αρχή πτώχευσης θεωρείται η κατάσταση κατά την οποία η αγοραία αξία των στοιχείων του ενεργητικού πέφτει κάτω από την αγοραία αξία των στοιχείων του παθητικού. Συνεπώς αυτό σημαίνει πως σε περίπτωση που η τράπεζα προχωρήσει σε ρευστοποίηση των στοιχείων του ενεργητικού της, δεν θα είναι σε θέση να αποπληρώσει τις υποχρεώσεις της. (Κοσμίδου 2010)

2.3.7 Κίνδυνος αναχρηματοδότησης

Η πιθανότητα μείωσης ή απώλειας της αποτελεσματικής ικανότητας πρόσβασης μιας τράπεζας στην χρηματαγορά-κεφαλαιαγορά είτε για την άντληση βραχυχρόνιων δανειακών κεφαλαίων είτε για την αναχρηματοδότηση του βραχυχρόνιου χρέους της, όταν αυτό καταστεί δυνατό. (Ψυλλάκη 2014)

2.3.8 Πολιτικός κίνδυνος

Πολιτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος πολιτικών παρεμβάσεων στις εργασίες μιας ιδιωτικής τράπεζας. Αφορά ουσιαστικά ένα ολόκληρο φάσμα κινδύνων από την απλή επιβολή περιορισμών στα επιτόκια ή ελέγχων στην εξαγωγή συναλλάγματος μέχρι την εθνικοποίηση της τράπεζας. (Κοσμίδου 2010)

Ο πολιτικός κίνδυνος είναι σημαντικός για το τραπεζικό σύστημα μιας χώρας, καθώς αν το πολιτικό περιβάλλον μιας χώρας καταστεί ταραχώδης τότε όλες οι επιχειρήσεις θα εκτεθούν στον πολιτικό κίνδυνο, αλλά οι τράπεζες θα είναι ιδιαίτερα ευπρόσβλητες λόγω της κρίσιμης θέσης που κατέχουν στο χρηματοοικονομικό σύστημα.

2.3.9 Νομικός κίνδυνος

Ο νομικός κίνδυνος μπορεί να εμφανιστεί από διάφορα νομικά ζητήματα και προβλήματα που προκύπτουν από τις καθημερινές συναλλαγές των τραπεζών. Μια μορφή που μπορεί να πάρει ο νομικός κίνδυνος είναι ότι μια δικαστική απόφαση που αφορά σε μια τράπεζα, μπορεί να έχει επιπτώσεις στο σύνολο του τραπεζικού συστήματος.

Επιπλέον, οι τράπεζες θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικές ειδικά όταν πρόκειται να επεκταθούν ή να συναλλαχθούν με άλλες χώρες, καθώς κάθε χώρα διατηρεί το δικό της εποπτικό σύστημα και μπορεί να προκύψουν επώδυνες κυρώσεις. Τέλος, νομικός κίνδυνος προκύπτει και όταν οι τράπεζες αναπτύσσουν νέα προϊόντα ή διαδικασίες ώστε να μην υπάρχουν «νομικά κενά». (Κοσμίδου 2003)

2.3.10 Συναλλαγματικός κίνδυνος

Ο συναλλαγματικός κίνδυνος συγκεκριμένα προέρχεται από τη συμμετοχή των τραπεζών στις διεθνείς αγορές και επηρεάζεται από τις μεταβολές των ισοτιμιών των νομισμάτων που επηρεάζουν τις θέσεις σε συνάλλαγμα που έχει λάβει η τράπεζα για τη διαχείριση των διαθεσίμων της ή των διαθεσίμων των πελατών της. Την τελευταία περίοδο παρουσιάζεται ιδιαίτερη αύξηση του συναλλαγματικού κινδύνου.

(Αγγελόπουλος 2010)

2.3.11 Κίνδυνος χρέους και χώρας

Πρόκειται για ένα γενικό τύπο πιστωτικού κινδύνου που αναφέρεται στη διεθνή δανειοδότηση και είναι ευρέως γνωστός ως κίνδυνος χώρας. Ο κίνδυνος αυτός αναφέρεται στις διεθνείς δανειοδοτήσεις και συνδέεται με την πολιτική, κοινωνική και οικονομική κατάσταση που επικρατεί σε μια δεδομένη χώρα, η οποία αποτελεί τον τόπο εγκατάστασης της δανειοδοτούμενης επιχείρησης. Συνδέεται με τον κίνδυνο της κυβερνητικής παρέμβασης με απαγορεύσεις πληρωμών στο εξωτερικό (sovereign risk), με τον κίνδυνο απαγόρευσης από την Κεντρική Τράπεζα της μεταφοράς συναλλάγματος στο εξωτερικό (transfer risk) και με το γενικευμένο κίνδυνο (generalized risk). (Δούμπος et al 2002)

2.3.12 Κίνδυνος από πράξεις εκτός ισολογισμού

Οι συνηθέστερες κατηγορίες πράξεων εκτός ισολογισμού είναι εγγυητικές επιστολές, δεσμεύσεις για πιθανή χορήγηση δανείων, τα χρηματοοικονομικά παράγωγα κτλ.

Ο πρωταρχικός κίνδυνος των πράξεων εκτός ισολογισμού εμφανίζεται με τη μορφή απρόβλεπτων απαιτήσεων στο ενεργητικό του ισολογισμού της τράπεζας.

Όσο οι πελάτες δεν ασκούν τα δικαιώματα τους επί των πιστωτικών διευκολύνσεων οι πράξεις αυτές παραμένουν μόνον εγγραφές εκτός ισολογισμού. Όταν όμως οι πελάτες κάνουν χρήση αυτών των πιστωτικών διευκολύνσεων, οι πράξεις εκτός ισολογισμού εγγράφονται ως απαιτήσεις στο ενεργητικό του ισολογισμού και ως τέτοιες ενέχουν κίνδυνο ρευστότητας, επιτοκίου και πιστωτικό κίνδυνο για την συγκεκριμένη τράπεζα. (Ψυλλάκη 2014)

2.4 Διαχείριση κινδύνων τραπεζών (risk management)

Διαχείριση κινδύνων είναι το σύνολο των συντονισμένων ενεργειών, στις οποίες προβαίνει η διοίκηση ενός πιστωτικού ιδρύματος με στόχο την πρόληψη και την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων στην καθαρή θέση, στα έσοδα ή στα κέρδη του από την επίδραση ενός ή περισσοτέρων κινδύνων.

Η αναγνώριση, ο εντοπισμός και ο σωστός χειρισμός των τραπεζικών κινδύνων με τους οποίους έρχεται αντιμέτωπη μια τράπεζα αποτελούν το επίκεντρο της αποτελεσματικής διαχείρισης τους (risk management), έτσι ώστε να προληφθούν και να αντιμετωπιστούν εγκαίρως οι αρνητικές τους συνέπειες στην καθαρή θέση, τα έσοδα και τα κέρδη της τράπεζας. Κομβικό σημείο στην προσέγγιση όλων των κινδύνων είναι η μεθοδικότητα με την οποία αντιμετωπίζονται οι παλαιότερες, τρέχουσες και ιδιαίτερες μελλοντικές δραστηριότητες του οργανισμού. Η διαχείριση των κινδύνων αποτελεί την πλέον σημαντική διαδικασία για το πιστωτικό ίδρυμα, αφού αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της στρατηγικής τους.

Απαραίτητο στοιχείο της διοίκησης κάθε τράπεζας είναι να μπορεί να βρίσκει τρόπους να διαχειρίζεται τους παραπάνω κινδύνους αποτελεσματικά, με σκοπό να μπορούν να προληφθούν και να αντιμετωπιστούν. Πλεονέκτημα αποτελεί επίσης το να δημιουργηθεί μια πολιτική που θα περιλαμβάνει αποφάσεις για τον τρόπο της αποτελεσματικής αντιμετώπισης των κινδύνων αυτών στο μέλλον.

Ειδικότερα οι αποφάσεις αυτές αναφέρονται:

- ✓ στη διαχείριση παθητικού (διαχείριση ιδίων και δανειακών κεφαλαίων), μέσω της οποίας εξασφαλίζεται η χρηματοδότηση της τραπεζικής δραστηριότητας
- ✓ στη διαχείριση ενεργητικού (διαχείριση χαρτοφυλακίων απαιτήσεων και επενδύσεων) μέσω της οποίας εξασφαλίζονται τα εισοδήματα της τραπεζικής δραστηριότητας
- ✓ στη διαχείριση της λειτουργίας του τραπεζικού ιδρύματος, μέσω της οποίας εξασφαλίζεται η ελαχιστοποίηση των γενικών λειτουργικών δαπανών (Μελάς 2009)

Τα στάδια στα οποία αναλύεται η στρατηγική διαχείρισης του συνολικού κινδύνου είναι τα ακόλουθα:

I. Ανάλυση κινδύνου. Συγκεκριμένα επιδιώκονται οι ακόλουθοι στόχοι:

- ✓ Περιγραφή του περιεχομένου των κινδύνων
- ✓ Κατάταξη των κινδύνων
- ✓ Ανάλυση των αιτιών έκθεσης του τραπεζικού ιδρύματος σε κάθε κίνδυνο
- ✓ Βαθμολόγηση του κινδύνου για κάθε δραστηριότητα της τράπεζας
- ✓ Μέτρηση των κινδύνων

II. Μορφές διαχείρισης κινδύνων. Πρόκειται για το σύνολο των μέτρων που υιοθετεί ένα πιστωτικό ίδρυμα για την αντιμετώπιση πάσης φύσεως κινδύνων. Τα συνήθη μέτρα είναι τα ακόλουθα:

- ✓ Διασπορά κινδύνου
- ✓ Αντιστάθμιση κινδύνου
- ✓ Ενίσχυση της καθαρής θέσης του πιστωτικού ιδρύματος

Η ανάληψη κινδύνων συνδέεται άμεσα με την πιθανότητα της τράπεζας για κερδοφορία καθώς τα περισσότερο κερδοφόρα ανοίγματα των τραπεζών, συνεπάγονται και μεγαλύτερο κίνδυνο. (Μελάς 2009)

2.4.1. Τεχνικές εκτίμησης και διαχείρισης κινδύνων (risk management)

Ο θεμελιώδης στόχος της διαχείρισης των τραπεζικών κινδύνων (risk management) είναι να υπολογιστεί το ποσό της απώλειας για μια τράπεζα, σε περίπτωση που προκύψει κάποιος από τους παραπάνω κινδύνους. Για τον υπολογισμό της απώλειας απαιτείται ένας συνδυασμός διαφορετικών τεχνικών, όπως η προσομοίωση διαταραχών, η ανάλυση της αξίας σε κίνδυνο (VaR) και η ανάλυση σεναρίου οι οποίες αναλύονται παρακάτω:

1. Value at Risk-VaR: Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται για να μετρήσει την ποσότητα του κεφαλαίου ενός χρηματοοικονομικού οργανισμού που μπορεί να απωλεσθεί λόγω διακυμάνσεων της αξίας του χαρτοφυλακίου. Με άλλα λόγια όταν μια τράπεζα κρατά μια «ανοιχτή θέση» στην αγορά (ή σε ένα χαρτοφυλάκιο), για μια δεδομένη χρονική περίοδο, το VaR είναι η μέγιστη δυνατή απώλεια που μπορεί να συμβεί με συγκεκριμένη πιθανότητα $\gamma\%$. (Κοσμίδου et al 2003)

2. Προσομοίωση ακραίων καταστάσεων (stress testing): Η μέθοδος της προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων μελετά τα αποτελέσματα στην αξία ενός χαρτοφυλακίου εάν μεταβληθούν συγκεκριμένοι παράγοντες και πάρουν ακραίες, αλλά πιθανές τιμές. Τα στάδια της διαδικασίας προσομοίωσης διαταραχών είναι τα εξής:

- ✓ Στάδιο ταυτοποίησης (ποιες διαταραχές θα περιλαμβάνει και το μέγεθος αυτών)
- ✓ Ορισμός συχνότητας διενέργειας αναλύσεων των προσομοιώσεων διαταραχών (ημερήσια, εβδομαδιαία, μηνιαία, εξαμηνιαία ή ετήσια)
- ✓ Η διατύπωση μιας σειράς υποθέσεων που μπορεί να επηρεάσουν τη διάρθρωση της ανάλυσης και ερμηνεία των αποτελεσμάτων (π.χ. ύπαρξη ισχυρής συσχέτισης μεταξύ δύο σημαντικών μεταβλητών)

3. Ανάλυση σεναρίου: Η ανάλυση σεναρίου μοιάζει σε μεγάλο βαθμό με την προσομοίωση ακραίων καταστάσεων, αλλά βοηθά την τράπεζα στο να εντοπίσει μακροπρόθεσμες στρατηγικές αδυναμίες μελετώντας περισσότερο πολυπλοκότερους παράγοντες και για μεγάλο χρονικό διάστημα, ενώ η πρώτη μέθοδος ερευνά περισσότερο τις βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις.

Τα στάδια της ανάλυσης σεναρίου είναι τέσσερα:

- ✓ Καθορισμός του «εύλογου σεναρίου» (επίσης είναι συχνά πολύτιμη η παράλληλη διερεύνηση άλλων σεναρίων, ώστε να αξιολογήσει ο αναλυτής τι συγκρίσεις μεταξύ τους)
- ✓ Ανάλυση πεδίων (προσδιορισμός όλων των ειδών πιθανών χρηματοοικονομικών κινδύνων)
- ✓ Διενέργεια προβλέψεων σε κάθε είδος κινδύνων ξεχωριστά
- ✓ Ενοποίηση επιμέρους προβλέψεων για κάθε κίνδυνο ώστε να δημιουργηθεί ένα ενοποιημένο σενάριο (το σενάριο ελέγχεται για προβλήματα εσωτερικής συνέπειας, διπλών υπολογισμών ή αντιφατικών υποθέσεων)

(Κοσμίδου et al 2003)

2.5 Εποπτεία και ρυθμιστική παρέμβαση στο τραπεζικό σύστημα

Το ευρύτερο πλαίσιο της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος περιλαμβάνει το σχεδιασμό και την υλοποίηση μακροοικονομικών πολιτικών, τη συγκρότηση επαρκούς θεσμικού πλαισίου, την επίτευξη πειθαρχίας μέσω της αγοράς, καθώς και μηχανισμών για την παροχή της απαιτούμενης συστημικής προστασίας των πιστωτικών οργανισμών. Η

τραπεζική εποπτεία αποτελεί μέρος μόνο του πλαισίου που απαιτείται για την προώθηση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. (Σαπουντζόγλου et al 2009)

Η διασφάλιση της απρόσκοπτης λειτουργίας των πιστωτικών οργανισμών και η επαρκής κάλυψη τους έναντι των κινδύνων που αναλαμβάνουν αποτελούν τους βασικούς στόχους της τραπεζικής εποπτείας. Οι παραπάνω στόχοι αποτελούν απαραίτητα στοιχεία της οικονομικής σταθερότητας και της αποτελεσματικότητας του τραπεζικού συστήματος. Η τραπεζική εποπτεία διέπεται από θεμελιώδεις αρχές που συνοπτικά περιγράφονται παρακάτω:

- ✓ Η τραπεζική εποπτεία έχει ως βασικό στόχο τη διατήρηση και ενίσχυση της σταθερότητας και της εμπιστοσύνης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, μειώνοντας τον κίνδυνο απωλειών για τους καταθέτες.
- ✓ Η πειθαρχία αποτελεί πρωταρχικό στόχο των εποπτικών αρχών, ενθαρρύνοντας τη βέλτιστη εταιρική διακυβέρνηση και προάγοντας την διαφάνεια και την εποπτεία της αγοράς.
- ✓ Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να κατανοούν πλήρως τις αναλαμβανόμενες από τις τράπεζες δραστηριότητες και να φροντίζουν για την επαρκή διασφάλιση και διαχείριση των υποκείμενων κινδύνων. Κύριο μέλημα τους είναι να διασφαλίζουν ότι οι πιστωτικοί οργανισμοί διαθέτουν κεφαλαιακή επάρκεια, ισχυρή διοίκηση και συστήματα αποτελεσματικών ελέγχων που τους επιτρέπουν την ανάληψη κινδύνων. Επίσης, θα πρέπει να επιβάλλουν τις αποφάσεις τους στην περιοχή δικαιοδοσίας τους, καθώς και θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από λειτουργική ανεξαρτησία.
- ✓ Η αξιολόγηση των πιστωτικών οργανισμών στην έκθεση τους στους κινδύνους θα πρέπει να γίνεται μεμονωμένα και να δίνεται η ανάλογη εποπτική μέριμνα.
- ✓ Οι εθνικές εποπτικές αρχές επιβάλλεται να συνεργάζονται στενά, ιδιαίτερα στην περίπτωση των διασυνοριακών δραστηριοτήτων.

(Σαπουντζόγλου 2009)

Βασικός στόχος της τραπεζικής εποπτείας είναι η προώθηση της αποτελεσματικότητας και του υγιούς ανταγωνισμού του τραπεζικού συστήματος με στόχο την επίτευξη παροχής καλύτερων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στο κοινό σε λογικό κόστος.

Οι πρωτοβουλίες των εποπτικών αρχών για τη ρυθμιστική παρέμβαση στον τραπεζικό τομέα σχετίζονται κυρίως με:

- ✓ την κεφαλαιακή επάρκεια: Αναφέρεται στην ικανότητα της τράπεζας να διατηρεί επαρκή κεφάλαια για την απορρόφηση ενδεχόμενων απωλειών και για τη

χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων της. Ο έλεγχος και η παρακολούθηση της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων αποτελεί κύρια αρμοδιότητα των εποπτικών αρχών. Οι εποπτικές αρχές είναι αυτές που ορίζουν την ελάχιστη κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών.

- ✓ τη ρευστότητα: Αναγκαία προϋπόθεση για τη διατήρηση της αξιοπιστίας των πιστωτικών ιδρυμάτων και της ενίσχυσης της εμπιστοσύνης των καταθετών αποτελεί η έγκαιρη εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους, οι παραπάνω προϋποθέσεις επιτυγχάνονται κυρίως μέσω της ρευστότητας που διατηρούν. Ως ρευστότητα νοούμε την ικανότητα της τράπεζας να εκπληρώνει με συνέπεια τις υποχρεώσεις της και ειδικότερα αυτές που αφορούν τον διατραπεζικό δανεισμό και τις αναλήψεις των αποταμιευτών της. Για το λόγο αυτό οι εποπτικές αρχές απαιτούν από τα πιστωτικά ιδρύματα τη διατήρηση ενός ελαχίστου λόγου ρευστότητας, όπως για παράδειγμα, βραχυπρόθεσμα στοιχεία ενεργητικού προς το σύνολο των καταθέσεων ή απαιτούν από τα πιστωτικά ιδρύματα το σχεδιασμό σεναρίων έκτακτης ανάγκης, ώστε να αντιληφθούν εγκαίρως τον κίνδυνο.
- ✓ την ποιότητα των στοιχείων ενεργητικού: Η ποιότητα των στοιχείων του ενεργητικού έχει να κάνει με την ικανότητα των δανειοληπτών να εξυπηρετούν τις υποχρεώσεις τους και να αποπληρώνουν τα δάνειά τους. Ο κίνδυνος αυτός αντιμετωπίζεται με την έγκυρη ταυτοποίηση των προβληματικών δανείων και επιτυγχάνεται με τη χρήση εσωτερικών συστημάτων διαβαθμίσεων.
- ✓ τη συγκέντρωση κινδύνων: Η συγκέντρωση κινδύνου προκύπτει όταν μία τράπεζα χορηγεί μεγάλο μέρος των δανείων της σε συγκεκριμένο κλάδο ή σε συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, που μπορεί δυνητικά να σημαίνει ότι μεγάλη συγκέντρωση χορηγήσεων προς συγκεκριμένη κατηγορία δανειοληπτών εκθέτει το ίδρυμα σε κίνδυνο πραγματοποίησης μεγαλύτερων απωλειών. Επίσης, συγκέντρωση κινδύνου μπορεί να έχει ένα πιστωτικό ίδρυμα όταν χορηγεί μεγάλο αριθμό δανείων και πιστώσεων σε ένα μικρό αριθμό δανειοληπτών, που αυτοί αντιπροσωπεύουν μεγάλο ποσοστό στο χαρτοφυλάκιο της. Σε αυτήν την περίπτωση αν μέρος των δανειοληπτών αθετήσει τις υποχρεώσεις του, θα θέσει σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα της τράπεζας. Ο κίνδυνος αυτός αντιμετωπίζεται από τις εποπτικές αρχές επιβάλλοντας συγκεκριμένα όρια χορηγήσεων σε συγκεκριμένους δανειολήπτες ή κατηγορίες δανειοληπτών.

Συμπερασματικά, η ρυθμιστική παρέμβαση και εποπτεία των τραπεζών έχει κόστος, που σε πολλές περιπτώσεις θεωρείται υψηλό, βέβαιο όμως είναι ότι το κόστος της ελλιπούς εποπτείας είναι ακόμα υψηλότερο.

(Σαπουντζόγλου et al 2009).

2.6 Μικρο-προληπτικές και μακρο-προληπτικές ρυθμιστικές παρεμβάσεις

Η μικρο-προληπτική εποπτεία στοχεύει στον περιορισμό των προβλημάτων που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν μεμονωμένα πιστωτικά ιδρύματα. Αυτό γίνεται μέσω της παρακολούθησης και ανάλυσης πληροφοριών που αφορούν το κάθε ίδρυμα ξεχωριστά με σκοπό την αξιολόγηση μεταξύ άλλων των κινδύνων που αντιμετωπίζουν, της επάρκειας των συστημάτων και της διοίκησης τους, καθώς επίσης και της συμμόρφωσής τους με τους κανονισμούς. (<http://www.centralbank.gov.cy>)

Μέσω της μικρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης στη λειτουργία των τραπεζών επιδιώκεται ο περιορισμός της έκθεσής τους είτε σε αφερεγγυότητα είτε στον κίνδυνο ρευστότητας (ο οποίος υπό προϋποθέσεις, μπορεί να οδηγήσει σε αφερεγγυότητα).

(<http://www.hba.gr>)

Η μικρο-προληπτική ρυθμιστική παρέμβαση έχει ως σκοπό:

- i. τον περιορισμό της έκθεσης των τραπεζών στις διάφορες κατηγορίες των χρηματοπιστωτικής φύσης κινδύνων όσο και των υπολοίπων κινδύνων στους οποίους εκτίθενται με τη δραστηριότητά τους και
- ii. την ενίσχυση της ικανότητας των τραπεζών να απορροφούν ζημίες σε περίπτωση επέλευσης αυτών των κινδύνων.

(<http://www.hba.gr>)

Η εν λόγω ρυθμιστική παρέμβαση πλαισιώνεται από την μικρο-προληπτική εποπτεία των τραπεζών από τις αρμόδιες προς τούτο αρχές (είτε από την κεντρική τράπεζα, είτε από άλλες ανεξάρτητες διοικητικές αρχές), ώστε να αξιολογούν το χαρτοφυλάκιο των τραπεζών και να διαπιστώνουν τη συμμόρφωση τους προς το εκάστοτε ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο, με στόχο την πρόληψή της έκθεσής τους σε εξαιρετικό, μη διαχειρίσιμο, επίπεδο κινδύνων.

Βασικός στόχος της μικρο-προληπτικής εποπτείας είναι η προστασία των ιδρυμάτων από την έκθεση τους σε βασικά είδη κινδύνων λόγω της δραστηριότητάς τους.

Η εν λόγω διοίκηση θα πρέπει να απαρτίζεται από ικανά και συνετά μέλη. Τα μέλη αυτά δεν πρέπει να κυνηγούν υψηλές αποδόσεις, η επίτευξη των οποίων συνοδεύεται και από υψηλό κίνδυνο, για την ικανοποίηση των προσωπικών τους στόχων οι οποίοι είναι εις βάρος των υπολοίπων μελών και φυσικά της τράπεζας. Ουσιαστικά ο παραπάνω λόγος αποτέλεσε ένα από τα βασικά αίτια της χρηματοοικονομικής κρίσης που ξέσπασε το 2007.

Σε ότι αφορά την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών η μικρο-προληπτική εποπτεία θέτει τα πρότυπα κεφαλαιακής επάρκειας μέσω της καθιέρωσης συντελεστών κεφαλαιακής επάρκειας. Εξετάζοντας λοιπόν τους παραπάνω συντελεστές, οι εποπτικές αρχές κρίνουν απαραίτητη τη στήριξη της τράπεζας με νέα κεφάλαια. Εδώ παρεμβαίνει και απαιτεί από τους ελεγχόμενους μετόχους να προβούν στις παραπάνω ενέργειες. (Καλφάογλου 2010)

Όσον αφορά τη ρευστότητα των τραπεζών με στόχο την απορρόφηση υπαρχουσών ή δυνητικών ζημιών, οι εποπτικές αρχές δίνουν ιδιαίτερη βάση καθώς επιδιώκουν την αύξηση της ποσότητας και τη βελτίωση της ποιότητας των Ιδίων Κεφαλαίων προκειμένου να επιτύχουν τον παραπάνω στόχο τους.

Το πλαίσιο της μικρο-προληπτικής εποπτείας των τραπεζών καθορίζει τα πρότυπα κεφαλαιακής επάρκειας μέσω της καθιέρωσης συντελεστών κεφαλαιακής επάρκειας. Επιπλέον εξετάζει κατά πόσο τα ήδη υπάρχοντα κεφάλαια μπορούν να ανταπεξέλθουν στην κάλυψη και απορρόφηση μελλοντικών ζημιών. Θέτει κανόνες και διαδικασίες για την διαχείριση και παρακολούθηση του κινδύνου υπερβολικής μόχλευσης.

Σε ότι αφορά τη μόχλευση η οποία θέτει ένα ταβάνι στο μέγεθος του κινδύνου που μπορεί να αναλάβει ένα πιστωτικό ίδρυμα με βάση τις δυνατότητες που πηγάζουν από τα στοιχεία του ενεργητικού, προκύπτει ότι η παρακολούθηση του δείκτη και του κινδύνου μόχλευσης έχει μεταβιβαστεί στην εσωτερική διαδικασία αξιολόγησης η οποία λειτουργεί κάτω από τους κανόνες της εταιρικής διακυβέρνησης. Όσον αφορά την κεφαλαιακή επάρκεια, έχει διαπιστωθεί ότι τα Ίδια Κεφάλαια εκθέτουν κατά κάποιον τρόπο τους μετόχους σε άμεσο κίνδυνο και επομένως οι απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας ενθαρρύνουν την ορθή διαχείριση του κινδύνου. Άρα προκύπτει ότι όπου ένα πιστωτικό ίδρυμα έχει υψηλές απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας πρέπει να λειτουργεί κάτω από καθεστώς ορθής εταιρικής διακυβέρνησης, η οποία επιβάλλεται από αυτή την ανάγκη. Τέλος η επιλογή κατάλληλων μελών με αυστηρότερα κριτήρια καταλληλότητας διευκολύνει την μικρο-προληπτική εποπτεία στην κάλυψη υπαρχουσών ή δυνητικών ζημιών. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι τα ικανά αυτά στελέχη θα αναζητήσουν να αυξήσουν την ποσότητα και την ποιότητα των Ιδίων Κεφαλαίων μέσω συνετών ενεργειών (αύξηση μετοχικών κεφαλαίων, ομολογιακά δάνεια μειωμένης εξασφάλισης) και όχι μέσω μεθόδων οι οποίες σε περίοδο κρίσης

αδυνατούν να καλύψουν τις ζημίες. Σημειώνεται ότι για να προσδιοριστούν τα αναγκαία κεφάλαια πρέπει να υπάρχει σαφώς προσδιορισμένη πολιτική ανάληψης κινδύνων, η εξασφάλιση της οποίας απαιτεί αποτελεσματική εφαρμογή της εταιρικής διακυβέρνησης.

Συνοψίζοντας, η υλοποίηση του αιτήματος για μικρο-προληπτική ρυθμιστική παρέμβαση στη λειτουργία των τραπεζών επιδιώκεται κυρίως με την καθιέρωση:

- ✓ κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας για κάλυψη των τραπεζών έναντι της έκθεσής τους στους κινδύνους που αναλαμβάνουν με τη δραστηριότητά τους, με την καθιέρωση συντελεστών κεφαλαιακής επάρκειας «capital adequacy ratios»,
- ✓ κανόνων αναφορικά με το σχηματισμό προβλέψεων έναντι αναμενόμενων κινδύνων,
- ✓ κανόνων διαφοροποίησης του χαρτοφυλακίου (κανόνων δηλαδή για τα καλούμενα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα),
- ✓ συντελεστή μόχλευσης «leverage ratio»,
- ✓ συντελεστών ρευστότητας «liquidity ratio»,
- ✓ κανόνων αναφορικά με την οργάνωση και τις λειτουργίες των μονάδων διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών, και
- ✓ κανόνων μέσω των οποίων επιβάλλονται περιορισμοί αναφορικά με τις ειδικές συμμετοχές των τραπεζών σε άλλες επιχειρήσεις, κυρίως εκτός του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

(Γκόρτσος 2011)

Το σημαντικό έργο της επιτροπής της Βασιλείας αφορά στην ανάλυση της μικρο-προληπτικής εποπτείας και δίνει τις κατευθυντήριες γραμμές που πρέπει να υιοθετούν τα πιστωτικά ιδρύματα αναφορικά με τη διαχείριση των κινδύνων τους.

Για την αντιμετώπιση και τον περιορισμό της έκθεσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο συστημικό κίνδυνο υιοθετούνται μέτρα μακρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης με στόχο την αντιμετώπιση των δύο διαστάσεων με τις οποίες εκδηλώνεται ο συστημικός κίνδυνος, τη «χρονική διάσταση» και τη «διατομεακή». (<http://www.hba.gr>)

Ως «χρονική διάσταση» (time-dimension) ορίζεται η εξέλιξη του συστημικού κινδύνου σε βάθος χρόνου. Οι αλληλεπιδράσεις που αναπτύσσονται είτε εντός του χρηματοπιστωτικού συστήματος, είτε μεταξύ του χρηματοπιστωτικού συστήματος και του πραγματικού τομέα της οικονομίας και μπορούν να οδηγήσουν σε μεγέθυνση του συστημικού κινδύνου, προσπαθούν να αντιμετωπιστούν υιοθετώντας μέτρα μακρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης που στόχο έχουν την ενίσχυση της ανθεκτικότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε

περιόδους οικονομικής ύφεσης με τον περιορισμό της προκυκλικότητας. (Θωμαδάκης et al 2011)

Ο όρος «προκυκλικότητα» αναφέρεται στη δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ του χρηματοπιστωτικού συστήματος και του τομέα της πραγματικής οικονομίας, η οποία τείνει να εντείνει τις διακυμάνσεις των οικονομικών κύκλων και να προκαλεί ή να επιτείνει την αστάθεια στο χρηματοπιστωτικό σύστημα (Ενωση Ελληνικών Τραπεζών 2010).

Πιο αναλυτικά, κατά τη διάρκεια της ανοδικής φάσης του οικονομικού κύκλου υπάρχει, κατά κανόνα, μεγάλη πιστωτική επέκταση, αύξηση των τιμών των ακινήτων και των άλλων περιουσιακών στοιχείων, καθώς και μη συμβατότητα ληκτοτήτων μεταξύ στοιχείων ενεργητικού και παθητικού. Αν το χρηματοπιστωτικό σύστημα δεν είναι κατάλληλα προστατευμένο, τότε στην καθοδική φάση του οικονομικού κύκλου πιθανότατα θα ανακύψουν προβλήματα στους φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, όπως περιορισμός της δυνατότητας χορήγησης δανείων και πιστώσεων, με αρνητικές επιπτώσεις για τον πραγματικό τομέα της οικονομίας.

Τα μέτρα αντιμετώπισης της μακρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης για την αντιμετώπιση της χρονικής διάστασης του συστημικού κινδύνου είναι κυρίως:

- ✓ καθιέρωση από τις τράπεζες αποθεμάτων για λόγους συντήρησης «capital conservation buffers»,
- ✓ αντικυκλικά, κεφαλαιακά αποθέματα «countercyclical buffer»,
- ✓ δυναμικές προβλέψεις «forward-looking provision», βάσει των αναμενόμενων ζημιών από τα στοιχεία του χαρτοφυλακίου τους,
- ✓ μέτρα επικουρικής φύσεως, δηλαδή στη διαμόρφωση κατάλληλων μέτρων μικρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης στη λειτουργία των τραπεζών όπως αυτά αναφέρθηκαν παραπάνω, ώστε να είναι δυνατή και η αντιμετώπιση της χρονικής διάστασης του συστημικού κινδύνου,
- ✓ μέτρα προληπτικής φύσεως, όπως είναι η καθιέρωση κατά τη διάρκεια της ανοδικής φάσης του οικονομικού κύκλου, αυστηρότερων συντελεστών στάθμισης, κατά τον υπολογισμό του συντελεστή κεφαλαιακής επάρκειας σε συγκεκριμένες χρηματοδοτήσεις, όπως (π.χ. δάνεια σε ξένα νομίσματα, δάνεια για την αγορά κινητών αξιών). (<http://www.hba.gr>)

Η δεύτερη διάσταση της μακρο-προληπτικής εποπτείας είναι η «διατομεακή» (cross-sectional dimension), η οποία απεικονίζει την κατανομή του κινδύνου στο χρηματοπιστωτικό σύστημα σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Στην περίπτωση αυτή ο συστημικός κίνδυνος μπορεί να προκύψει είτε λόγω της ταυτόχρονης έκθεσης περισσότερων φορέων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών σε κινδύνους από ομοειδή ανοίγματα είτε λόγω της διασυνδεσιμότητας αυτών των φορέων και της μετάδοσης προβλημάτων μεταξύ τους, ιδίως αν αυτοί είναι συστηματικά σημαντικοί. Τα μέτρα που υιοθετούνται για την αντιμετώπισή τους, είναι ο περιορισμός της συγκέντρωσης του συστημικού κινδύνου με κύρια μέσα τα ακόλουθα:

- ✓ ενδυνάμωση των υποδομών σε σχέση με τα εξω-χρηματιστηριακά παράγωγα μέσα, κυρίως με την υποχρέωση της εκκαθάρισης των συναφών συναλλαγών μέσω κεντρικών αντισυμβαλλομένων και υποχρέωση καταγραφής όλων των συναλλαγών αυτών,
- ✓ περιορισμοί στο εύρος των υπηρεσιών που επιτρέπεται να παρέχονται από συστηματικά σημαντικούς φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ειδικά τις τράπεζες.

(<http://www.hba.gr>)

Τέλος αξίζει να αναφερθεί πως τα μέτρα μακρο-προληπτικής παρέμβασης αποτελούν ένα από τα καινοτόμα στοιχεία της Βασιλείας III, καθώς για πρώτη φορά σε παγκόσμιο επίπεδο καθιερώνονται κανόνες ρυθμιστικού πλαισίου σε μακρο-προληπτικό επίπεδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ CAMELS κ STRESS TEST

3.1 CAMELS

Το ενιαίο σύστημα αξιολόγησης των Χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (Uniform Financial Institutions Rating System - UFIRS) δημιουργήθηκε κατόπιν σχετικής πρότασης από το Ομοσπονδιακό συμβούλιο Έλεγχου Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων (FFIEC) το Νοέμβριο του 1979. Η Ομοσπονδιακή τράπεζα των Η.Π.Α. (Federal Reserve) το υιοθέτησε πρώτη, και την ακολούθησαν οι υπόλοιποι τραπεζικοί οργανισμοί των Η.Π.Α., ενώ με την πάροδο του χρόνου το σύστημα UFIRS εφαρμόστηκε διεθνώς και αναδείχθηκε σε ένα από τα πιο αποτελεσματικά εργαλεία αξιολόγησης και εσωτερικής εποπτείας για τη φερεγγυότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Το σύστημα UFIRS έγινε ευρέως γνωστό μέσω της μεθοδολογίας των CAMEL, αφού αρχικά οι δείκτες ήταν πέντε, για να προστεθεί και η ευαισθησία στις μεταβολές της αγοράς (S), λόγω των εξελίξεων στον τραπεζικό τομέα που επέβαλαν την ενσωμάτωση του το 1997.

Το μοντέλο CAMELS, βασίζεται στην ανάλυση των αποτελεσμάτων χρήσης στην ετήσια έκθεση της τράπεζας.

Η μεθοδολογία αυτή εφαρμόστηκε αρχικά στην Βόρεια Αμερική με σκοπό την αξιολόγηση των αμερικανικών εμπορικών τραπεζών και μέχρι σήμερα αποτελεί το βασικότερο εργαλείο αξιολόγησης για την κατάταξη των περίπου 8.500 τραπεζών στις Η.Π.Α.

Η χρήση της μεθοδολογίας CAMELS, πέραν του αποτελέσματός της για τις δυνατότητες της κάθε τράπεζας σε σχέση με τις υπόλοιπες του κλάδου καθώς και για την διαχρονική εξέλιξη της τράπεζας, δίνει την δυνατότητα να προσδιοριστούν τα δυνατά και αδύνατα σημεία της τράπεζας.

Ενώ αρχικά οι δείκτες ήταν πέντε, προτέθηκε και η έκτη (S) που ήταν αυτή της ευαισθησίας στις μεταβολές της αγοράς. Αυτή συνέβη λόγω των εξελίξεων στον τραπεζικό τομέα που επέβαλαν την ενσωμάτωση του το 1997

Πιο αναλυτικά οι αριθμοδείκτες που αποτελούν τα CAMELS είναι οι εξής:

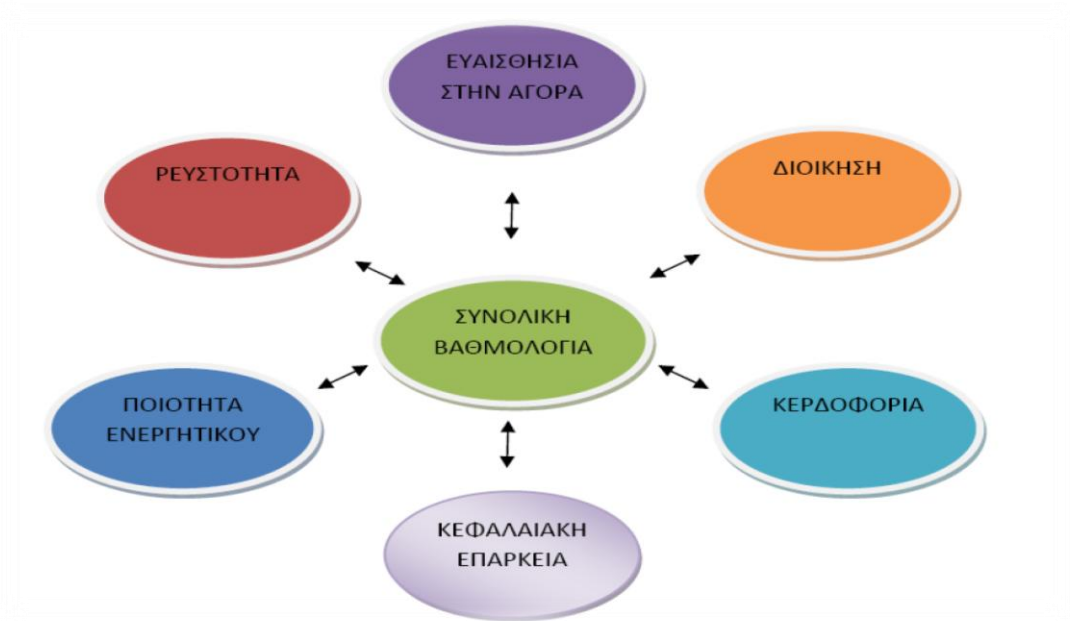
- ✓ Capital adequacy, Δείκτης Κεφαλαιακή επάρκεια (CAR)
- ✓ Asset quality, ποιότητα στοιχείων ενεργητικού (Δάνεια σε καθυστέρηση > 90 ημερών – προβλέψεις) / Δάνεια
- ✓ Management, διοίκηση---διαχείριση (Εξοδα διοίκησης / Πωλήσεις)
- ✓ Earnings, κερδοφορία
- ✓ Liquidity, ρευστότητα (Κυκλοφορούν ενεργητικό / Μ.Ο. Ενεργητικού)
- ✓ Sensitivity to market risk, ευαισθησία στον κίνδυνο αγοράς (Σύνολο αξιογράφων / Μ.Ο. Ενεργητικού)

Στοιχεία Αξιολόγησης	C	A	M	E	L	S
Αριθμοδείκτες	(Tier I + Tier II) / Σταθμισμένο ενεργητικό	(Δάνεια σε καθυστέρηση > 90 ημερών – Προβλέψεις) / Δάνεια	Εξοδα Διοίκησης / Πωλήσεις	ROE ³ & ROA	L1 & L2 ⁴	Σύνολο Αξιογράφων / Μ.Ο. Ενεργητ.
Συντελεστής βαρύτητας ⁵	3	2	1,5	3	1,5	1

Για κάθε κίνδυνο υπάρχουν οι αντίστοιχοι αριθμοδείκτες του συστήματος CAMELS, με το οποίο αποδίδουμε μια βαθμολογία από το 1 έως το 5. Στο τέλος αθροίζουμε σταθμισμένα και η τράπεζα βαθμολογείται συνολικά. Η διαχρονική σύγκριση της βαθμολογίας της τράπεζας μας δίνει μια ένδειξη για την κατεύθυνση της μεταβολής ανάμεσα στα έτη και μας πληροφορεί για το πόσο η χρηματοοικονομική κατάσταση και απόδοση της επιχείρησης βελτιώθηκε, χειροτέρευσε ή παρέμεινε σταθερή. (Χριστόπουλος et al 2012)

Οι συγκεκριμένοι δείκτες παρέχουν για την τράπεζα μια βαθμολογία για την συνολική της απόδοση και έξι επιμέρους βαθμολογίες για κάθε κατηγορία αριθμοδείκτης ξεχωριστά.

Κάθε αριθμοδείκτης χαρακτηρίζεται από ειδική στάθμιση, σύμφωνα με την οποία διαμορφώνεται η συνολική κατάσταση της υπό εξέταση τράπεζας.

3.1.1 Μεθοδολογία CAMELS

Η χρήση της μεθοδολογίας CAMELS, πέραν του αποτελέσματος της για τις δυνατότητες της κάθε τράπεζας σε σχέση με τις υπόλοιπες τράπεζες του κλάδου δίνει επίσης τη δυνατότητα να προσδιοριστούν τα δυνατά και τα αδύναμα σημεία τους.

(Σαπουντζόγλου 2009)

Στην συγκεκριμένη περίπτωση η κατάταξη των υπό εξέταση τραπεζών μπορεί να γίνεται όχι μόνο επί της συνολικής τους εικόνας, αλλά και για τον κάθε ξεχωριστό αριθμοδείκτη, π.χ. σειρά κατάταξης των τραπεζών ως προς την κεφαλαιακή τους επάρκεια, ως προς τη ρευστότητα τους, την κερδοφορία τους κτλ.

Η ανάλυση των δεικτών CAMELS βασίζεται σε στοιχεία που συλλέγονται κυρίως από τις εξής πηγές πληροφόρησης:

- ✓ Ετήσια αποτελέσματα χρήσης
- ✓ Ετήσια έκθεση πεπραγμένων
- ✓ Εποπτικές αναφορές που υποβάλλουν οι τράπεζες στην Κ. Τράπεζα
- ✓ Αναφορές της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου των τραπεζών και των Ορκωτών Λογιστών που ελέγχουν τις οικονομικές τους καταστάσεις

(Χριστόπουλος et al 2012)

Οι δείκτες CAMELS παρέχουν για την κάθε τράπεζα μια βαθμολογία για τη συνολική της απόδοση (Composite Rating) και έξι επιμέρους βαθμολογίες για την κάθε κατηγορία αριθμοδείκτη ξεχωριστά. Βάση μιας στάθμισης για τον κάθε ένα εκ των έξι αριθμοδεικτών, διαμορφώνεται η συνολική κατάσταση της υπό εξέταση τράπεζας. Η βαθμολογική κλίμακα κυμαίνεται από 1 έως 5. (Σταϊκούρας 2005)

Η βαθμολογία 1 αποτελεί την υψηλότερη απόδοση, ενώ αντικατοπτρίζει τις άριστες αποδόσεις και την ύπαρξη επαρκών μηχανισμών διαχείρισης κινδύνων που ανταποκρίνονται τόσο στο μέγεθος του τραπεζικού ιδρύματος όσο και στην πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων του. Αντίστοιχα το 5 αντιστοιχεί στη μικρότερη δυνατή βαθμολογία και θεωρείται ενδεικτικό χαμηλών επιδόσεων οι οποίες χρίζουν ιδιαίτερης προσοχής και διαχείρισης. (Mehta, Dileep & Fung, Hung-Gay, 2004.)

Χρειάζεται να αναφέρουμε όμως ότι η αξιολόγηση των τραπεζών με τη χρήση των δεικτών CAMELS μπορεί να γίνει και με την αντίστροφη διαδικασία. Δηλαδή, το 5 να αντιστοιχεί στις άριστες επιδόσεις στον κάθε δείκτη ,ενώ το 1 στις πιο χαμηλές. Σε αυτή την περίπτωση, η καλύτερη τράπεζα θα είναι εκείνη που τελικά βαθμολογείται με τον υψηλότερο συγκεντρωτικό βαθμό CAMELS. Στη συνέχεια, η διάταξη των δεικτών CAMELS ορίζεται έτσι ώστε ο χαμηλότερος βαθμός να αντιστοιχεί στο άριστα και αντιστοίχως ο υψηλότερος στο κακώς. Συνεπώς, οι τράπεζες με τη χαμηλότερη βαθμολογία κατά έτος θεωρείται ότι έχουν τις καλύτερες επιδόσεις. (Χριστόπουλος et al 2012)

Οι δείκτες CAMELS παρέχουν στον αναλυτή τη δυνατότητα να διακρίνει τους πιθανούς παράγοντες, οι οποίοι δύναται να συμβάλουν στη χρεοκοπία μιας τράπεζας. Η σημαντικότερη ωστόσο προσφορά των δεικτών είναι η δυνατότητα που παρέχουν στον αναλυτή να προβλέψει την αποτυχία (χρεοκοπία) και να λάβει μέτρα προκαταβολικά προς αποφυγή της μαζικής ανάληψης καταθέσεων από τους αποταμιευτές (*run on bank*) η οποία θα οδηγούσε στην κατάρρευση της.

(Σαπουντζόγλου 2009)

Η Κεντρική Τράπεζα κάθε κράτους έχει τη συνολική ευθύνη για τον έλεγχο και την εποπτεία του εθνικού τραπεζικού συστήματος. Αυτός ο ρόλος ισχυροποιήθηκε κυρίως από της Αρχές της Βασιλείας II και πιο συγκεκριμένα στο δεύτερο πυλώνα στον οποίο προβλέπεται η Διαδικασία Εποπτικής Αξιολόγησης . Σκοπός του συγκεκριμένου συστήματος είναι να είναι δίκαιο και αποτελεσματικό. Η λειτουργία του βασίζεται σε ένα εργαλείο που έχει τη δυνατότητα να ελέγχει και να παρουσιάζει με ομοιόμορφο τρόπο όλα τα τραπεζικά

ιδρύματα και να εντοπίζει τα σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν ή που πρόκειται να ανακύψουν εάν δεν ληφθούν άμεσα μέτρα. (Σταϊκούρας 2005)

Ένα τέτοιο Σύστημα Αξιολόγησης Πιστωτικών Ιδρυμάτων βασίζεται στους αριθμοδείκτες CAMELS οι οποίοι χρησιμοποιούν και εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, λαμβάνοντας υπόψη τους και ποιοτικά κριτήρια.

Η κάθε περίπτωση εξετάζεται διαφορετικά. Εξαρτάται από τον αναλυτή εάν θα περιοριστεί σε έξι αριθμοδείκτες ή θα επεκτείνει την ανάλυση περαιτέρω. Στην περίπτωση της Ελλάδας, η συνηθέστερη διαδικασία έλεγχου αποτελείται από την εκτίμηση είκοσι αριθμοδεικτών και ένα ποιοτικό κριτήριο ανά κατηγορία αριθμοδείκτη CAMELS.

3.1.2 Σύστημα Αξιολόγησης CAMELS για τα Τραπεζικά Ιδρύματα

Για την ολοκλήρωση της αξιολόγησης των τραπεζών χρειάζεται να στηρίζεται σε κοινή μεθοδολογία, κοινά κριτήρια και κοινά στοιχεία, τόσο σε Εθνικό όσο και σε Περιφερειακό ή Διεθνές επίπεδο κλάδου. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται βασίζεται στα διεθνή λογιστικά πρότυπα και εξετάζονται συγκεκριμένοι χρηματοοικονομικοί δείκτες (CAMELS) αλλά και ποιοτικά χαρακτηριστικά του κάθε τραπεζικού ιδρύματος. (Σαπουντζόγλου 2009)

Τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που μπορούν να χρησιμοποιηθούν είναι ο αριθμός και η διασπορά των καταστημάτων της τράπεζας, η διοίκηση (ιδιωτική ή δημόσια), επενδύσεις στο εξωτερικό κτλ. Οι έξι περιοχές των κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες και για τους οποίους υπολογίζεται σειρά αριθμοδεικτών είναι οι:

- i. Κίνδυνος Κεφαλαίων
- ii. Κίνδυνος Ενεργητικού: πιστωτικός κίνδυνος και κίνδυνος συγκέντρωσης
- iii. Κίνδυνος Διοίκησης: αναποτελεσματική διοίκηση, κακή φήμη, λειτουργικός κίνδυνος και παράνομες δραστηριότητες, κανονιστική συμμόρφωση
- iv. Κίνδυνος Κερδοφορίας
- v. Κίνδυνος Ρευστότητας
- vi. Κίνδυνος Αγοράς: επιτοκιακός και συναλλαγματικός κίνδυνος, λειτουργικός κίνδυνος (Χριστόπουλος et al 2012)

3.1.2.1 Κεφαλαιακή Επάρκεια (Capital Adequacy)

Η κεφαλαιακή επάρκεια αποτελεί το βασικότερο μέλημα μιας τράπεζας. Προκειμένου να λειτουργεί ομαλά μια τράπεζα απαιτείται να διαθέτει επαρκή κεφάλαια για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών της. Το ύψος των απαιτούμενων κεφαλαίων της εξαρτάται από το ύψος και το είδος των κινδύνων που εμπεριέχουν οι δραστηριότητές της, αλλά και από την ικανότητα των στελεχών της να αναγνωρίζουν, να ελέγχουν και τέλος να προσδιορίζουν τους κινδύνους που αναλαμβάνονται. (Γκόρτσος 2010)

Βασικότερο μέλημα της διοίκησης κάθε τράπεζας αποτελεί η επάρκεια των κεφαλαίων, αφού από αυτήν εξαρτάται, κατά κύριο βαθμό, η ευρωστία της. Και αυτό γιατί απεικονίζει το βαθμό εξασφάλισης των καταθετών της τράπεζας και την ικανότητά της να αντιμετωπίσει πιθανή αρνητική συγκυρία είτε για την ίδια είτε τον κλάδο είτε ακόμα και περιπτώσεις γενικότερων κρίσεων.

(Γκόρτσος 2012)

Οι τρεις τρόποι μέτρησης των κεφαλαίων είναι είτε μέσω των λογιστικών, είτε μέσω των οικονομικών, είτε μέσω των εποπτικών κεφαλαίων

Οι παράγοντες που προσδιορίζουν την Κεφαλαιακή Επάρκεια (Capital adequacy) είναι οι εξής:

- ✓ Το ύψος και η ποιότητα των κεφαλαίων
- ✓ Η ικανότητα των διοικητικών οργάνων να ικανοποιήσουν τις προκύπτουσες ανάγκες του ιδρύματος για πρόσθετο κεφάλαιο
- ✓ Η φύση και το μέγεθος των επισφαλών απαιτήσεων, καθώς και η ικανότητα σωστής πρόβλεψής τους ώστε να προβλέπεται και η άμεση αντιμετώπιση τυχών απωλειών/ζημιών
- ✓ Η ποιότητα και η δυναμικότητα των κερδών
- ✓ Οι προοπτικές ανάπτυξης της τράπεζας
- ✓ Η πρόσβαση σε νέες αγορές για προσέλκυση νέων κεφαλαίων

(Γκόρτσος 2012)

Για την εκτίμηση της κεφαλαιακής επάρκειας χρησιμοποιούνται αριθμοδείκτες με τους οποίους εκτιμάται η μακροχρόνια ικανότητα του χρηματοοικονομικού οργανισμού να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις καθώς και ο βαθμός προστασίας που απολαμβάνουν οι πιστωτές του.

Ο αριθμοδείκτης κεφαλαιακής επάρκειας (Capital Adequacy Ratio - CAR) υπολογίζεται ως εξής:

$$CAR = \frac{\text{Βασικά Κεφάλαια (Tier I) + Συμπληρωματικά Κεφάλαια (Tier II)}}{\text{Σταθμισμένο έναντι του Κινδύνου Ενεργητικό}}$$

Από την μία μεριά τα κεφάλαια στον αριθμητή χωρίζονται σε Βασικά Ίδια Κεφάλαια, τα οποία απαιτείται να αποτελούν τουλάχιστον το 50% του συνόλου των ιδίων κεφαλαίων, και σε Συμπληρωματικά Κεφάλαια. Ενώ από την άλλη τα περιουσιακά στοιχεία στον παρονομαστή χωρίζονται στο σταθμισμένο ενεργητικό έναντι του Πιστωτικού κινδύνου, του Λειτουργικού και του κινδύνου Αγοράς.

(Σταϊκούρας 2005)

Για κάθε έναν από αυτούς τους κινδύνους υπάρχουν διάφορες μέθοδοι υπολογισμού του σταθμισμένου ενεργητικού. Δηλαδή στην περίπτωση του σταθμισμένου ενεργητικού έναντι του πιστωτικού κινδύνου και με βάση την Τυποποιημένη Μέθοδο, τα περιουσιακά στοιχεία του ενεργητικού πρέπει να κατανεμηθούν σε πέντε κατηγορίες βαρών (0%, 10%, 20%, 50% και 100%), τα στοιχεία κάθε κατηγορίας πρέπει να πολλαπλασιαστούν με το αντίστοιχο βάρος και το συνολικό άθροισμα τελικά μας δίνει το σταθμισμένο πια ενεργητικό έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου. (Heffernan 2005)

Ο δείκτης της κεφαλαιακής επάρκειας μας δείχνει κατά πόσον τα κεφάλαια επαρκούν για την αντιμετώπιση των κινδύνων που έχει αναλάβει η τράπεζα. Η Βασιλεία II όρισε πως πρέπει να βρίσκεται τουλάχιστον 8%.

Στον αριθμητή εμφανίζονται τα Κεφάλαια (τα αποδεκτά μόνο, γνωστά ως Εποπτικά Κεφάλαια) και στον παρονομαστή το Σταθμισμένο Ενεργητικό.

Επισημαίνεται ότι αυτό δεν ταυτίζεται με το συνολικό ενεργητικό, όπως γίνεται στις άλλες επιχειρήσεις, αλλά όπως ήδη αναφέραμε το κάθε στοιχείο του Ενεργητικού σταθμίζεται ως προς τον κίνδυνό του. Από τη Βασιλεία II ορίζονται:

- ✓ Tier I: Ίδια κεφάλαια (κοινές & προνομιούχες μετοχές, μετατρέψιμες ομολογίες, μειωθητικά δικαιώματα της τράπεζας σε θυγατρικές εταιρείες).
- ✓ Tier II: Υβριδικά κεφάλαια (κεφάλαια από ομόλογα που εκδίδει η τράπεζα και τα χρησιμοποιεί ως κεφάλαια, που στη πραγματικότητα είναι ξένα κεφάλαια τα οποία όμως έχουν χαρακτηριστικά του μετοχικού κεφαλαίου). Σημειώνεται ότι έχουν μακροχρόνιο ορίζοντα και μειωμένη εξασφάλιση για τους αγοραστές τους.

(Σταϊκούρας 2005)

Όσο μεγαλύτερη τιμή έχει το κλάσμα, τόσο μικρότερη είναι η ανάγκη της τράπεζας για εξωτερική χρηματοδότηση και συνεπώς έχει καλύτερη αποδοτικότητα σε σχέση με τράπεζες που έχουν χαμηλότερο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας. Οι τραπεζικοί οργανισμοί των οποίων ο παραπάνω δείκτης είναι πάνω από 8%, θεωρείται πλέον διεθνώς ότι εκπληρώνουν τις υποχρεωτικές κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου στον οποίο εκτίθενται. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας, τόσο καλύτερη κρίνεται η τράπεζα στον παράγοντα κεφαλαιακή επάρκεια.

Η βαθμολόγηση των τραπεζών γίνεται ως εξής: Η τράπεζα με τη μεγαλύτερη κεφαλαιακή επάρκεια βαθμολογείται με 1, το οποίο σημαίνει πως το επίπεδο των κεφαλαίων της συγκεκριμένης τράπεζας είναι σημαντικό σε σχέση με τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο. Ανάλογα, βαθμολογία 2 θα σήμαινε ότι το επίπεδο των κεφαλαίων της είναι ικανοποιητικό, το 3 θα σήμαινε λιγότερο από ικανοποιητικό, το 4 προειδοποιεί για την ανάγκη οικονομικής στήριξης της τράπεζας, ενώ τέλος το 5 κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για άμεση οικονομική της στήριξη. (Χριστόπουλος et al 2012)

3.1.2.2 Ποιότητα Στοιχείων Ενεργητικού (Asset Quality)

Η ποιότητα των στοιχείων του ενεργητικού αντανακλά το βαθμό του υφιστάμενου, αλλά και του πιθανού πιστωτικού κινδύνου, ο οποίος συνδέεται με τις απαιτήσεις της τράπεζας, ενώ παράλληλα αντικατοπτρίζει την ικανότητα της διοίκησης να αντιμετωπίζει αυτόν τον κίνδυνο.

Στην προκειμένη περίπτωση μας ενδιαφέρει η πραγματική αξία των απαιτήσεων που εμφανίζονται στο Ενεργητικό της τράπεζας για να μπορέσει να προσδιοριστεί σωστά ο κίνδυνος της δραστηριότητας των τραπεζών. Το δυσκολότερο κομμάτι αξιολόγησης αφορά στο χαρτοφυλάκιο των δανείων. Πράγμα που σημαίνει πως πρέπει να γίνεται αξιολόγηση των δανειοληπτών της τράπεζας, ώστε να γίνει εκτίμηση της πιθανής αθέτησης και να υπολογιστεί το ποσοστό της υποβάθμισης του χαρτοφυλακίου. Το συνολικό αποτέλεσμα της αξιολόγησης των στοιχείων του Ενεργητικού της τράπεζας προκύπτει μετά την ολοκλήρωση της αξιολόγησης όλων των στοιχείων του Ενεργητικού ξεχωριστά. (Σταϊκούρας 2005)

Με τη χρήση αριθμοδεικτών εξετάζονται τα περιουσιακά στοιχεία που περιέχονται στο Ενεργητικό της τράπεζας και υπολογίζεται ο κίνδυνος που συμπεριλαμβάνεται σε κάθε ένα από αυτά. Έτσι υπολογίζονται οι επισφάλειες που έχει το χαρτοφυλάκιο. Αξίζει να αναφέρουμε ότι μια τράπεζα με πολλές επισφάλειες θεωρείται ότι διαθέτει χαρτοφυλάκιο κακής ποιότητας ή εναλλακτικά ότι η τράπεζα αυτή επενδύει σε αμφιβόλου αξίας τίτλους (junk bonds). Στην περίπτωση αυτή το Ενεργητικό της τράπεζας θεωρείται χαμηλής ποιότητας. Τα αντίθετα ισχύουν για μια τράπεζα που θεωρητικά διαθέτει χαρτοφυλάκιο καλής ποιότητας, δηλαδή θεωρείται ότι είτε έχει χορηγήσει δάνεια σε εύρωστους πελάτες είτε ότι έχει καλές εξασφαλίσεις από τους δανειολήπτες σε περίπτωση αθέτησης των όρων του δανείου. Επίσης, τα ομόλογα που έχει αγοράσει προέρχονται από φερέγγυους εκδότες. (Heffernan et al 2005)

Την ποιότητα των στοιχείων του Ενεργητικού μιας τράπεζας, δηλαδή κατά κύριο λόγο του δανειακού της χαρτοφυλακίου, την προσδιορίζουν οι εξής παράγοντες:

- ✓ Η επάρκεια μηχανισμών διαπίστωσης και αντιστάθμισης του πιστωτικού κινδύνου
- ✓ Το είδος και το ύψος των επισφαλών απαιτήσεων
- ✓ Οι προβλέψεις για την κάλυψη των απαιτήσεων αυτών
- ✓ Ο βαθμός διαφοροποίησης και η ποιότητα των απαιτήσεων που συνθέτουν το χαρτοφυλάκιο

(<http://www.actuar.aegean.gr/>)

Με τον δείκτη ποιότητας ενεργητικού αξιολογείται η ποιότητα των απαιτήσεων ενός χρηματοπιστωτικού οργανισμού, κυρίως των χορηγούμενων δανείων και των επενδύσεων. Επίσης, αξιολογείται η αποτελεσματικότητα του τρόπου διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων για τη δημιουργία εσόδων.

Ο αριθμοδείκτης που χρησιμοποιείται συνήθως για την αξιολόγηση της Ποιότητας Ενεργητικού είναι ο εξής:

$$A = \frac{(\text{Δάνεια σε καθυστέρηση} > 90 \text{ ημερών} - \text{Προβλέψεις})}{\text{Δάνεια}}$$

Με τον όρο Δάνεια σε καθυστέρηση εννοούμε δάνεια που παρουσιάζουν πρόβλημα κατά την αποπληρωμή τους, αλλιώς ονομάζονται Δάνεια σε οριστική καθυστέρηση. Συνήθως η αποπληρωμή τους παρουσιάζει καθυστέρηση πάνω από 90 ημέρες και πλέον υπόκεινται σε έλεγχο απομείωσης της αξίας τους. (Σαπουντζόγλου 2009)

Στον αριθμητή, στο πρώτο σκέλος, εμφανίζεται το σύνολο των δανείων που παρουσιάζουν καθυστέρηση άνω των 90 ημερών (το κρίσιμο χρονικό σημείο που έχει οριστεί από τους κανόνες της Βασιλείας), ενώ στο δεύτερο σκέλος του αριθμητή εμφανίζονται τα κεφάλαια που έχει ήδη βάλει στην άκρη (με τη μορφή προβλέψεων – αποθεματικών) η τράπεζα για την αντιμετώπιση ζημιών που θα προκύψουν από δάνεια σε καθυστέρηση.

Από τον αριθμητή λοιπόν προκύπτουν οι καθαρές καθυστερήσεις. Συνεπώς, ο δείκτης δείχνει τις καθαρές καθυστερήσεις σε σχέση με το σύνολο των χορηγήσεων της τράπεζας. Το επιθυμητό είναι να προκύπτει όσο το δυνατόν μικρότερο νούμερο, που σημαίνει ότι οι προβλέψεις για καθυστερήσεις βρίσκονται πιο κοντά σε αυτές που προκύπτουν. Δηλαδή, χαρακτηρίζει σωστό τρόπο προβλέψεων και, συνεπώς, αξιόπιστο και καλής ποιότητας χαρτοφυλάκιο.

Η βαθμολόγηση των τραπεζών στην προκειμένη περίπτωση γίνεται ως εξής: Η τράπεζα με το μικρότερο αριθμοδείκτη βαθμολογείται με 1 το οποίο σημαίνει ισχυρή τράπεζα. Δείκτης 2 σημαίνει αρκετά ισχυρή τράπεζα, 3 μια λιγότερο ισχυρή τράπεζα ενώ βαθμολογία 4 προειδοποιεί για σημαντικά προβλήματα της τράπεζας και τέλος η βαθμολογία 5 κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για άμεση ενίσχυση των παγίων της τράπεζας. (Σταϊκούρας 2005)

3.1.2.3 Διοίκηση – Διαχείριση (Management)

Η Διοίκηση αναφέρεται στην ικανότητα των managers της τράπεζας να περιορίζουν τον κίνδυνο που εμπεριέχεται σχεδόν σε κάθε δραστηριότητά της. Με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται η σωστή και ταυτόχρονα αποτελεσματική λειτουργία της.

Ο δείκτης αυτός απεικονίζει τη σωστή και κυρίως αποτελεσματική λειτουργία της τράπεζας καθώς και την ικανότητα των διοικούντων να περιορίσουν τον κάθε μορφής κίνδυνο που ενέχεται σε οποιαδήποτε δραστηριότητα της τράπεζας.

Στην πραγματικότητα απεικονίζει την ικανότητα της τράπεζας να καθορίζει διαδικασίες και στρατηγικές που οδηγούν στη σωστή λειτουργία της τράπεζας και να λαμβάνει έγκαιρα αποφάσεις για την αντιμετώπιση διαφόρων κινδύνων, να διαχωρίζει και να καταναίμει εργασίες και καθήκοντα με τρόπο που να μην δημιουργούνται επικαλύψεις και δυσλειτουργίες, αλλά να επιτυγχάνεται η άριστη συνεργασία και το άριστο τελικό αποτέλεσμα. (Heffernan et al 2005)

Οι παράγοντες που προσδιορίζουν τη Διοίκηση – Διαχείριση είναι οι εξής:

- ✓ Ο βαθμός και ο τρόπος συμμετοχής των στελεχών της τράπεζας στην διεκπεραίωση των καθημερινών δραστηριοτήτων της
- ✓ Η ευελιξία με την οποία το διοικητικό συμβούλιο σχεδιάζει και προσαρμόζει τη στρατηγική του στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες
- ✓ Η ακρίβεια και αποτελεσματικότητα των πληροφοριακών συστημάτων
- ✓ Η επάρκεια μηχανισμών εσωτερικής εποπτείας

(Σταϊκούρας 2005)

Για την αξιολόγηση του προσδιοριστικού παράγοντα της Διοίκησης κατά CAMELS χρησιμοποιείται ο εξής αριθμοδείκτης:

$$M = \frac{\text{Έξοδα Διοίκησης}}{\text{Πωλήσεις}}$$

Οι πωλήσεις προκύπτουν από την Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης και αναφέρονται ως Τόκοι και Εξομοιούμενα έσοδα. Τα έξοδα διοίκησης προέρχονται επίσης από την Κατάσταση

Αποτελεσμάτων Χρήσης και αποτελούν μέρος των Γενικών λειτουργικών εξόδων. Συνήθως τα έξοδα Διοίκησης αναφέρονται στα Γενικά Λειτουργικά Έξοδα της τράπεζας. Όσο μικρότερος είναι ο δείκτης τόσο καλύτερη κρίνεται η Διοίκηση του οργανισμού. (Χριστόπουλος et al 2012)

Η βαθμολόγηση των τραπεζών γίνεται ως εξής: Τράπεζα με χαμηλό δείκτη Διοίκησης βαθμολογείται με 1 που σημαίνει ισχυρή τράπεζα διοικητικά σε σχέση με το μέγεθος της, ενώ τράπεζα με μεγαλύτερο δείκτη διοίκησης βαθμολογείται με 2 σε σχέση με το μέγεθος της. Με 3 βαθμολογείται όταν η διοίκηση είναι λιγότερο από ικανοποιητική, με 4 όταν εμφανίζονται προβλήματα και με 5 όταν απαιτούνται άμεσες ενέργειες για την αντικατάσταση της διοίκησης. (Χριστόπουλος et al 2012)

3.1.2.4 Κερδοφορία (Earnings)

Η σημαντικότητα του δείκτη της κερδοφορίας άπτεται στο ότι δεν αντανακλά μόνο το ύψος των κερδών μιας τράπεζας αλλά και την ποιότητα τους. Το μεγαλύτερο μέρος απεικονίζει τη διαφορά μεταξύ επιτοκίου δανεισμού και επιτοκίου καταθέσεων (spread). Άλλη μια πηγή κερδών είναι οι προμήθειες (π.χ. αναλήψεις χρημάτων από ATMs, συμμετοχές σε τρίτες εταιρείες, επενδύσεις σε τίτλους κτλ.).

Συνηθίζεται να, χρησιμοποιούνται τα καθαρά κέρδη (μετά φόρων), ενώ ως ικανοποιητικός, θεωρείται ένας δείκτης με τιμή που κυμαίνεται από 1% έως 2,5%.

(Σταϊκούρας 2005)

Για την αξιολόγηση της κερδοφορίας λαμβάνονται υπόψη τα εξής:

- ✓ Το ύψος, η τάση και η ενδεχόμενη σταθερότητα που παρουσιάζουν τα κέρδη
- ✓ Η ικανότητα των οργάνων της διοίκησης να αξιοποιεί τα αδιανέμητα κέρδη ως πηγές κεφαλαίου για τη δημιουργία νέων κερδών
- ✓ Η απόδοση των πληροφοριακών συστημάτων και η επάρκεια των προβλέψεων
- ✓ Οι πηγές των κεφαλαίων, η ποιότητά τους και οι κίνδυνοι που εμπεριέχουν

(Προβόπουλος 2009)

Με τους αριθμοδείκτες κερδοφορίας εκτιμάται η αποδοτικότητα ενός τραπεζικού οργανισμού, η δυναμικότητα των κερδών του καθώς και η ικανότητα της διοίκησης του. Για την αξιολόγηση της κερδοφορίας χρησιμοποιούνται δύο αριθμοδείκτες.

Αρχικά, ο δείκτης ROA που το αποτέλεσμά του δίνεται σε ποσοστό. Απεικονίζει την κερδοφορία της τράπεζας σε σχέση με το σύνολο του Ενεργητικού της, ενώ δείχνει και τον τρόπο που μια τράπεζα διαχειρίζεται τα περιουσιακά της στοιχεία για να πετύχει κέρδη. Όσο μεγαλύτερος ο δείκτης, τόσο αποδοτικότερη η τράπεζα. Μια αποδοτική απόδοση αναμένεται να κυμαίνεται από 1% έως 2,5%. (Νούλας 2005)

Ο Αριθμοδείκτης αποδοτικότητας Ενεργητικού (Return on Assets - ROA) είναι ο εξής:

$$ROA = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη}}{\text{Μ.Ο. Ενεργητικού}}$$

Αποτελεί το κύριο εργαλείο αξιολόγησης και έλεγχου ενός οργανισμού. Μια τιμή μεταξύ 1% – 2,5% αποτελεί ικανοποιητική ένδειξη. (Χριστόπουλος et al 2012)

Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης αυτός, τόσο καλύτερη αποδοτικότητα έχει το ενεργητικό της τράπεζας, άρα τόσο αποδοτικότερη είναι η διαχείριση των περιουσιακών της στοιχείων.

Ως συμπληρωματικός, χρησιμοποιείται ο δείκτης ROE (αποδοτικότητα των εσόδων ως προς τα ίδια κεφάλαια της τράπεζας). Ως Ίδια Κεφάλαια θεωρούνται τα αδιανέμητα κέρδη της τράπεζας και τα καταβεβλημένα κεφάλαια των ιδιοκτητών. Η υψηλή αποδοτικότητα συνεπάγεται τη δυνατότητα παραγωγής χρήματος με ίδια κεφάλαια. Όσο μεγαλύτερος ο δείκτης, τόσο αποδοτικότερα θεωρείται ότι χρησιμοποιεί η τράπεζα τα ίδια κεφάλαιά της. (Mehta et al 2004)

Ο Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων (ROE – Return on Equity) είναι ο εξής:

$$ROE = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}}$$

Τα Ίδια Κεφάλαια προέρχονται από το άθροισμα του μετοχικού κεφαλαίου με τα αποθεματικά που βρίσκονται στο παθητικό του ισολογισμού. Απεικονίζει την απόδοση των Ιδίων Κεφαλαίων του οργανισμού σε σχέση με την ονομαστική τους αξία στην αρχή της χρήσης (οικονομικό έτος), δηλαδή εκφράζει το καθαρό κέρδος για κάθε μονάδα επενδύομένου κεφαλαίου. (Ζοπουνίδης et al 2012)

Ο δείκτης κερδοφορίας εμφανίζεται ως ο μέσος όρος των δύο παραπάνω δεικτών, ROA και ROE. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης E, τόσο καλύτερη κρίνεται η κερδοφορία της τράπεζας. Συνεπώς μια βαθμολογία 1 συνεπάγεται ισχυρή τράπεζα και αποδίδεται σε τράπεζα με μεγάλο δείκτη E. Ακολούθως, η βαθμολογία 2 δείχνει ικανοποιητική τράπεζα ως προς τα κέρδη της, ενώ βαθμολογία 3 προειδοποιεί για ανάγκη βελτίωσης των αποτελεσμάτων κερδοφορίας της. Αναλογικά, βαθμολογία 4 συνεπάγεται την ανάγκη για δραστικές διορθωτικές παρεμβάσεις, ενώ βαθμολογία 5 κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για μια άμεση στήριξη της κερδοφορίας της τράπεζας για την αποφυγή της χρεοκοπίας της. (Χριστόπουλος et al 2012)

3.1.2.5 Ρευστότητα (Liquidity)

Η ρευστότητα αποτελεί τη ακριβή απεικόνιση της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης. Εκφράζει την ικανότητα των τραπεζών να ανταποκρίνονται τόσο στις κεφαλαιακές ανάγκες των δραστηριοτήτων τους, όσο και στις χρηματοοικονομικές ανάγκες των πελατών τους.

Οι κανόνες της Βασιλείας III θεσπίζουν πως η αξιολόγηση της ρευστότητας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων βασίζεται σε δύο Αριθμοδείκτες: το Δείκτη Κάλυψης Ρευστότητας- LCR- Liquidity Coverage Ratio (ρευστά και εύκολα ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία) και το Δείκτη Σταθερής Καθαρής Χρηματοδότησης- NSFR- Net Stable Funding Ratio (επίτευξη ισόρροπης χρηματοδότησης με προτίμηση στις σταθερές πηγές). (Basel Committee, Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring)

Για την αξιολόγηση της ρευστότητας συνεκτιμώνται τα εξής:

- ✓ Η επάρκεια των ταμειακών διαθέσιμων για την κάλυψη των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων
- ✓ Η φύση των περιουσιακών στοιχείων και η δυνατότητά τους να μετατραπούν άμεσα σε χρήμα

- ✓ Η αποδοτικότητα των στελεχών ενόψει κινδύνων ρευστότητας
- ✓ Ο βαθμός διαφοροποίησης των πηγών κεφαλαίου
- ✓ Η δυνατότητα πρόσβασης σε νέες αγορές

(Ζοπουνίδης et al 2012)

Οι αριθμοδείκτες ρευστότητας χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό τόσο της βραχυχρόνιας οικονομικής κατάστασης, όσο και της ικανότητα της τράπεζας να ανταποκριθεί στις τρέχουσες ανάγκες της για ρευστά διαθέσιμα.

Ο πρώτος δείκτης ρευστότητας LCR-Liquidity Coverage Ratio ορίζεται ως εξής:

$$L1 = \frac{\text{Δάνεια}}{\text{Καταθέσεις}}$$

Το αποτέλεσμα του δείκτη δίνει το L1 το οποίο δείχνει την εξάρτηση της τράπεζας από τη διατραπεζική αγορά. Δηλαδή, δείχνει τη σχέση των άμεσα ρευστοποιήσιμων στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της τράπεζας. (Αγγελόπουλος 2010)

Το επιδιωκόμενο στην εξέταση κάποιας τράπεζας είναι να διαπιστωθεί αν χρηματοδοτεί σωστά τα δάνεια που χορηγεί (χορηγήσεις) μέσω των καταθέσεων, διασφαλίζοντας παράλληλα αποθεματικά κεφάλαια. Σε περίπτωση που η τιμή του δείκτη είναι μεγαλύτερη του 1, τα Δάνεια είναι περισσότερα από τις Καταθέσεις. Συνεπώς, ο δείκτης καταδεικνύει την ανάγκη της τράπεζας να δανείζεται από την διατραπεζική αγορά για να μπορεί να χορηγεί δάνεια.

Όσο πιο μικρός είναι ο δείκτης, τόσο καλύτερη ρευστότητα έχει η τράπεζα.

Το επιθυμητό για μια τράπεζα θα ήταν ο δείκτης αυτός να βρίσκεται κάτω από τη μονάδα, το οποίο ερμηνεύεται ως ασφάλεια στην περίπτωση χορηγήσεων, αφού η καταθέσεις επαρκούν για τη χορήγηση δανείων. (Αγγελόπουλος 2010)

Συμπερασματικά, ο δείκτης ρευστότητας απεικονίζει την ευρωστία που υπάρχει σε μια τράπεζα, ενώ αν αθροιστεί ο δείκτης για όλες τις τράπεζες, απεικονίζει την ευρωστία του

κλάδου συνολικά. Το αποτέλεσμα του δείκτη δείχνει την ικανότητα μιας τράπεζας να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των καταθετών της τόσο σε συνήθειες, όσο και σε έκτακτες περιπτώσεις. Υπενθυμίζεται ότι η ρευστότητα αποτελεί τον ιστορικά παλαιότερο κίνδυνο που αντιμετώπιζαν οι τράπεζες (ειδικά στην κρίση του 1929).

Ο δεύτερος δείκτης ρευστότητας L2- NSFR- Net Stable Funding Ratio υπολογίζεται ως εξής:

$$L2 = \frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό}}{\text{Μ.Ο. Ενεργητικό}}$$

Στο κυκλοφορούν ενεργητικό αθροίζονται οι απαιτήσεις στη διατραπεζική, οι απαιτήσεις από πελάτες, το ταμείο και τα ταμιακά διαθέσιμα και τα χρεόγραφα (επενδυτικού χαρτοφυλακίου και χαρτοφυλακίου συναλλαγών εκτός των διαρωτούμενων ως τη λήξη). (Heffernan, Shelagh, Modern Banking, John Wiley & Sons Ltd.)

Το αποτέλεσμα του πηλίκου δίνει το L2 το οποίο δείχνει το βαθμό (έμμεσης) ρευστότητας της τράπεζας αναφορικά με το κυκλοφορούν ενεργητικό της, δηλαδή, τα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία της (συμπεριλαμβανομένων και των αποθεμάτων της), όπως τα διαθέσιμα στο ταμείο της, οι απαιτήσεις της κατά τραπεζών και τα χαρτοφυλάκια συναλλαγών, επενδύσεων και παραγώγων. Δείχνει πόσες από τις υποχρεώσεις της μπορεί να καλύψει από τα στοιχεία που μπορεί να ρευστοποιήσει άμεσα, ιδίως σε περιπτώσεις που εμφανίζεται μείωση καταθέσεων, δυσκολία εύρεσης κεφαλαίων από τη διατραπεζική κτλ. Από την άλλη, αυτό σημαίνει μεγάλο κυκλοφορούν ενεργητικό, το οποίο ωστόσο, συνεπάγεται και μεγάλο κόστος για την τράπεζα, η οποία προτιμά να προέρχεται από καταθέσεις. (Σταϊκούρας 2005)

Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του δείκτη, τόσο καλύτερη είναι η ρευστότητα του οργανισμού.

Για τον προσδιορισμό του δείκτη ρευστότητας ακολουθείται η ίδια διαδικασία όπως και στο δείκτη κερδοφορίας. Δηλαδή, δίνεται ως ο μέσος όρος των δύο επιμέρους αριθμοδεικτών L1 και L2. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης αυτός, τόσο καλύτερη θεωρείται η τράπεζα που εξετάζεται. (Καρυδιάς 2006)

Τράπεζα με μεγάλο δείκτη ρευστότητας θα βαθμολογηθεί με 1 που σημαίνει ότι η τράπεζα αυτή διαθέτει πολύ καλό επίπεδο ρευστότητας (και αυτός ο δείκτης αντιπροσωπεύει έμμεσα και ένα καλό επίπεδο διοίκησης). Βαθμολογία 2 αντιπροσωπεύει τράπεζα με αρκετά

ικανοποιητικό επίπεδο ρευστότητας ενώ με βαθμολογία 3 η διοίκηση της τράπεζας θα πρέπει να αρχίσει να βελτιώνει κάποιες αποφάσεις της. Με βαθμολογία 4, η τράπεζα αρχίζει να αντιμετωπίζει προβλήματα ρευστότητας και τέλος βαθμολογία 5 σημαίνει ότι απαιτείται άμεση ενίσχυση της τράπεζας για να μπορέσει να ικανοποιήσει τις υποχρεώσεις της.

(Χριστόπουλος at al 2012)

3.1.3 Ευαισθησία στους κινδύνους της αγοράς (Sensitivity to Market Risk)

Ο δείκτης αυτός αντανακλά το βαθμό εξάρτησης της κερδοφορίας της τράπεζας από τις διακυμάνσεις των επιτοκίων και των ισοτιμιών συναλλάγματος, καθώς και από τις μεταβολές των τιμών πώλησης και αγοράς. Αναφέρεται σε οτιδήποτε υπόκειται σε αύξηση του κινδύνου της αγοράς όπως π.χ. οι τίτλοι (μετοχές, ομόλογα, παράγωγα, αμοιβαία κεφάλαια). Αντιθέτως, στοιχεία όπως τα δάνεια δεν υπόκεινται σε κίνδυνο αγοράς. (Αγγελόπουλος 2010)

Για τον προσδιορισμό της ευαισθησίας λαμβάνονται υπόψη τα εξής:

- ✓ Η μεταβολή των εσόδων σε σχέση με τις διακυμάνσεις των επιτοκίων
- ✓ Το είδος και η πολυπλοκότητα των κινδύνων που εμπεριέχουν οι δραστηριότητες του οργανισμού
- ✓ Η ικανότητα των οργάνων της διοίκησης να αναγνωρίζουν, προσδιορίζουν, ελέγχουν και περιορίζουν τους κινδύνους της Αγοράς (Χριστόπουλος at al 2012)

Για την αξιολόγηση της ευαισθησίας στον κίνδυνο της Αγοράς χρησιμοποιείται ο δείκτης:

$$S = \frac{\text{Σύνολο Αξιογράφων}}{\text{Μ. Ο. Ενεργητικού}}$$

Απεικονίζει την απόδοση που παράγεται συνολικά από το χαρτοφυλάκιο αξιογράφων της τράπεζας. Επιδίωξη της διοίκησής της είναι ο δείκτης να είναι χαμηλός. Μια τέτοια περίπτωση συνεπάγεται ότι είναι καλύτερη η αντίδραση της τράπεζας στους κινδύνους της Αγοράς.

Όσο μικρότερος είναι ο δείκτης, τόσο καλύτερη θεωρείται η τράπεζα ως προς την αντιμετώπιση των κινδύνων της Αγοράς, αφού όσο μικρότερο είναι το σύνολο των αξιογράφων τόσο λιγότερο είναι εκτεθειμένη η τράπεζα στους κινδύνους της Αγοράς λόγω των διακυμάνσεων των επιτοκίων και των ισοτιμιών συναλλάγματος. Συνεπώς, βαθμολογία 1 θα σημαίνει ότι ο κίνδυνος αγοράς ελέγχεται με σωστό τρόπο, βαθμολογία 2 θα σημαίνει ότι ο κίνδυνος της αγοράς αντιμετωπίζεται ικανοποιητικά, ενώ βαθμολογία 3 σημαίνει ότι καλό θα είναι να γίνουν κάποιες βελτιώσεις για την αποφυγή δυνητικών κινδύνων. Αναλογικά, βαθμολογία 4 σημαίνει ότι ο κίνδυνος αγοράς για την τράπεζα είναι μεγάλος σε σχέση με το μέγεθος της, ενώ η βαθμολογία 5 σημαίνει ότι ο κίνδυνος αγοράς που έχει αναληφθεί από τη συγκεκριμένη τράπεζα είναι απαράδεκτα μεγάλος σε σχέση με το μέγεθός της. (Mehta et al 2004)

3.1.4 Η απεικόνιση των CAMELS στην πράξη

Στην πράξη, ο χρηματοοικονομικός έλεγχος μιας εμπορικής τράπεζας από την Τράπεζα της Ελλάδος με τη μεθοδολογία CAMELS, αποτελείται από περισσότερους αριθμοδείκτες (περίπου είκοσι). Διαδικαστικά, αφού σταθμιστεί ο καθένας από αυτούς ακολούθως γίνεται στάθμιση της ομάδας που ανήκουν οι αριθμοδείκτες (C, A, M, E, L, ή S) και εξάγονται τα συμπεράσματα για τους κινδύνους που αντιμετωπίζει το Ίδρυμα που ελέγχεται. Στη συνέχεια εφαρμόζονται ποιοτικά χαρακτηριστικά, ένα για κάθε κατηγορία των έξι δεικτών για να επιτευχθεί η αξιολόγηση των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου και της Διαχείρισης των Κινδύνων του Ιδρύματος που ελέγχεται. Επίσης στην πράξη, σε φυσιολογικές περιόδους, όπου δεν παρατηρούνται ακραία φαινόμενα, οι σταθμίσεις των CAMELS ακολουθούν την εξής βαρύτητα:

- ✓ Κεφαλαιακή Επάρκεια 20%
- ✓ Ποιότητα Ενεργητικού 20%
- ✓ Ποιότητα Διοίκησης 20%
- ✓ Ρευστότητα 20%
- ✓ Κερδοφορία 10%
- ✓ Ευαισθησία στην Αγορά 10%

(<http://www.bankofgreece.gr>)

Αφού ολοκληρωθούν ο χρηματοοικονομικός και ποιοτικός έλεγχος σταθμίζεται το αποτέλεσμα του κάθε ενός για να προκύψει το τελικό συμπέρασμα για την κάθε τράπεζα και να καταρτιστεί η κατάταξη του Πίνακα Φερεγγυότητας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων. Η στάθμιση που θα δοθεί σε κάθε μια από τις δύο κατηγορίες ελέγχου (χρηματοοικονομικός και ποιοτικός) εξαρτάται και πάλι από τη ρυθμιστική αρχή ή τον αναλυτή που κάνει την ανάλυση. Η συνηθισμένη πρακτική τείνει στο 60% βαρύτητα για τη χρηματοοικονομική ανάλυση και 40% για την ποιοτική ανάλυση. Μερικές φορές στη χρηματοοικονομική ανάλυση δίνεται ακόμη μεγαλύτερη βαρύτητα προσεγγίζοντας και το 65%. Η στάθμιση 60:40 γίνεται για κάθε αριθμοδείκτη ξεχωριστά και το άθροισμα των έξι αποτελεσμάτων δίνει την τελική βαθμολογία της τράπεζας. (Χριστόπουλος et al 2012)

Για να γίνει κατανοητή η έννοια των ποιοτικών χαρακτηριστικών, μερικά παραδείγματα μπορεί να είναι:

- ✓ Η δυνατότητα μιας τράπεζας να αντλήσει βασικά κεφάλαια με χαμηλό κόστος (Tier I & II) για την περίπτωση της Κεφαλαιακής Επάρκειας
- ✓ Η διαδικασία έγκρισης και χορήγησης δανείων και η διαδικασία προβλέψεων και παρακολούθησης των καθυστερήσεων στην περίπτωση της Ποιότητας Ενεργητικού
- ✓ Η λειτουργία του συστήματος πληροφόρησης (MIS) και η ποιότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, η ποιότητα των στελεχών της τράπεζας σε όλα τα επίπεδα και των συστημάτων διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου για την Ποιότητα της Διοίκησης
- ✓ Η διαφοροποίηση των πηγών δημιουργίας κερδών για την τράπεζα, για την Ποιότητα της Κερδοφορίας της
- ✓ Τα συστήματα παρακολούθησης και αξιολόγησης της ρευστότητάς της, για το Δείκτη Ρευστότητας
- ✓ Η ποιότητα των συστημάτων και του έμψυχου υλικού της κάθε τράπεζας για την παρακολούθηση των επιτοκίων και τη διαχείριση των κινδύνων που προκαλούνται από τις μεταβολές τους, για το Δείκτη της Ευαισθησίας στην Αγορά

(Πετράκης 2007)

Συνοπτικά, η διαδικασία που ακολουθείται για τον υπολογισμό της τελικής βαθμολογίας CAMELS είναι ως εξής:

1. Υπολογισμός των έξι αριθμοδεικτών CAMELS
2. Επιλογή των συντελεστών στάθμισης στον κάθε αριθμοδείκτη
3. Βαθμολόγηση του κάθε αριθμοδείκτη της κάθε τράπεζας

4. Πολλαπλασιασμός του βαθμού του κάθε αριθμοδείκτη με τον αντίστοιχο συντελεστή βαρύτητας
 5. Αθροισμα των γινομένων των έξι αριθμοδεικτών
 6. Συνολικό αποτέλεσμα CAMELS και κατάταξη των υπό εξέταση τραπεζών από την καλύτερη προς τη χειρότερη
 7. Σχολιασμός των αποτελεσμάτων, συνολικού και επιμέρους, επισημαίνοντας τα δυνατά και αδύναμα σημεία της κάθε τράπεζας
 8. Επανάληψη όλων των παραπάνω για μια σειρά ετών
 9. Σχολιασμός της διαχρονικής πορείας της κάθε τράπεζας
 10. Συμπεράσματα / προτάσεις (τι προτείνετε για την βελτίωση της φερεγγυότητας της τράπεζας που αντιμετωπίζει προβλήματα, επιμέρους ή συνολικά)
- (Χριστόπουλος et al 2012)

3.2 Προσομοίωση Ακραίων Καταστάσεων- STRESS TEST

Η προσομοίωση ακραίων καταστάσεων αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο για τους υπεύθυνους χρηματοοικονομικής διαχείρισης του κινδύνου, διότι δίνει μια ξεκάθαρη ιδέα για την ευαισθησία ενός χαρτοφυλακίου στον κίνδυνο. Με την εφαρμογή τεχνικών προσομοίωσης μετράμε την πιθανή απώλεια που θα μπορούσε να υπάρξει σε ένα υποθετικό σενάριο κρίσης.

Η άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων προσπαθεί να απαντήσει στο ερώτημα τι μπορεί να συμβεί σε μεμονωμένες τράπεζες ή/και στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, όταν και αν υλοποιηθούν ορισμένοι ακραίοι αλλά αληθοφανείς κίνδυνοι (Τράπεζα της Ελλάδος, 2011).

Το νέο πλαίσιο λειτουργίας των τραπεζών, όπως αυτό ρυθμίστηκε από τις αρχές της Βασιλείας, αναφέρεται σε μια σειρά από διαδικασίες συμπεριλαμβανομένων και αυτών που σχετίζονται με τη θέσπιση τακτικών ελέγχων στις τράπεζες με την επιβολή κάποιων ακραίων αλλά πιθανών συνθηκών, με σκοπό να εξεταστούν οι συνέπειες και να ληφθούν προληπτικά μέτρα, ώστε σε μια επικείμενη κρίση να υποστούν τη μικρότερη δυνατή ζημία. (Πετράκης 2007)

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία ένας αποδεκτός ορισμός για τα stress tests είναι: τα stress tests αποτελούν εργαλεία που θέτουν δύο κύριους στόχους για τις τράπεζες, τη μέτρηση της επάρκειας των κεφαλαίων τους για να διαπιστωθεί αν είναι επαρκή για να απορροφήσουν

πιθανές μεγάλες ζημιές και να προσδιορίσουν τρόπους και τα βήματα για να μειώσουν τον κίνδυνο αυτό και να διατηρήσουν τα κεφάλαια σε υψηλά επίπεδα (Κοσμίδου 2003)

Από στατιστικής πλευράς, η σημασιολογία των stress tests μπορεί να ερμηνευθεί ως εξής: Η αναμενόμενη ζημία (expected loss) καλύπτεται από το ποσό των προβλέψεων που είναι αναγκασμένα να διακρατούν τα τραπεζικά ιδρύματα. Οι μη αναμενόμενες ζημιές (unexpected loss) καλύπτονται από τα εποπτικά ίδια κεφάλαια. Η αναπαράσταση αυτών στην καμπάνα της κανονικής κατανομής καταλαμβάνει περίπου το 99%. Τα stress tests, προσπαθούν να ερμηνεύσουν την ουρά της κατανομής αυτής δηλαδή αυτή τη πολύ μικρή πιθανότητα ζημίας από εξωτερικά και δυσμενή γεγονότα. (European Banking Authority, EU-Wide Stress Test Aggregate Report)

Τα Stress Test αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο διαχείρισης κινδύνων και χρησιμοποιούνται για να προειδοποιήσουν τις τράπεζες σε σχέση με τις αρνητικές απρόβλεπτες επιπτώσεις που μπορεί να έχουν οι διάφοροι κίνδυνοι στους οποίους εκτίθενται.

Τα τραπεζικά stress test διεξάγονται είτε από τις ίδιες τις τράπεζες, για να προσδιορίσουν την οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκονται, ώστε να αναγνωρίσουν πιθανά προβλήματα και να καθορίσουν τα απαιτούμενα σχέδια δράσης, είτε από τις εποπτικές αρχές, στο πλαίσιο της ρυθμιστικής εποπτείας τους στον τραπεζικό τομέα. (Quagliariello 2009)

Η μέθοδος αυτή αποσκοπεί στην διερεύνηση των επιπτώσεων που μπορεί να έχει η μεταβολή συγκεκριμένων παραγόντων στην αξία του χαρτοφυλακίου τίτλων ενός χρηματοπιστωτικού οργανισμού. Τα stress tests παρέχουν μια ένδειξη ως προς το ύψος των κεφαλαίων που χρειάζονται οι τράπεζες για να απορροφήσουν τις ζημιές σε περίπτωση υλοποίησης συγκεκριμένων ακραίων υποθετικών σεναρίων. (Harald 2008)

Όπως μπορούμε να αντιληφθούμε, οι προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων είναι ένα εξαιρετικά σημαντικό εργαλείο για ειδικούς που δραστηριοποιούνται στο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων. Αυτό γιατί παρέχουν μελλοντικές αξιολογήσεις κινδύνων ενώ παράλληλα μπορούν να δώσουν πληροφορίες σχετικά με τον σωστή διαμόρφωση του ύψους της κεφαλαιακής επάρκειας καθώς και διαδικασιών για διατήρηση ενός ικανοποιητικού επιπέδου ρευστότητας. Τέλος, παρέχουν μια πολύ βασική ικανότητα στους διαχειριστές κινδύνου να μπορούν να προβλέψουν κινδύνους μη εμφανείς που έχουν ένα ελάχιστο ποσοστό πιθανότητας εφαρμογής κι έτσι, το τραπεζικό ίδρυμα είναι προστατευμένο σε ένα μεγαλύτερο ποσοστό.

Τα υποθετικά σενάρια που χρησιμοποιούνται πρέπει να είναι μεν ακραία αλλά και ρεαλιστικά, και θα πρέπει να περιλαμβάνουν μελλοντικές μεταβολές στις οικονομικές

συνθήκες που δυνητικά ενδέχεται να προκαλέσουν δυσμενείς επιπτώσεις στην οικονομική Κατάσταση των τραπεζών. (Μελάς 2009)

Τα αποτελέσματα των stress tests χρησιμοποιούνται από τις εποπτικές αρχές για να εξετάσουν κατά πόσο οι τράπεζες διαθέτουν κατάλληλες διαδικασίες διαχείρισης κινδύνου (risk management) σε περίπτωση επικράτησης συνθηκών κρίσης.

Στα πλαίσια της διαχείρισης κινδύνων, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (IMF) ξεκίνησε την εφαρμογή της προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων στην Ευρώπη ως κομμάτι του Financial Sector Assessment Program (FSAP) σε συνεργασία με τη Παγκόσμια Τράπεζα. Το πρόγραμμα αυτό ξεκίνησε το 1999 και στο σύνολο το πρόγραμμα αυτό διεξάγεται σε πάνω από 120 χώρες. Η αρμόδια αρχή για τις ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων σε Ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή (European Bank Authority-EBA)

Ο βασικός στόχος του FSAP είναι να βοηθήσει στο να ενισχυθεί η σταθερότητα και η ανοχή χρηματοπιστωτικών συστημάτων σε πιθανές οικονομικές κρίσεις. Γίνεται προσπάθεια να βρεθούν οι δυνάμεις και οι αδυναμίες των συστημάτων μιας χώρας έτσι ώστε να βρεθεί ο κατάλληλος τρόπος για μείωσή τους των αδυναμιών και ενίσχυση των δυνάμεων, για τη καλή και εύρυθμη λειτουργία του συνόλου του τραπεζικού συστήματος. (Harald 2008)

Να διευκρινίσουμε πως τα stress tests είναι ένα ποσοτικό εργαλείο μέτρησης κινδύνου του FSAP αλλά δεν είναι το μόνο. Έχουν αναπτυχθεί και άλλες μέθοδοι οι οποίες κυρίως αφορούν τη μέτρηση με δείκτες όπως ο FSI (Financial Soundness Indicator) ενώ παράλληλα τεχνικές όπως αναλύσεις ισολογισμών τραπεζικών ιδρυμάτων δεν εκλείπουν από αυτά.

Οι προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων, δεν ερμηνεύονται απλά και μόνο με αριθμητικούς υπολογισμούς. Παρότι είναι ένα πολύ σημαντικό κομμάτι δεν αρκεί μόνο αυτό. Το βασικό πλεονέκτημα έγκειται στην διαδικασία η οποία εκτελείται από τον FSAP και τις αρμόδιες αρχές για να καταστρώσουν το σενάριο που χρειάζεται. Αξίζει να τονίσουμε στο σημείο αυτό, ότι οι πρακτικές που χρησιμοποιούνται στα πλαίσια του προγράμματος αυτού χρησιμοποιούνται και για την υλοποίηση stress test από το FSAP αλλά παράλληλα και από άλλες αρχές σε τακτικά χρονικά διαστήματα.

(Χριστόπουλος et al 2012)

3.2.1 Τεχνικές stress- testing

Δύο είναι οι βασικές τεχνικές με τις οποίες μπορούν να διεξαχθούν οι προσομοιώσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα: η ανάλυση ευαισθησίας και η ανάλυση σεναρίου.

Η ανάλυση ευαισθησίας, μετρά τον αντίκτυπο που έχει στο σύνολο της αξίας ενός χαρτοφυλακίου μια αλλαγή σε έναν παράγοντα ο οποίος μπορεί να είναι αλλαγή δείκτη τιμών μετοχών, αλλαγή επιτοκίων και άλλες μεταβολές με σκοπό τη ποσοτικοποίηση του κινδύνου. Ένα από τα πλεονεκτήματα της ανάλυσης ευαισθησίας είναι η ευελιξία εφαρμογής της μεθόδου. Ωστόσο, περιορίζεται στην εξέταση της επίδρασης ενός μόνο παράγοντα κινδύνου και αγνοεί την αλληλεπίδραση παραγόντων. (Μελάς 2009)

Η ανάλυση σεναρίου εξετάζει την επίδραση στην αξία ενός χαρτοφυλακίου από την ταυτόχρονη αλλαγή πολλών παραγόντων κινδύνου. Έτσι, μπορούμε να έχουμε μια πιο ολοκληρωμένη και ρεαλιστική εικόνα καθώς στο μακροοικονομικό περιβάλλον παρατηρείται πολύ μεγάλη αλληλεπίδραση παραγόντων και οι αλλαγές που αυτές επιφέρουν πολλές φορές είναι αδύνατο να είναι μεμονωμένες, συμπαρασύρουν δηλαδή και παραπάνω από μια μεταβλητές. (Quagliariello 2009)

Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος, η ανάλυση ευαισθησίας πλεονεκτεί έναντι της ανάλυσης σεναρίου λόγω της ευκολίας υλοποίησης, αλλά απέχει από την πραγματικότητα, καθώς σπάνια μια διαταραχή περιορίζεται σε ένα παράγοντα κινδύνου. Από την άλλη, η ανάλυση σεναρίου είναι πιο ρεαλιστική, αλλά πιο δύσκολα υλοποιήσιμη καθώς απαιτεί υπόδειγμα αλληλοσυσχέτισης των παραγόντων κινδύνου. Και στις δύο προσεγγίσεις οι διαταραχές μπορούν να είναι βασισμένες στην ιστορική εμπειρία ή υποθετικές, που θεωρητικά αντανακλούν μελλοντικούς κινδύνους.

Η κατασκευή σεναρίου μπορεί να βασίζεται σε ιστορικά σενάρια ή υποθετικά σενάρια. Με τη χρήση ιστορικών σεναρίων απλά ψάχνουμε και μελετούμε ακραία γεγονότα που έχουν συμβεί στο παρελθόν και έτσι μελετούμε την επίδραση που θα έχουν στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Το δύσκολο σημείο στη κατασκευή τέτοιων σεναρίων είναι αρχικά να διαμορφώσουμε σενάριο που να λαμβάνει υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός χρηματοπιστωτικού συστήματος ενώ επιπλέον δεν πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι το οικονομικό περιβάλλον είναι ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο και εξελισσόμενο περιβάλλον με συνέπεια να μην μπορεί να προσδιοριστεί αν παρόμοια ακραία σενάρια μπορεί να επαναληφθούν με σημερινά δεδομένα. (Harald 2008)

Στην διαδικασία της δημιουργίας υποθετικών σεναρίων, θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται διάφοροι παράγοντες κινδύνου που καλύπτουν όσο το δυνατό μεγαλύτερο φάσμα αυτών. Δημιουργείτε με τον τρόπο αυτό, ένα σενάριο που είναι ικανό να ανταποκρίνεται πιο ικανοποιητικά στη σύγχρονη οικονομική πραγματικότητα. Τα υποθετικά σενάρια μπορούν και ακολουθούν μια πιο «ευέλικτη» δομή υποθετικών γεγονότων ενώ παράλληλα επιτρέπει στους διαχειριστές κινδύνων να είναι πιο προνοητικοί και να κοιτάνε περισσότερο σε μελλοντικό επίπεδο. (Μελάς 2009)

Αξίζει να αναφέρουμε και κάποιους περιορισμούς στη διαδικασία των stress tests:

- ✓ Σε κάποιες χώρες η πληροφόρηση για βασικούς δείκτες δεν είναι εφικτή
- ✓ Σε κάποιες χώρες δεν μπορούν να ολοκληρωθούν τα stress tests καθώς υπάρχουν νομικοί περιορισμοί για τις πληροφορίες που θα παρέχουν
- ✓ Σε κάποιους οργανισμούς που μπλέκονται στην αγορά παραγώγων δεν είναι εύκολος ο διαχωρισμός ορισμένων δεικτών

(Χριστόπουλος et al 2012)

3.2.2 Οι δυο βασικές προσεγγίσεις των stress-test: bottom-up και top-down

Οι ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε δύο κατηγορίες:

I. Μικρο stress test

- ✓ Σχεδιάζονται για να εκτιμήσουν την ανθεκτικότητα μεμονωμένων πιστωτικών ιδρυμάτων.
- ✓ Δημιουργούνται από πιστωτικά ιδρύματα με σκοπό τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου του κάθε ιδρύματος.
- ✓ Συχνά δεν λαμβάνουν υπόψη τους τον ανταγωνισμό.

II. Μακρο stress test

- ✓ Σχεδιάζονται για να εκτιμήσουν την ανθεκτικότητα του συνόλου του πιστωτικού συστήματος και όχι του κάθε ιδρύματος ξεχωριστά.
- ✓ Εκτελούνται από κεντρικές τράπεζες χωρών και διεθνείς οργανισμούς όπως IMF, CEBS.

(Quagliariello 2009)

Οι προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων αποτελούν ένα βασικό εργαλείο διαχείρισης κινδύνων στα διάφορα χρηματοπιστωτικά συστήματα. Βασικό σημείο στην εφαρμογή τους είναι ότι εντοπίζουν τους κινδύνους των ιδρυμάτων αυτών έτσι ώστε να αποφασισθεί ο τρόπος διαχείρισης τους και έπειτα να γίνει η σωστή κατανομή των κεφαλαίων εκεί όπου χρειάζεται ώστε να αποφευχθούν πιθανές ζημιές από τους κινδύνους αυτούς. (Μελάς 2009)

Οι ασκήσεις αυτές λοιπόν, μπορούν να είτε σε επίπεδο μεμονωμένου χαρτοφυλακίου είτε σε επίπεδο χρηματοοικονομικού συστήματος. Στη πρώτη περίπτωση, με την χρήση είτε ανάλυσης σεναρίου είτε ανάλυσης ευαισθησίας, έχουμε την εφαρμογή των stress-test σε επίπεδο χαρτοφυλακίου με σκοπό τον έλεγχο αυτού από μια σειρά κινδύνων.

Από την άλλη μεριά, υπάρχει και η άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων σε επίπεδο χρηματοοικονομικού συστήματος η οποία διενεργείται από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές και έχει ως στόχο να εντοπιστούν τα τρωτά σημεία αυτού ώστε να διορθωθούν για να είναι το χρηματοπιστωτικό σύστημα όσο πιο σταθερό γίνεται.

Δύο είναι οι βασικές προσεγγίσεις οι οποίες μπορούν να ακολουθηθούν προκειμένου να ερμηνευτούν τα μακροοικονομικά σοκ μέσω της διενέργειας άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων σε επίπεδο χρηματοοικονομικού συστήματος: η bottom-up (αναλυτική προσέγγιση) και top-down (συγκεντρωτική προσέγγιση). (Χριστόπουλος et al 2012)

Αναφορικά με την αναλυτική προσέγγιση, η αξιολόγηση αυτή γίνεται μέσω της αξιολόγησης της επίδρασης συγκεκριμένων σεναρίων στα χαρτοφυλάκια τους με τη χρήση δικών τους εσωτερικών συστημάτων, σε αντίθεση με την συγκεντρωτική με την οποία οι εποπτικές αρχές συλλέγουν στοιχεία από το σύνολο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και εφαρμόζουν την προσομοίωση με κοινή μεθοδολογία. Σημειώνουμε εδώ, ότι η τελευταία περίπτωση μπορεί να γίνει είτε ξεχωριστά σε κάθε τραπεζικό ίδρυμα είτε σε ένα ενοποιημένο χαρτοφυλάκιο το οποίο μπορεί και αντιπροσωπεύει το σύνολο του τραπεζικού συστήματος. (Χριστόπουλος et al 2012)

Ένα βασικό σημείο που διαχωρίζει τις μεθόδους αυτές, είναι η δυνατότητα σύγκρισης των αποτελεσμάτων. Έτσι, με τη χρήση της bottom-up είναι πιο δύσκολο να συγκρίνεις τα αποτελέσματα μεταξύ τους καθώς η κάθε τράπεζα έχει τα δικά της δεδομένα και είναι προσαρμοσμένα τα αποτελέσματα στα δικά της εσωτερικά συστήματα. Σε αντίθεση, η συγκεντρωτική ανάλυση μπορεί καλύτερα να προσφέρει μια γενική και πιο ολοκληρωμένη εικόνα του συνόλου του χρηματοπιστωτικού συστήματος καθώς και των αδύνατων σημείων του. (Harald 2008)

3.2.2.1 Περιορισμοί των προσεγγίσεων bottom-up και top-down

Ένα από τα διλήματα με τα οποία ξεκινάει η εκτέλεση μιας άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων είναι το αν θα προχωρήσουμε σε bottom-up ή top-down προσέγγιση.

Όσον αφορά την top-down προσέγγιση, προσφέρει όπως έχει ήδη αναφερθεί ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορούμε να κατανοήσουμε πιθανά τρωτά σημεία του χρηματοπιστωτικού μας συστήματος λόγω αλλαγών στο οικονομικό περιβάλλον. (Μελάς 2009)

Παρόλα αυτά, η σύγκριση και η συνένωση διαφορετικών χαρτοφυλακίων προκειμένου να βγάλουμε κάποιο συμπέρασμα για αυτό, πολλές φορές μπορεί να γίνεται με βάση διαφορετικές υποθέσεις καθώς και διαφορετικές μεθόδους υπολογισμού. Έτσι, τα αποτελέσματά μας δεν είναι ακριβή.

Ένα άλλο πρόβλημα που μπορούμε να εντοπίσουμε είναι η εκτεταμένη χρήση των εκτός ισολογισμού στοιχείων κι έτσι δημιουργείται πρόβλημα στη συγκέντρωση των στοιχείων προκειμένου να βγάλουμε κάποιο αποτέλεσμα. Αυτό συμβαίνει γιατί η έκθεση σε στοιχεία εκτός ισολογισμού μπορεί να μην μπορεί να υπολογιστεί ή να ενσωματωθεί στο μοντέλο που έχουμε κατασκευάσει για να κάνουμε την προσομοίωση μας. Τέλος, πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των οικονομικών συνθηκών και οι αλλαγές με τους παράγοντες κινδύνου δεν είναι τόσο ακριβής και δεν είναι δυνατόν ένα μοντέλο να μπορεί να αντανακλά το σύνολο αυτών των αλληλεπιδράσεων. (Χριστόπουλος et al 2012)

Από την άλλη μεριά, στη bottom-up μέθοδο, τα σενάρια δομούνται πολλές φορές χωρίς να είναι ρητή η αναφορά τους στο οικονομικό σενάριο. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με το ότι πολλές φορές τα σενάρια μας γίνονται με βάση ιστορικά δεδομένα μας περιορίζει στο να μπορούμε να δούμε και να προβλέψουμε μελλοντικές αλλαγές που πιθανόν να επηρεάσουν την αποδοτικότητα του χαρτοφυλακίου μας. Έτσι, οι τεχνικές μοντελοποίησης που χρησιμοποιούμε για να διεξάγουμε μια προσομοίωση ακραίων καταστάσεων μπορεί πολλές φορές να δημιουργούν μια λάθος εικόνα από τις τρέχουσες και αναμενόμενες οικονομικές συνθήκες.

(Integrated Stress Testing for Financial Institutions, Ludger Overbeck, Gerrit Jan van den Brick)

3.2.3 Βήματα ολοκλήρωσης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων

Τα τρία βασικά βήματα ώστε να διεξαχθεί ένα stress test σενάριο σε χρηματοπιστωτικό σύστημα ή ίδρυμα αφορούν αρχικά τον καθορισμό των μακροοικονομικών σεναρίων, στη συνέχεια την μετατροπή αυτών σε παραμέτρους κινδύνου και τέλος γίνεται η αποτίμηση αυτών δηλαδή η εκτίμηση για το μέγεθος της επίδρασης των κινδύνων αυτών σε επίπεδο οργανισμού. (Μελάς 2009)

Προκειμένου να ξεκινήσουμε αρκεί να επιλέξουμε τον σκοπό της προσομοίωσης. Οι επιλογές μας βασίζονται στο αν προσομοίωση χρησιμοποιείτε για την αξιολόγηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας ή αν αφορά την διαχείριση κινδύνων. Έτσι, στη πρώτη περίπτωση αναζητούμε σημεία που επηρεάζουν το σύνολο του χρηματοοικονομικού συστήματος ενώ στην άλλη προσδιορίζουμε τα “τρωτά” σημεία συγκεκριμένων τραπεζών. Εύκολα συμπεραίνουμε πως ο προσδιορισμός όλων αυτών είναι αρκετά πολύπλοκος ειδικά η ποσοτικοποίηση διαφόρων παραμέτρων ενώ παράλληλα όπως αναφέραμε και παραπάνω υπάρχει μεγάλη αλληλεξάρτηση μεταξύ των παραγόντων. (Harald 2008)

Αφού καθορίσουμε τον τρόπο που θα δρομολογηθεί η προσομοίωση, προσδιορίζουμε τις ανεξάρτητες μακροοικονομικές μεταβλητές που θα συμπεριλάβουμε στο υπόδειγμά μας. Στη συνέχεια, αποφασίζουμε ως προς ποιον κίνδυνο θα κάνουμε την ανάλυσή μας. Έστω λοιπόν ότι θα κάνουμε την ανάλυση μας ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο. Στο σημείο αυτό προσδιορίζουμε ποια θα είναι η εξαρτημένη μας. Στη περίπτωση λοιπόν της ανάλυσης ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο μπορούμε να διαλέξουμε ως εξαρτημένη ανάμεσα στις : PD (Probability of Default), NPL (Non-Performing Loans), LGD (Loss Given Default) και EAD (Exposure at Default). Πιο συχνά συναντάται η χρήση των μη εξυπηρετούμενων δανείων καθώς και των προβλέψεων με βασικό πρόβλημα όμως ότι βασίζονται σε ιστορικά στοιχεία και δεν έχουν μελλοντική δυναμική. Αφού λοιπόν διαλέξουμε και το είδος του σεναρίου που θα επιλέξουμε (ιστορικό- υποθετικό) προχωρούμε στη διαδικασία εκτέλεσης του σεναρίου μας στη παλινδρόμηση που έχουμε κατασκευάσει. (Harald 2008)

Με τον τρόπο αυτό έχει ολοκληρωθεί η άσκηση προσομοίωσης στο σενάριο που έχουμε θέσει. Το επόμενο μας βήμα είναι να εκτιμήσουμε για κάθε τραπεζικό ίδρυμα

ποιος είναι ο αντίκτυπος όσον αφορά στα βασικά ίδια κεφάλαια καθώς και στο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας. Καταλήγουμε στον υπολογισμό του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας (CAR) ο οποίος στον αριθμητή του περιλαμβάνει το σύνολο των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων (RC) και στον παρανομαστή το άθροισμα των προσεγγίσεων του πιστωτικού κινδύνου, του κινδύνου αγοράς καθώς και του λειτουργικού κινδύνου. (Harald 2008)

$$CAR = \frac{\text{Βασικά Κεφάλαια (Tier I) + Συμπληρωματικά Κεφάλαια (Tier II)}}{\text{Σταθμισμένο έναντι του Κινδύνου Ενεργητικό}}$$

Ο δείκτης αυτός λοιπόν, για να μπορέσουμε να πούμε ότι ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα έχει επαρκή κεφαλαιακή επάρκεια πρέπει να είναι πάνω από 8%, σύμφωνα με το Σύμφωνο της Βασιλείας II. (Χριστόπουλος et al 2012)

Συνοπτικά η διαδικασία που ακολουθείται για την διενέργεια παρομοίωσης ακραίων καταστάσεων είναι η εξής:

1. Αρχικά αποφασίζουμε ως προς ποιο είδος κινδύνου θα γίνει
2. Αποφασίζουμε για το είδος του stress test που θα διεξάγουμε (ανάλυση ευαισθησίας ή με σενάριο που εμείς θα καταστρώσουμε ενώ έπειτα αποφασίζουμε τον τύπο των σοκ, δηλαδή τις μακροοικονομικές μεταβλητές που θα επιλεγούν για να εισαχθούν στο μοντέλο μας).
3. Κάνουμε επιλογή των σεναρίων αυτών δηλαδή αν θα είναι υποθετικό σενάριο, ιστορικό ή προσομοίωση Monte Carlo.
4. Διεξάγουμε έπειτα τα stress test
5. Παίρνουμε τα αποτελέσματα μας.

(Quagliarello 2009)

3.2.4 Η διαδικασία του stress test

Πρώτο Στάδιο: η κάλυψη των stress test

Το βασικό σημείο εκκίνησης της διαδικασίας είναι η έκταση του πεδίου δοκιμών των stress test . Η εφαρμογή των προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων είναι γενικά μια περίπλοκη και

χρονοβόρα διαδικασία για όλους τους τομείς του χρηματοπιστωτικού συστήματος όπου μπορεί να εφαρμοσθεί.

Η διαδικασία των stress test μπορεί να εφαρμόζεται σε ένα σύνολο των θεσμικών οργάνων, τα οποία είναι πιθανό να επηρεαστούν από κοινούς παράγοντες κινδύνου. (Quagliariello 2009)

Τα κριτήρια για την ένταξη των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων κατά τη διαδικασία της προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων είναι τα εξής:

- ✓ η σημασία για τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος
- ✓ το ποσοστό τους στο σύνολο του συστήματος
- ✓ η εκτίμηση ότι η μη λειτουργία των θεσμών αυτών μπορεί να οδηγήσει σε συστημική κρίση .

(Harald 2008)

Η πλειοψηφία των stress test έχει επικεντρωθεί στον τραπεζικό τομέα. Σε πολλές χώρες, ο τραπεζικός τομέας αντιπροσωπεύει το μεγαλύτερο ποσοστό του συνόλου του χρηματοπιστωτικού συστήματος και ο ρόλος του είναι σημαντικός για την οικονομική σταθερότητα. Επιπλέον, τα τραπεζικά ιδρύματα έχουν συχνά πηγές υψηλής μεταβλητότητας και έχουν προκαλέσει κρίσεις που μεταδίδονται στα χρηματοπιστωτικά συστήματα άλλων χωρών, ακόμη και σε άλλες ηπείρους.

(Integrated Stress Testing for Financial Institutions, Ludger Overbeck, Gerrit Jan van den Brink)

Συνεπώς, είναι απαραίτητη για τη δομή της διαδικασίας προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων να έχουν ως κατεύθυνση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τραπεζικού τομέα. Δεν θα πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι υπάρχουν χώρες όπου άλλα είδη χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, όπως οι ασφαλιστικές εταιρείες ή χρηματοπιστωτικοί όμιλοι ετερογενών δραστηριοτήτων, διαδραματίζουν καίριο ρόλο για τη σταθερότητα του συστήματος. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο σχεδιασμός των προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη αυτούς τους μη-τραπεζικούς διαμεσολαβητές.

Εκτός από την εξέταση του τύπου των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων που θα πρέπει να συμπεριληφθούν στο stress test προκειμένου να θεωρηθούν ως αξιόπιστα, είναι σημαντικό να εξεταστεί κατά το πόσο ξένα χρηματοοικονομικά ιδρύματα πρέπει να ενσωματωθούν στην

διαδικασία. Μια τυπική λύση είναι να συμπεριλαμβάνονται οι θυγατρικές, αλλά να αποκλείονται κλάδοι της ξένης ιδιοκτησίας χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Μια λανθασμένη επιλογή στα χρηματοπιστωτικά ιδρυμάτα που συμμετέχουν στο στην προσομοίωση ή ακόμα και η απουσία των άλλων ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών, μπορεί να είναι ένας λόγος για τη διεξαγωγή εσφαλμένων συμπερασμάτων σχετικά με τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. (Integrated Stress Testing for Financial Institutions, Ludger Overbeck, Gerrit Jan van den Brick)

Δεύτερο στάδιο: εξέταση του μικροοικονομικού και μακροοικονομικού περιβάλλοντος

Σύμφωνα με τον Jones et al. (2004), το πρώτο επίπεδο αφορά την γνώση του ευρύτερου μακροοικονομικού περιβάλλοντος και μάκρο-επίπεδο. Οι δείκτες που χρησιμοποιούνται για να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την πιθανή αστάθεια, διαμορφώνονται έτσι ώστε να εξετάσουν τις οικονομικές συνθήκες που επικρατούν. Για την καλύτερη κατανόηση, αυτό το επίπεδο χωρίζεται σε τρεις τομείς: στο πραγματικό τομέα, στο δημόσιο τομέα και στο εξωτερικό.

Ο πραγματικός τομέας σχετίζεται με ρυθμούς ανάπτυξης για την κατανάλωση, τις επενδύσεις και τα εισοδήματα. Περιλαμβάνει επίσης τα ποσοστά ανεργίας, τις πληθωριστικές πιέσεις για τους καταναλωτές, το χονδρικό εμπόριο και τις τιμών των περιουσιακών στοιχείων. Όσον αφορά στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις, περιλαμβάνουν μέτρα του χρέους, τη μόχλευση, την αύξηση του εισοδήματος και την ικανότητα εξυπηρέτησης του χρέους. Ο δημόσιος τομέας σχετίζεται με το δημόσιο έλλειμμα, το χρέος και το πώς ο κρατικός προϋπολογισμός χρηματοδοτείται. Σχετικά με εξωτερικό τομέα, διαμορφώνει δείκτες που σχετίζονται με το μέγεθος του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών, τα επίσημα αποθεματικά, και πώς το έλλειμμα χρηματοδοτείται και τη νομισματική σύνθεση του εξωτερικού χρέους.

(Quagliariello 2009)

Οι χρηματοοικονομικοί δείκτες ευρωστίας (Financial Soundness Indicators-FSIS) είναι οι δείκτες για το μικροοικονομικό επίπεδο που χρησιμοποιούνται για να εξετάσουν την υγεία του χρηματοπιστωτικού τομέα. Η ανάλυση των χρηματοοικονομικών δεικτών ευρωστίας μας παρέχει πληροφορίες σχετικά με την ικανότητα του συστήματος να απορροφήσει τις απώλειες που προκύπτουν.

(Integrated Stress Testing for Financial Institutions, Ludger Overbeck, Gerrit Jan van den Brick)

Οι χρηματοοικονομικοί δείκτες περιουσιακών στοιχείων που σχετίζονται με την ποιότητα, την επάρκεια, την κερδοφορία, την ρευστότητα και την έκθεση στους κινδύνους της αγοράς εκ μέρους των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Για τον εντοπισμό των τρωτών σημείων του τραπεζικού τομέα, το ΔΝΤ έχει αναπτύξει μια σειρά από δείκτες που απηχούν τον κεντρικό ρόλο του τραπεζικού τομέα στα χρηματοπιστωτικά συστήματα.

(Χριστόπουλος et al 2012)

Τρίτο στάδιο: αναγνώριση των κινδύνων

Σε αυτό το στάδιο της ανάπτυξης του μοντέλου της προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων είναι απαραίτητο να προσδιοριστούν οι βασικές μεταβλητές των οποίων οι διακυμάνσεις μπορεί να προκαλέσουν αστάθεια σε ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

(Integrated Stress Testing for Financial Institutions, Ludger Overbeck, Gerrit Jan van den Brick)

Αυτό το στάδιο μπορεί να βοηθηθεί από την προσεκτική ανάλυση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος από το προηγούμενο στάδιο. Είναι σημαντικό να διερευνηθεί πόσο εύκολα οι τιμές αυτών των μεταβλητών μπορεί να αλλάξουν αν δυσμενείς αλλαγές επηρεάζουν τα βασικά μεγέθη του τραπεζικού τομέα που είναι η καρδιά του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Για τον προσδιορισμό, παράγοντες που είναι σημαντικό να επισημάνουμε είναι οι αδυναμίες του χρηματοπιστωτικού συστήματος και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, έτσι ώστε να προσαρμόσουν το μοντέλο της προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις και να εξαγάγουν χρήσιμα συμπεράσματα.

Σύμφωνα με το δεύτερο στάδιο, οι κρίσιμες μεταβλητές θα πρέπει να ταξινομηθούν σε τρεις κατηγορίες: τις μεταβλητές μακροοικονομικού επίπεδο, τις διαρθρωτικές μεταβλητές και τις μεταβλητές μικροοικονομικού επίπεδου (στο επίπεδο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων). Η σωστή αναγνώριση των κρίσιμων μεταβλητών οδηγεί σε ένα ολοκληρωμένο μοντέλο το οποίο είναι σε θέση να εκτιμήσει τις συνέπειες των δυσμενών συνθηκών των προσομοιώσεων για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Είναι σημαντικό να διευκρινιστεί ότι ο όρος "κρίσιμες μεταβλητές" αναφέρεται σε μεταβλητές - παράγοντες που μια πιθανή μικρή ή μεγάλη μεταβολή, επηρεάζει τα μεγέθη των βασικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και κατ'επέκταση θα μπορούσε να προκαλέσει μια γενική αστάθεια στο σύνολο του χρηματοπιστωτικού συστήματος. (Harald 2008)

Τέταρτο στάδιο: περιγραφή των διασυνδέσεων του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της προσομοίωσης, η δοκιμή είναι χρήσιμη για να περιγράψει τις διασυνδέσεις που υπάρχουν μεταξύ των μερών που αποτελούν το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Η δοκιμή αυτή μπορεί να μας δώσει την δυνατότητα να απεικονιστούν όλα τα στοιχεία του συστήματος και πώς αυτά διαπλέκονται. Οι διασυνδέσεις που υπάρχουν είναι στην πραγματικότητα τα κανάλια μεταφοράς του κινδύνου από το ένα μέρος στο άλλο. Μετά τον εντοπισμό των κρίσιμων μεταβλητών είναι χρήσιμος ο εντοπισμός πιθανών καναλιών των κινδύνων και κρίσεων.

(Integrated Stress Testing for Financial Institutions, Ludger Overbeck, Gerrit Jan van den Brink)

Η περιγραφή των διασυνδέσεων του χρηματοπιστωτικού συστήματος μας δίνει πληροφορίες σχετικά με το βαθμό στον οποίο ένα μέρος του συστήματος επηρεάζει άλλο. Επιπλέον, επιτυγχάνεται μια αρχική καταγραφή των πιθανών κινδύνων που αντιμετωπίζει το χρηματοπιστωτικό σύστημα, καθώς απεικονίζονται και οι διασυνδέσεις του τραπεζικού συστήματος.

Πέμπτο στάδιο: κατασκευή του σεναρίου και βαθμονόμηση των σοκ

Μόλις ολοκληρωθούν οι διαδικασίες που περιγράφηκαν στα προηγούμενα στάδια, το πέμπτο στάδιο σχετίζεται με την κατασκευή και τη βαθμονόμηση των σεναρίων. Η κατασκευή σεναρίου αποτελεί μία από τις βασικές συνιστώσες της διαδικασίας και είναι η βάση για τη διεξαγωγή των stress test. Σε αυτό το στάδιο, είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη όλα τα συμπεράσματα, οι πληροφορίες και τα στοιχεία που προέκυψαν από τα τέσσερα προηγούμενα στάδια.

(Integrated Stress Testing for Financial Institutions, Ludger Overbeck, Gerrit Jan van den Brink)

Ως σενάριο της προσομοίωσης ορίζεται: «Οι σχετικές μεταβολές των πολλαπλών παραγόντων κινδύνου από την τρέχουσα κατάσταση σε ακραία κατάσταση, το οποίο μεταφράζεται σε μια αριθμητική αληθοφάνεια βασίζεται σε μια πολυμεταβλητή υπόθεση της κατανομή των παραγόντων κινδύνου» (Breuer, Kenn, 1999).

Σε αυτό το στάδιο περιλαμβάνεται η εξέταση των διαθέσιμων δεδομένων και των μοντέλων για να καθοριστεί τι μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να κατανοήσουμε τη συμπεριφορά του συστήματος σε σχέση με τα κύρια τρωτά σημεία (Jones et al.2004).

Το σενάριο που θα κατασκευαστεί θα πρέπει να είναι συνεπές με τους στόχους της άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, που έχουν καθοριστεί αρχικά, και θα πρέπει να διέπεται από ορισμένες βασικές αρχές, ώστε να θεωρηθεί έγκυρο και αξιόπιστο.

Δύο στοιχεία είναι πολύ σημαντικά για την αξιοπιστία της διαδικασίας προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων: η αντικειμενικότητα και η αξιοπιστία των σεναρίων ακραίων καταστάσεων, τα οποία θα αναλυθούν παρακάτω. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Financial Stability Review, 2006), υπάρχουν τέσσερις τύποι σεναρίων: ιστορικά, υποθετικά, πιθανοτικά και αντίστροφης μηχανικής. Τα ιστορικά σενάρια αναφέρονται σε ιστορικά δεδομένα και αναπαράγουν τα επεισόδια του σοκ, ενώ τα υποθετικά σενάρια που δεν ταιριάζουν με τα ιστορικά γεγονότα.

(Integrated Stress Testing for Financial Institutions, Ludger Overbeck, Gerrit Jan van den Brink)

Η πιθανολογική μορφή των σεναρίων είναι κατασκευασμένη με βάση την εμπειρική κατανομή του σχετικού παράγοντα κινδύνου ενώ τα σενάρια αντίστροφης μηχανικής περιλαμβάνουν ένα προκαθορισμένο ποσό των ζημιών που έχει υποστεί ο χρηματοπιστωτικός τομέας.

Τα είδη των σεναρίων που υιοθετούνται συνήθως από τις εποπτικές αρχές ή από τα τραπεζικά ιδρύματα είναι οι ιστορικές και υποθετικά σενάρια. Τα ιστορικά είναι πιο εύκολα στο σχεδιασμό και στην εφαρμογή τους και βασίζονται στη λογική ότι ορισμένα ακραία και δυσμενή οικονομικά περιστατικά είναι πιθανόν να επαναληφθούν. Επιπλέον, τα ιστορικά σενάρια βασίζονται στην παραδοχή ότι οι μελλοντικές κρίσεις θα είναι παρόμοιες με αυτές του παρελθόντος (Breuer και Krenn, 1999).

Το μειονέκτημα αυτού του τύπου είναι ότι είναι οπισθοδρομικές και, ενδεχομένως, δεν λαμβάνουν υπόψη τις πρόσφατες εξελίξεις σε κάθε μακροοικονομικό περιβάλλον, είτε τη δομή των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (Blaschke et al., 2001).

Τα υποθετικά σενάρια είναι πιο ευέλικτα στη διαμόρφωση των πιθανών γεγονότων και παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την ευαισθησία του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε διάφορες σημαντικές συνιστώσες. Το κύριο μειονέκτημα της υποθετικής μορφής σεναρίων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων είναι η δυσκολία στον προσδιορισμό της πιθανότητας του γεγονότος συμβεί. Σύμφωνα με την Επιτροπή για το Διεθνές Χρηματοπιστωτικό Σύστημα (2005), οι υβριδικές λύσεις συχνά προτιμώνται. Η υβριδική λύση είναι ένας συνδυασμός των ιστορικών και υποθετικών σεναρίων. (Stress testing for financial institutions : applications, regulations and techniques, Harald Scheule)

Η αντικειμενικότητα και η αξιοπιστία των σεναρίων ακραίων καταστάσεων που σχετίζονται με τη βαθμονόμηση του μεγέθους των σοκ, αποτελούν τις πιο σημαντικές πτυχές του ζητήματος του κύρους και της αξιοπιστίας των προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων. Η φύση της πέμπτης φάσης των προσομοιώσεων ακραίων σεναρίων που σχετίζονται με την κατασκευή και βαθμονόμηση σεναρίου σοκ, είναι υποκειμενική. Η σοβαρότητα των σεναρίων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εκτίμηση της ομάδας σχεδιαστών (εποπτικές αρχές ή τραπεζικά ιδρύματα). Παρ' όλα αυτά, το στοιχείο της αντικειμενικότητας αποτελεί βασικό κριτήριο, έτσι ώστε τα αποτελέσματα των προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων να είναι χρήσιμα και να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την ανθεκτικότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. (Χριστόπουλος et al, 2012)

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η αντικειμενικότητα είναι σημαντική τόσο σε μακροοικονομικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (επίπεδο χαρτοφυλακίου). Η αντικειμενικότητα πρέπει να χαρακτηρίζεται από: τη φύση των προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων που σχετίζονται με την επιλογή των κρίσιμων μεταβλητών, το κατάλληλο μέγεθος των κρίσεων και την πιθανότητα σεναρίων προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης. Η έλλειψη αντικειμενικότητας σε μια διαδικασία προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων μπορεί να είναι ένα σημαντικό μειονέκτημα.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο της ποιότητας για της αξιοπιστίας των προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων είναι η αληθοφάνεια. Σύμφωνα με τον Breuer και Krenn (1999), σενάρια τα οποία είναι εξαιρετικά απίθανα, μπορεί να υπονομεύσουν την αξιοπιστία των stress test. Γενικά, ο βαθμός της αληθοφάνειας δεν είναι δυνατόν να ποσοτικοποιηθεί. Ωστόσο, είναι απαραίτητο να καθοριστεί μια σειρά αρχών, έτσι ώστε η σοβαρότητα των προσομοιώσεων να είναι στο κατάλληλο επίπεδο. Για τη μέτρηση της αληθοφάνειας, υπάρχουν δύο κύριες προσεγγίσεις: η πρώτη είναι ο τύπος της έκφρασης «μια φορά σε n έτη περίπτωση» που μετρούν την πιθανότητα ενός σεναρίου ακραίων καταστάσεων. Σε αυτή την κλίμακα μέτρησης υπάρχει ένα πρόβλημα του πώς να καθορίσει το επίπεδο πιθανότητας. Η δεύτερη προσέγγιση περιλαμβάνει προηγμένες στατιστικές μεθόδους για να καθορίσει το κατάλληλο επίπεδο αξιοπιστίας ενός σεναρίου ακραίων καταστάσεων. Το ευάλωτο σημείο αυτής της προσέγγισης είναι ότι οι παράμετροι έχουν υπολογιστεί από ιστορικά στοιχεία και υπάρχει πρόβλημα στη παραμετροποίηση τους. (Quagliariello 2009)

Έκτο στάδιο: υλοποίηση του ακραίου σεναρίου

Το επόμενο στάδιο περιγράφει την εφαρμογή του σεναρίου ακραίων καταστάσεων. Η εφαρμογή του σεναρίου ακραίων καταστάσεων θα δώσει τη δυνατότητα να εκτιμηθούν οι πιθανές επιπτώσεις από τις συνθήκες της μέτρησής μας. Επίσης, από την εφαρμογή μπορούμε να καταλάβουμε τη συμπεριφορά του συνόλου του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η εφαρμογή του σεναρίου άγχος μπορεί να γίνει με δύο μεθόδους: (i) η μεθοδολογία του «bottom-up» και (ii) το «top-down» τις οποίες και αναλύσαμε πιο πάνω. Η επιλογή των παραπάνω μέθοδοι θα γίνει στο έκτο στάδιο ή θα καθοριστούν κατά το πρώτο στάδιο που σχετίζεται με την έκταση της κάλυψης των προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων και το είδος των τεστ αντοχής θα διεξαχθεί. (Integrated Stress Testing for Financial Institutions, Ludger Overbeck, Gerrit Jan van den Brick)

Σε ορισμένες περιπτώσεις, για την καλύτερη κατανόηση των επιπτώσεων του σοκ, είναι απαραίτητο να προστεθούν και κάποια συμπληρωματικά στοιχεία στην αρχική μοντέλο προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων. Τα πρόσθετα στοιχεία είναι τα δορυφορικά μοντέλα που χρησιμοποιούν οικονομετρικές εξισώσεις ώστε να εξηγηθεί με περισσότερη λεπτομέρεια η αντίδραση του χρηματοπιστωτικού συστήματος ή μέρους αυτού σε ακραία οικονομικά γεγονότα (Quagliariello 2009).

Έβδομο στάδιο: τα αποτελέσματα των προσομοιώσεων και η ερμηνεία τους

Το τελικό στάδιο της διαδικασίας των stress test, είναι η εξαγωγή των αποτελεσμάτων και η ερμηνεία τους. Ουσιαστικά, τα αποτελέσματα περιγράφουν το μέγεθος των επιπτώσεων σε βασικά στοιχεία που συνδέονται με τη σταθερότητα, τη βιωσιμότητα και την κερδοφορία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι τα αποτελέσματα της δοκιμής των σοκ είναι χρήσιμο να συνδυαστεί με τα αποτελέσματα άλλων τεχνικών της διαχείρισης κινδύνου για δύο κύριους λόγους: (i) να ελέγχουν την εγκυρότητα των αυτών και (ii) να αυξηθεί η χρησιμότητά τους. (Integrated Stress Testing for Financial Institutions, Ludger Overbeck, Gerrit Jan van den Brick)

Η ερμηνεία των αποτελεσμάτων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων θα πρέπει να γίνει με βάση τις παραδοχές και τους περιορισμούς που έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο της κατασκευής σεναρίου και της βαθμονόμησης του σοκ. Επίσης, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα κατά τη διάρκεια μιας περιόδου κρίσης δεν είναι μια στατική οικονομική μονάδα, αλλά προσαρμόζει τη στρατηγική της ώστε να αντιμετωπίσει και τη μείωση των κινδύνων που αναλαμβάνει. Η ερμηνεία των αποτελεσμάτων μπορεί να

βοηθήσει τη διαχείριση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των εποπτικών αρχών για να καταλάβει αν απρόσμενες αλλαγές σε κρίσιμες μεταβλητές, μπορούν να προκαλέσουν αστάθεια στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και κατ'επέκταση σε ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Επιπλέον, κατά την ερμηνεία των αποτελεσμάτων μπορεί να γίνει επίσης σύγκριση με οικονομικούς δείκτες ευρωστίας, προκειμένου να εξεταστεί η ευρωστία του συστήματος. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η μεθοδολογία προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων δεν παρέχει ακριβή αριθμητικά αποτελέσματα. Τα αποτελέσματα θα πρέπει να ερμηνευθούν με βάση το πλαίσιο της αναγνώρισης των πιθανών τρωτών σημείων που θα μπορούσαν να απειλήσουν τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Εξάλλου, στο πλαίσιο της ανάλυσης των αποτελεσμάτων της προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το περιβάλλον του τραπεζικού ιδρύματος που σχετίζονται με την εταιρική διακυβέρνηση, τις νομικές συνθήκες, τις λογιστικές και τις ρυθμιστικές.

3.2.5 Μεθοδολογίες stress-testing

Για τη δημιουργία μοντέλων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, βασικό σημείο έναρξης είναι η επιλογή των κινδύνων που θα μελετηθούν. Αναφορικά με τα μακροοικονομικά σενάρια, αυτή η έκθεση σε κινδύνους μπορεί να αφορά το τραπεζικό σύστημα μιας χώρας. Βασική υπόθεση είναι ότι η αξία από την έκθεση στους κινδύνους που συμπεριλαμβάνουμε μπορεί να είναι εξωγενείς συστημικοί παράγοντες όπως για παράδειγμα τα επιτόκια ή το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν. Μετά την μοντελοποίηση ακολουθεί το στάδιο της μέτρησης της αξίας κινδύνου με μεθοδολογίες όπως για παράδειγμα η Value-at-Risk. (Harald 2008)

Πριν αναλύσουμε τις βασικές μεθοδολογίες που χρησιμοποιούμε ανά κίνδυνο, αναφέρουμε δυο σημαντικά στοιχεία. Αρχικά, οι εποπτικές αρχές και οι Κεντρικές Τράπεζες κάθε χώρας επικεντρώνονται κυρίως σε εκθέσεις σε κινδύνους εγχώρια, παρά διεθνώς. Αυτό φυσικά, καθορίζεται και από τα διαθέσιμα δεδομένα που υπάρχουν. Δεύτερον, τα μακροοικονομικά stress tests γενικά δε λαμβάνουν υπόψη τους, τους κινδύνους από τα στοιχεία εκτός ισολογισμού.

Όσον αφορά τον πιστωτικό κίνδυνο, τα μοντέλα που αρχικά αναπτύχθηκαν αφορούσαν μετρήσιμες βασισμένες σε ενοποιημένα και υπολογιστικά δεδομένα. Πιο συγκεκριμένα, με τη

χρήση χρονολογικών σειρών εκτιμάται η επίδραση των μακροοικονομικών παραγόντων σε μετρήσιμες σχετικές με τον πιστωτικό κίνδυνο. Ένα βασικό πρόβλημα της μεθοδολογίας αυτής είναι ότι σιωπηρά υποθέτει ότι η ποιότητα της έκθεσης σε πιστωτικό κίνδυνο είναι η ίδια για όλα τα τραπεζικά ιδρύματα που μελετώνται. Άλλα μοντέλα που χρησιμοποιούνται μπορεί να βασίζονται σε δεδομένα τα οποία συνδέουν βασικές λογιστικές μεταβλητές της τράπεζας με μακροοικονομικούς παράγοντες. Αναφέρουμε επιπλέον ότι σε πολλές περιπτώσεις τα δεδομένα που απαιτούνται μπορεί να είναι περιορισμένα πράγμα που πιθανώς να οδηγήσει σε υπολογιστικά σφάλματα, μέσω της χρήσης παραμετρικών οικονομετρικών τεχνικών. (Quagliarello 2009)

Μια άλλη τεχνική είναι ο υπολογισμός της έκθεσης στον πιστωτικό κίνδυνο βασισμένο σε δεδομένα αγοράς. Ενώ η προσέγγιση του πιστωτικού που αναφέρθηκε πριν αφορούσε τη χρήση ενοποιημένων διεθνών χρονολογικών σειρών, με τη μέθοδο αυτή δημιουργούμε μοντέλα χρησιμοποιώντας πληροφορίες του κάθε τραπεζικού ιδρύματος. Με τη χρήση αυτών, μπορεί να υπολογιστεί η πιθανότητα αθέτησης (Probability of Default-PD). Σημειώνουμε εδώ, ότι η προσέγγιση αυτή μπορεί επίσης να αξιολογήσει αλλαγές στην έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο και όχι απλά το ποσό της αθέτησης. Ένα μεγάλο μειονέκτημα της προσέγγισης που περιγράψαμε, είναι ότι βασίζεται σε τιμές αγοράς, οι οποίες είναι πιθανόν να μην είναι και αντιπροσωπευτικές. (Harald 2008)

Μια άλλη προσέγγιση που συχνά χρησιμοποιείται είναι ο υπολογισμός της ζημίας σε περίπτωση αθέτησης (Loss Given Default-LGD) ώστε να αξιολογηθεί η συνολική επίδραση από το σύνολο των αθετήσεων, στους τραπεζικούς ισολογισμούς.

Ένα βασικό ερώτημα που μπορεί να μας δημιουργηθεί είναι το ποια προσέγγιση από αυτές που αναφέραμε είναι η καταλληλότερη. Η απάντηση είναι πως δεν υπάρχει μια γενικώς αποδεκτή ως καλύτερη τεχνική, αλλά εξαρτάται κάθε φορά από τα δεδομένα που έχουμε καθώς και από τους στόχους που έχουν τεθεί. (Integrated Stress Testing for Financial Institutions, Ludger Overbeck, Gerrit Jan van den Brick)

Όσον αφορά τον κίνδυνο αγοράς, η πρώτη τεχνική που μπορούμε να διακρίνουμε είναι η επίδραση της μεταβολής των επιτοκίων στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο. Σύμφωνα με μια εφαρμογή της τεχνικής αυτής από τον Bunn et al. (2005), κάνοντας χρήση δεδομένων από τις ΗΠΑ βρέθηκε ότι μόνο το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν είναι σημαντικός παράγοντας. Ο πιο απλός τρόπος υπολογισμού του κινδύνου επιτοκίου που αναλύθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο είναι η Gap Analysis.

Η δεύτερη προσέγγιση είναι ο υπολογισμός του κινδύνου αγοράς στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών. Οι προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων χρησιμοποιούνται ευρέως προκειμένου να γίνει σωστή διαχείριση του κινδύνου χαρτοφυλακίου συναλλαγών.

Στην περίπτωση αυτή, μπορεί να γίνει η υπόθεση ότι όλοι οι τιμές των παραγόντων κινδύνου αγοράς ακολουθούν μια ιστορική εξέλιξη. Αυτό σημαίνει, ότι υπάρχει συσχέτιση των ιστορικών τιμών που χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια των ετών που μελετάμε. Εναλλακτικά, τα υποθετικά σενάρια κατασκευάζονται αλλάζοντας μόνο μερικούς παράγοντες κινδύνου. Πολλές φορές όμως, η προσέγγιση αυτή δε προτιμάται καθώς οι πληροφορίες σχετικά με το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών των τραπεζικών ιδρυμάτων αλλάζουν πολύ γρήγορα και οι αρμόδιες αρχές δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτές τις πληροφορίες. (Harald 2008)

Σε γενικές γραμμές, οι αρμόδιες αρχές μετράνε το πόσο ευάλωτο είναι ένα τραπεζικό σύστημα ελέγχοντας είτε τις ζημίες, είτε την κεφαλαιακή επάρκεια, είτε την κερδοφορία του τραπεζικού τομέα. Οι μετρήσεις αυτές, βασίζονται στην έκθεση σε κινδύνους που συμπεριλαμβάνονται στο μοντέλο μας. Άλλες μετρήσεις μπορεί να είναι πιθανές αθετήσεις και οι ζημίες που αυτές είναι ικανές να προκαλέσουν.

3.2.6 Η χρήση των Stress test στη χάραξη πολιτικής

Μια πολύ βασική χρήση των αποτελεσμάτων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων είναι για τη χάραξη πολιτικής. Υπάρχουν τουλάχιστον τρεις τρόποι με τους οποίους μπορεί αυτό να επιτευχθεί:

- ✓ για την καλύτερη επικοινωνία με το κοινό συμπεριλαμβανομένων των χρηματοοικονομικών οργανισμών
- ✓ προκειμένου να αναγνωρίσουν πληροφοριακά κενά
- ✓ για να βρεθούν οι αδυναμίες του χρηματοπιστωτικού συστήματος καθώς και οι ανάλογες λύσεις για αυτό.

(Integrated Stress Testing for Financial Institutions, Ludger Overbeck, Gerrit Jan van den Brink)

Αναφέρουμε επιπλέον, ότι σε πολλές περιπτώσεις χωρών τα αποτελέσματα των προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για το σχεδιασμό των standards της κεφαλαιακής επάρκειας καθώς και των απαιτήσεων σε ρευστότητα.

Προκειμένου να βελτιωθεί η επικοινωνία με τον κοινό σχετικά με τους κινδύνους και τα τρωτά σημεία τους χρηματοπιστωτικού συστήματος, τα αποτελέσματα των stress test δημοσιοποιούνται προκειμένου να είναι προσβάσιμα από όλους τους ενδιαφερόμενους. Πολύ βασική διαφορά των προσομοιώσεων που διενεργούνται σε μακροοικονομικό επίπεδο του συνόλου του χρηματοπιστωτικού συστήματος, έναντι αυτών που διενεργούνται ατομικά από κάθε ίδρυμα είναι ότι οι εποπτικές αρχές μπορούν να έχουν μια συνολική εικόνα της κατάστασης της οικονομίας και να εντοπίσουν με μεγαλύτερη ακρίβεια τις αδυναμίες του τομέα.

(Quagliariello 2009)

Ένα επιπλέον σημείο που είναι σημαντικό να αναφέρουμε είναι ότι οι αρμόδιες αρχές έχουν την ικανότητα να παρέχουν ένα benchmark σενάριο στους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, έτσι ώστε οι αρμόδιες αρχές να μπορούν να εντοπίσουν τις βασικές αδυναμίες και κινδύνους που απειλούν τα τραπεζικά ιδρύματα στο σύνολό τους.

Επιπλέον, τα αποτελέσματα των stress test μπορούν να διαμορφώσουν μια εικόνα για τις βασικές αλλαγές που πρέπει να γίνουν στις πρακτικές της αγοράς.

Σημαντική επίσης παράμετρος των προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων μπορεί να εντοπιστεί στο γεγονός ότι οι εποπτικές αρχές μπορεί να βρουν πιθανά κενά ως προς την διαθεσιμότητα και αξιοπιστία των δημοσιοποιημένων πληροφοριών των τραπεζικών ιδρυμάτων. Η διαθεσιμότητα και αξιοπιστία των δημοσιοποιημένων πληροφοριών που περιγράψαμε αφορά στο θέμα της διαφάνειας των πληροφοριών διαθέσιμων στο κοινό των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Ο τελικός και πιο βασικός σκοπός των μακροοικονομικών stress test είναι η χρήση τους για αποφάσεις σχετικές με θέματα χάραξης πολιτικής όπως αναφέραμε και παραπάνω. Είναι δύσκολο να προσδιορίσουμε τον βαθμό στον οποίο χρησιμοποιούν οι αρμόδιες αρχές τα αποτελέσματα των stress test για τις αποφάσεις πολιτικής, καθώς η διαδικασία αυτή είναι άκρως εμπιστευτική.

Μπορούμε να πούμε όμως ότι τα μακροοικονομικά stress test μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να δημιουργηθεί μια εικόνα του μεγέθους και της κατεύθυνσης από διάφορες πηγές κινδύνων που εντοπίζονται στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Με τον τρόπο αυτό, μπαίνουν κάποιες προτεραιότητες ως προς τις περιοχές που χρήζουν την προσοχή για χάραξη καινούργιας πολιτικής.

Τέλος, τα stress test μπορούν να χρησιμοποιηθούν για άσκηση προσομοίωσης υπό συνθήκες κρίσης. Αυτό σημαίνει ότι οι εποπτικές αρχές μπορούν να δοκιμάσουν την ανοχή και το πόσο ένα τραπεζικό σύστημα μιας χώρας είναι έτοιμο να έρθει αντιμέτωπο με μια χρηματοοικονομική κρίση. Οι πληροφορίες από τις αδυναμίες που εντοπίζονται από τις προσομοιώσεις αυτές, χρησιμοποιούνται προκειμένου οι εποπτικές αρχές να τις χρησιμοποιήσουν για να αλλάξουν τους ισχύοντες κανονισμούς και πολιτικές.

(Integrated Stress Testing for Financial Institutions, Ludger Overbeck, Gerrit Jan van den Brink)

3.2.7 Αδυναμίες των stress test

Παρά την πληθώρα πλεονεκτημάτων που μπορούμε να εντοπίσουμε από τις ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, μπορούμε να διακρίνουμε και κάποιες αδυναμίες. Αρχικά, μπορούμε να πούμε ότι τα stress test είναι υποκειμενικά καθώς τα σενάρια που διαλέγονται εξαρτώνται από την κρίση και την ικανότητα του δημιουργού τους. Αυτή η υποκειμενικότητα το καθιστά επίσης δύσκολο να αξιολογηθεί η αξία μιας προσομοίωσης αντικειμενικά, και δημιουργεί τα προφανή προβλήματα για τη διοίκηση, τους ρυθμιστές, και άλλα ενδιαφερόμενα τμήματα που προσπαθούν να αξιολογήσουν τις διαδικασίες αυτές.

Ένα άλλο πρόβλημα που ανακύπτει είναι ότι τα αποτελέσματα των stress test δεν μας δίνουν καμία ιδέα της σχετικά με την πιθανότητα να συμβούν τα σχετικά γεγονότα. Σύμφωνα μάλιστα με τον Berkowitz (1999), αυτή η απουσία πιθανοτήτων βάζει την άσκηση προσομοίωσης σε ένα στατιστικό καθαρήριο. Έχουμε μερικούς αριθμούς απώλειας αλλά ποιος πρόκειται να πει εάν πρέπει να ανησυχήσουμε για τους; Αυτό το πρόβλημα οδηγεί σε άλλο: υπονοεί ότι υπάρχουν δύο σύνολα χωριστών εκτιμήσεων κινδύνου, αυτά που είναι βασισμένα στις πιθανότητες και οι εκτιμήσεις απώλειας που παράγονται από τα stress tests. Ο συνδυασμός αυτών των δύο όμως, είναι αδύνατος. Πρέπει οι εκτιμήσεις αυτές να επεξεργαστούν ανεξάρτητα και να χρησιμοποιήσουμε ένα σύνολο εκτιμήσεων για να ελέγξουμε για τις ενδεχόμενες απώλειες που ένα άλλο μπορεί να έχει υποτιμήσει ή να έχει χάσει.

Υπάρχει επίσης ένα άλλο μειονέκτημα, σύμφωνα με τον Schachter (2000) ο οποίος επισημαίνει: «Ούτε η πληρότητα ούτε η αξιοπιστία των παρεχόμενων πληροφοριών από τις ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων μπορεί να αξιολογηθεί επιστημονικά.» Επίσης τα υποθετικά σενάρια δεν μπορούν «να επικυρωθούν» βασισμένα στα πραγματικά γεγονότα αγοράς. Δηλαδή ακόμα και όταν πραγματοποιηθούν τα υποθετικά γεγονότα ενός

σεναρίου, δεν υπάρχει συνήθως κανένας τρόπος να εντοπιστεί το τι έκανε «λάθος» ή «σωστά» στο σενάριο σε άλλα υποθετικά σενάρια ώστε να βελτιωθεί. Αυτοί οι περιορισμοί δεν λαμβάνονται υπ' όψιν από τα σε κίνδυνο αξίας μοντέλα, τα οποία είναι στατιστικά βασισμένα, και όπου είναι δυνατό να κατασκευαστούν τα στατιστικά διαστήματα εμπιστοσύνης γύρω από την εκτίμηση της VaR, για να διευθύνουν τα σημαντικά «backtests» των προβλέψεων του μοντέλου. (Harald 2008)

Αναφέρουμε επίσης ότι, τα stress test αντιμετωπίζουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ως στατικά χαρτοφυλάκια και όχι ως ενεργά δραστηριοποιούμενες μονάδες. Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, θα έπρεπε να λαμβάνει υπόψη, ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που εξετάζονται, προσαρμόζονται δυναμικά σε περιόδους κρίσεων, με κινήσεις που μπορεί να αμβλύνουν ή και να οξύνουν τις επιπτώσεις των αρχικών κρίσεων.

Μια άλλη πολύ σημαντική αδυναμία είναι ότι βασίζονται σε τιμές αγοράς, ενώ οι ρυθμιστικές κεφαλαιακές απαιτήσεις συχνά βασίζονται σε λογιστικές αξίες. Ως αποτέλεσμα αυτού, τα τραπεζικά ιδρύματα μπορεί να υποφέρουν από σημαντικές απώλειες σε τιμές αγοράς σε συγκεκριμένα περιουσιακά τους στοιχεία, χωρίς αυτό να αποτυπώνεται ως δυσμενής επίδραση στις ρυθμιστικές θέσεις κεφαλαίου τους. (Integrated Stress Testing for Financial Institutions, Ludger Overbeck, Gerrit Jan van den Brink)

Τέλος, χρησιμοποιούν τις περισσότερες φορές γραμμικά στατιστικά μοντέλα, τα οποία είναι κατάλληλα μόνο σε μικρές μεταβολές των παραγόντων κινδύνου. Σε περιόδους κρίσεων όμως, η γραμμικότητα καταρρίπτεται. Η κατάρριψη των συσχετισμών ή ακόμη και η αντιστροφή τους σε περιόδους κρίσεων, δυσκολεύει ακόμη περισσότερο την προγνωστική ικανότητα και την αποτελεσματικότητα των ασκήσεων, ιδιαίτερα μάλιστα όταν χρησιμοποιούνται γραμμικά στατιστικά μοντέλα.

(Χριστόπουλος et al 2012)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ 2014

4.1 Γενικά

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ανέλαβε καθήκοντα τραπεζικής εποπτείας τον Νοέμβριο του 2014 εντός του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (ΕΕΜ). Στο πλαίσιο της προετοιμασίας της ένταξης της στον μηχανισμό εποπτείας, η ΕΚΤ διενέργησε συνολική αξιολόγηση 130 τραπεζών.

Η Συνολική Αξιολόγηση κάλυψε 130 πιστωτικά ιδρύματα με σύνολο ενεργητικού 22,1 τρισεκ. ευρώ, το οποίο αποτελεί το 81,6% του συνολικού ενεργητικού των τραπεζών που υπάγονται στον ΕΕΜ. Η άσκηση είχε μεγάλη χρονική διάρκεια και έκταση, καθώς χρειάστηκε ένα έτος για να ολοκληρωθεί και εξέτασε όλες τις συμμετέχουσες τράπεζες και όλα τα επιμέρους χαρτοφυλάκιά τους. Το εγχείρημα ανέλαβαν η ΕΚΤ (ΕΕΜ), όλες οι αρμόδιες εθνικές αρχές, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΒΑ) και εξωτερικοί εμπειρογνώμονες. Συνολικά συμμετείχαν περισσότερα από 6.000 άτομα. Οι στόχοι της αξιολόγησης ήταν τρεις:

- ✓ η επίτευξη διαφάνειας μέσω της ποιοτικής και ποσοτικής αναβάθμισης των διαθέσιμων πληροφοριών για την πραγματική κατάσταση των πιστωτικών ιδρυμάτων,
- ✓ ο προσδιορισμός όλων των διορθωτικών μέτρων που θα πρέπει να ληφθούν σε όσες περιπτώσεις διαπιστωθούν χρηματοοικονομικές και οικονομικές αδυναμίες και
- ✓ η ενίσχυση της εμπιστοσύνης όλων των ενδιαφερόμενων πλευρών, δηλ. των καταθετών, των αγορών και των επενδυτών, στη φερεγγυότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων της ζώνης του ευρώ.

Ο απώτερος σκοπός είναι η διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και η ενίσχυση των αναπτυξιακών προοπτικών της οικονομίας της ζώνης του ευρώ

4.2 Μεθοδολογία της Συνολικής Αξιολόγησης stress test 2013-2014

Η Συνολική Αξιολόγηση περιλάμβανε δύο συνιστώσες:

1. Διεξοδικό και λεπτομερή έλεγχο της ποιότητας του ενεργητικού (Asset Quality Review – AQR), στο πλαίσιο του οποίου τα στοιχεία ενεργητικού των τραπεζών εξετάστηκαν σύμφωνα με μια προσέγγιση από κάτω προς τα επάνω (bottom-up). Ο έλεγχος κατέγραψε επακριβώς την αξία των στοιχείων ενεργητικού των τραπεζών, όπως είχαν σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή, δηλ. στις 31 Δεκεμβρίου 2013 και το αποτέλεσμά του χρησίμευσε ως σημείο εκκίνησης για την άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων. Ο έλεγχος της ποιότητας των στοιχείων ενεργητικού διενεργήθηκε από την ΕΚΤ και τις αρμόδιες εθνικές αρχές και βασίστηκε στα εποπτικά κεφάλαια όπως καθορίζονται από την Οδηγία και τον Κανονισμό για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις (CRR/CRD IV) , που ισχύουν από 1ης Ιανουαρίου 2014 και προβλέπουν ελάχιστο επίπεδο 8,0% για τον δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών (CET1).(ΕΚΤ 2014)

2. Μια άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων με προοπτικό χαρακτήρα και με προσέγγιση από επάνω προς τα κάτω (top-down), η οποία εξέτασε την ανθεκτικότητα της φερεγγυότητας των τραπεζών σε δύο υποθετικά σενάρια, το βασικό σενάριο, που υποθέτει δείκτη CET 1 8,0%, και το σενάριο δυσμενών εξελίξεων, που υποθέτει δείκτη CET 1 5,5%. Τα σενάρια αυτά καλύπτουν την περίοδο 2014-2016 και έχουν διαμορφωθεί από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου και την ΕΚΤ. Η άσκηση βασίζεται στα ενοποιημένα στοιχεία στο τέλος του έτους 2013 και έχει συμπεριλάβει τις νέες πληροφορίες που προέκυψαν από τον έλεγχο της ποιότητας των στοιχείων ενεργητικού (AQR).

Επειδή τα σχέδια αναδιάρθρωσης των ελληνικών τραπεζών δεν είχαν επίσημα εγκριθεί και δημοσιευθεί πριν από τις 31.12.2013, οι ελληνικές τράπεζες εφάρμοσαν την υπόθεση του «στατικού ισολογισμού», σύμφωνα με τη μεθοδολογία της ΕΒΑ. Ωστόσο, και οι τέσσερις συστημικές ελληνικές τράπεζες υλοποιούν ήδη κατά το 2014 σχέδια αναδιάρθρωσης, τα οποία έχουν εγκριθεί επίσημα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Δεδομένου ότι οι προβολές που συνάγονται βάσει του στατικού ισολογισμού δεν είναι απόλυτα αντιπροσωπευτικές της μελλοντικής κεφαλαιακής θέσης των εν λόγω τραπεζών, η άσκηση διεξήχθη παράλληλα εφαρμόζοντας την προσέγγιση του «δυναμικού ισολογισμού», η οποία προσέγγιση ήταν και η μοναδική που ακολουθήθηκε για ορισμένες από τις άλλες συμμετέχουσες τράπεζες. Οι δυναμικοί ισολογισμοί υποβλήθηκαν σε εξίσου αυστηρή διαδικασία διασφάλισης ποιότητας όπως και στην περίπτωση των στατικών ισολογισμών.

Ειδικότερα, βάσει του στατικού ισολογισμού, εφαρμόζεται η υπόθεση μηδενικής οικονομικής ανάπτυξης σε ατομική, υποενοποιημένη και ενοποιημένη βάση, τόσο για το βασικό όσο και για το δυσμενές σενάριο. Επιπλέον διατυπώνεται η υπόθεση ότι οι τράπεζες διατηρούν την ίδια σύνθεση δραστηριοτήτων και το ίδιο επιχειρηματικό μοντέλο (γεωγραφική παρουσία, στρατηγική προϊόντων και λειτουργίες) σε όλη τη διάρκεια του χρονικού ορίζοντα. Βάσει του δυναμικού ισολογισμού, λαμβάνονται υπόψη και τα σχέδια αναδιάρθρωσης που έχουν αξιολογηθεί και εγκριθεί από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού (DG-Comp) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ενώ ταυτόχρονα ακολουθείται η μεθοδολογία της ΕΒΑ για να διασφαλιστεί ίση μεταχείριση. Τα σχέδια αναδιάρθρωσης ενσωματώνουν μια σειρά από δεσμεύσεις των τραπεζών, όπως διάθεση στοιχείων ενεργητικού και θυγατρικών, μείωση των λειτουργικών εξόδων και μείωση του κόστους των καταθέσεων. Επιπλέον, στις προβολές ενσωματώνονται οι μέχρι στιγμής πραγματοποιηθείσες ενέργειες των τραπεζών για ενίσχυση των κεφαλαίων τους. Τα αποτελέσματα της άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων βάσει του δυναμικού ισολογισμού αντανακλούν την εκτιμώμενη κεφαλαιακή θέση των τραπεζών αφού συμπεριληφθούν και τα σχέδια αναδιάρθρωσης που ήδη αυτές υλοποιούν. Τα αποτελέσματα αυτά θα ληφθούν υπόψη από τις Μικτές Εποπτικές Ομάδες για τον προσδιορισμό των τελικών κεφαλαιακών απαιτήσεων των τραπεζών.

Όσες τράπεζες παρουσιάζουν υστέρηση κεφαλαίων σύμφωνα με τις διαπιστώσεις της Συνολικής Αξιολόγησης θα πρέπει, εντός δύο εβδομάδων από την παρούσα ανακοίνωση, να υποβάλουν σχέδια κεφαλαιακής αναδιάρθρωσης, τα οποία θα εξηγούν λεπτομερώς με ποιο τρόπο θα καλυφθεί η υστέρηση και τα οποία στη συνέχεια θα αξιολογηθούν από τις Μικτές Εποπτικές Ομάδες.

Τα αποτελέσματα της άσκησης δεν περιλαμβάνουν τη θετική επίδραση από τις πρόσφατες νομοθετικές ρυθμίσεις που επιτρέπουν τη μετατροπή μέρους των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων των ελληνικών τραπεζών σε αναβαλλόμενες οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Δημοσίου.

4.3 Μεθοδολογία STRESS TEST Ελληνικών Τραπεζών 2013-2014

Στην περίπτωση των Ελληνικών Τραπεζών τον Ιούλιο του 2013 η Τράπεζα της Ελλάδος ανέθεσε στην BlackRock, εταιρία συμβούλων διεθνούς φήμης, να διεξάγει ανεξάρτητη διαγνωστική μελέτη για το χαρτοφυλάκιο δανείων όλων των ελληνικών εμπορικών τραπεζών, προκειμένου να εκπληρωθεί η σχετική απαίτηση του Μνημονίου του Μαΐου 2013.

Κατά το σχεδιασμό της μεθοδολογίας και τη διεξαγωγή της μελέτης, η BlackRock υιοθέτησε αυστηρή προσέγγιση, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι τα ευρήματα θα είναι επαρκώς συντηρητικά. Για το λόγο αυτό υπήρξαν κάποιες διαφορές σε σχέση με αντίστοιχα προηγούμενα stress test. Σε σύγκριση με την αντίστοιχη άσκηση του 2011, η διαγνωστική μελέτη του 2013 είχε:

- ✓ Πιο ευρύ πεδίο εφαρμογής – με δύο πρόσθετα υποέργα για τα δάνεια σε καθυστέρηση και τα δάνεια του εξωτερικού.
- ✓ Πληρέστερο σύνολο στοιχείων, το οποίο περιλαμβάνει πενταετή ιστορικά δεδομένα για τη συμπεριφορά των πιστούχων, που συμπίπτουν χρονικά με τη βαθύτερη ύφεση στην Ελλάδα, και
- ✓ Ενισχυμένη μεθοδολογία που καθιστά την άσκηση πιο αυστηρή στη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου.

(Άσκηση Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων 2013- Τράπεζα της Ελλάδος)

Η διαγνωστική μελέτη περιλάμβανε τέσσερα υποέργα:

(i) Το υποέργο για την Αξιολόγηση των Προβληματικών Στοιχείων του Ενεργητικού (Troubled Assets Review – TAR) αξιολογεί τη λειτουργική ετοιμότητα και αποτελεσματικότητα των πλαισίων, των πολιτικών, των διαδικασιών και των πρακτικών που έχουν καθιερώσει οι συστημικές τράπεζες προκειμένου να αντιμετωπίσουν μια ευρείας κλίμακας εξυγίανση των προβληματικών στοιχείων του ενεργητικού.¹

Για τους σκοπούς του υποέργου, ως προβληματικά στοιχεία ενεργητικού ορίστηκαν (α) τα δάνεια σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών ή δάνεια με διαβάθμιση αθέτησης υποχρέωσης (default rating), και (β) τα δάνεια που έχουν υπαχθεί σε ρύθμιση και είτε είναι ενήμερα είτε βρίσκονται σε καθυστέρηση έως 90 ημερών.

Η αξιολόγηση επικεντρώθηκε στα ακόλουθα χαρτοφυλάκια δανείων: Στεγαστικά Δάνεια, Δάνεια προς Μικρές Επιχειρήσεις και Επαγγελματίες, Δάνεια προς Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις και Καταναλωτικά Δάνεια. Περιλάμβανε τον έλεγχο της ποιότητας των στοιχείων του χαρτοφυλακίου, έλεγχο της τεκμηρίωσης, δειγματοληπτικούς ελέγχους φακέλων δανείων και επιτόπιες επισκέψεις στις τράπεζες.

Η αξιολόγηση ήταν ενδεδειγμένη και επέτρεψε την σε βάθος κατανόηση των σχετικών τραπεζικών πρακτικών.

(ii) Το υποέργο για την Αξιολόγηση της Ποιότητας Χαρτοφυλακίου (*Asset Quality Review – AQR*) εξετάζει την επάρκεια και την καταλληλότητα των δανειοδοτικών διαδικασιών των τραπεζών, καθώς και την ποιότητα του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων.

Η αξιολόγηση διενεργήθηκε με βάση συνεντεύξεις με στελέχη των τραπεζών και με δειγματοληπτικό έλεγχο φακέλων που κάλυπταν δάνεια όλων των κατηγοριών.

Σκοπός των συναντήσεων με στελέχη των τραπεζών ήταν να αποσαφηνιστεί η επιχειρηματική στρατηγική, η διάρθρωση των χαρτοφυλακίων δανείων και η πολιτική ανάληψης κινδύνου της κάθε τράπεζας. Στις συνεντεύξεις καλύφθηκε ολόκληρο το εύρος των διαδικασιών χορηγήσεων, δηλαδή από τα πρώτα στάδια της έγκρισης του δανείου μέχρι τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων (*Non-Performing Loans – NPLs*).

Ο δειγματοληπτικός έλεγχος σε κάθε κατηγορία δανείων είχε διττό σκοπό: (α) να αξιολογήσει εάν η χορήγηση των δανείων ήταν συμβατή με την πολιτική και τις διαδικασίες χορηγήσεων της κάθε τράπεζας και (β) να αξιολογήσει εάν τα δάνεια, πέραν της συμβατότητάς τους με τα κριτήρια της τράπεζας, θα μπορούσαν να θεωρηθούν αποδεκτά από έναν «συνετό δανειστή». Τα δείγματα σκοπίμως περιείχαν μεγάλο αριθμό δανείων υψηλού κινδύνου.

Επιπροσθέτως, για ένα δείγμα μεγάλων επιχειρήσεων που αντιπροσώπευαν το 47% των δανειακών υπολοίπων προς μεγάλες επιχειρήσεις, η BlackRock προέβη σε εμπειριστατωμένο έλεγχο βάσει των σχετικών φακέλων. Συγκεκριμένα, η BlackRock αξιολόγησε τα θεμελιώδη μεγέθη των επιχειρήσεων, εκτίμησε τις μελλοντικές τους χρηματοοικονομικές επιδόσεις και ανέλυσε τον βαθμό δανειακής επιβάρυνσης, καθώς και την αξία των ενεχύρων κάθε πιστούχου στο δείγμα. Κατόπιν τούτου η BlackRock προσδιόρισε εξατομικευμένες αναμενόμενες ζημίες πιστωτικού κινδύνου, σύμφωνα τόσο με το Βασικό όσο και με το Δυσμενές Σενάριο.

Επιπλέον, η BlackRock ανέθεσε σε διεθνείς εκτιμητές ακινήτων το έργο της διεξαγωγής δειγματοληπτικών εκτιμήσεων των ακινήτων που αποτελούν ενέχυρο για στεγαστικά και επιχειρηματικά δάνεια.

(iii) Το υπόεργο για τις Αναμενόμενες Ζημίες Πιστωτικού Κινδύνου (Credit Loss Projections – CLPs) εκτιμά τις μελλοντικές αναμενόμενες ζημίες πιστωτικού κινδύνου στα χαρτοφυλάκια δανείων των τραπεζών από τον Ιούνιο του 2013 και για ορίζοντα τόσο τριάμισι ετών (Ιούνιος 2013-Δεκέμβριος 2016) όσο και μέχρι τη λήξη των δανείων, για το Βασικό και για το Δυσμενές Σενάριο.

Ύστερα από σε βάθος ανάλυση του χαρτοφυλακίου δανείων και διαβουλεύσεις με στελέχη των τραπεζών, η BlackRock προσδιόρισε τις ακόλουθες κατηγορίες δανείων: Στεγαστικά Δάνεια, Καταναλωτικά Δάνεια, Δάνεια προς Μικρές Επιχειρήσεις και Επαγγελματίες, Δάνεια προς Μεγάλες Επιχειρήσεις και Δάνεια προς Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (MME), Δάνεια προς Εταιρίες Αξιοποίησης Ακινήτων, Ναυτιλιακά Δάνεια, Δάνεια που σχετίζονται με το Δημόσιο.

Για κάθε κατηγορία δανείων, η BlackRock ανέπτυξε ειδική μεθοδολογία και εφάρμοσε εξειδικευμένα οικονομετρικά υποδείγματα χρησιμοποιώντας εξατομικευμένα στοιχεία για το ύψος του δανείου, την πιστωτική συμπεριφορά, τις διαθέσιμες εξασφαλίσεις και την πιστοληπτική διαβάθμιση. Επιπλέον, η μεθοδολογία της BlackRock ενσωμάτωσε την επίπτωση μακροοικονομικών μεταβλητών όπως π.χ. η εξέλιξη του πραγματικού ΑΕΠ, της ανεργίας και των τιμών των οικιστικών και εμπορικών ακινήτων. Το τελευταίο μάλιστα μέγεθος επηρεάζει επίσης την αξία των εξασφαλίσεων που είναι διαθέσιμες για την κάλυψη αναμενόμενης ζημίας.

Η BlackRock χρησιμοποίησε ειδικούς πίνακες μετάβασης (transition matrices) της πιστωτικής συμπεριφοράς ή/και πιστοληπτικής διαβάθμισης που υπολογίστηκαν σύμφωνα με ιστορικά στοιχεία πενταετίας.

Μεταξύ των πλεονεκτημάτων αυτής της προσέγγισης είναι η καλύτερη απεικόνιση των ροών ανάμεσα σε διαφορετικές κατηγορίες πιστοληπτικής συμπεριφοράς (π.χ. εξυπηρετούμενα δάνεια, μη εξυπηρετούμενα δάνεια, δάνεια σε αθέτηση, προπληρωμένα δάνεια), αλλά και των μακροοικονομικών και άλλων παραμέτρων που επηρεάζουν αυτές τις ροές. Τα ιστορικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή των παραπάνω πινάκων καλύπτουν μια περίοδο βαθιάς ύφεσης και σημαντικής μείωσης των τιμών των ακινήτων, γεγονός που επαυξάνει στο υπόδειγμα το στοιχείο της συντηρητικότητας.

Επιπλέον, η BlackRock ενσωμάτωσε τα ευρήματα των προηγούμενων υποέργων TAR και AQR προκειμένου να εμπλουτίσει τις παραδοχές του υποδείγματος, π.χ. χρονική διάρκεια μέχρι τη ρευστοποίηση του ενεχύρου, δαπάνες ρευστοποίησης, αποτίμηση και περικοπές αξίας των εξασφαλίσεων, καθώς και τον τρόπο χειρισμού των δανείων σε ρύθμιση. Επίσης, η διαδικασία AQR εξασφάλισε ότι οι αναμενόμενες ζημίες πιστωτικού κινδύνου (CLPs) που προέκυψαν με βάση το υπόδειγμα ήταν εύλογες και σύμφωνες με την παρατηρούμενη πρακτική σε κάθε τράπεζα χωριστά και σε επίπεδο τραπεζικού τομέα.

Οι αναμενόμενες ζημίες πιστωτικού κινδύνου (CLPs) ορίστηκαν ως οι μη προεξοφλημένες απώλειες κεφαλαίου λόγω της (συνολικής ή μερικής) μη αποπληρωμής των δανείων, αφαιρουμένων των ποσών που ανακτώνται από την πώληση των συναφών εξασφαλίσεων. Έτσι, οι αναμενόμενες ζημίες πιστωτικού κινδύνου (CLPs) υπολογίστηκαν κατά τη χρονική στιγμή ρευστοποίησης του ενεχύρου (on a “when realised basis”) χωρίς να αφαιρεθούν οι ήδη σχηματισθείσες προβλέψεις των τραπεζών για τον πιστωτικό κίνδυνο. Τέλος, η BlackRock παρείχε ανά εξάμηνο εκτιμήσεις για την εξέλιξη των μη εξυπηρετούμενων δανείων, των δανείων σε αθέτηση και των αναμενόμενων ζημιών πιστωτικού κινδύνου (CLPs) κατά τη χρονική στιγμή αθέτησης υποχρέωσης (“on a default basis”).

(iv) Το υποέργο για το Χαρτοφυλάκιο Δανείων στο Εξωτερικό (Foreign Loan Book – FLB) παρέχει μια ανεξάρτητη εκτίμηση για την ορθότητα των παραμέτρων πιστωτικού κινδύνου και αξιολογεί την αποτίμηση των εξασφαλίσεων, την κατηγοριοποίηση των κινδύνων, την πιστωτική πολιτική και τη διαχείριση των προβληματικών δανείων των επτά μεγαλύτερων θυγατρικών των ελληνικών τραπεζών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Τουρκία. Αυτές οι θυγατρικές αντιπροσωπεύουν το 70% του συνολικού χαρτοφυλακίου δανείων στο εξωτερικό.

Μαζί με τα δάνεια εσωτερικού, η BlackRock εξέτασε το 94% του υπολοίπου δανείων των ελληνικών τραπεζών σε ενοποιημένη βάση.

Η αξιολόγηση της BlackRock στηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό στην ποσοτική και ποιοτική ανάλυση στοιχείων σε επίπεδο δανείου και χαρτοφυλακίου, καθώς και στην ποιοτική ανάλυση και τις επιτόπιες συναντήσεις με στελέχη των τραπεζών.

Ειδικότερα, η BlackRock αξιολόγησε την ορθότητα των εσωτερικών εκτιμήσεων των τραπεζών όσον αφορά την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης (Probability of Default) ενός έτους και τις ζημίες σε περίπτωση αθέτησης (Loss Given Default) για κάθε μία από τις επτά θυγατρικές και για κάθε κατηγορία δανείων, με ημερομηνία αναφοράς τον Ιούνιο του 2013. Ως αποτέλεσμα, η BlackRock ταξινόμησε αυτές τις παραμέτρους πιστωτικού κινδύνου σε έξι κατηγορίες και παρείχε ένα εύρος προσαρμογής για κάθε μία από αυτές.

(Άσκηση Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων 2013- Τραπεζα της Ελλάδος)

Αποτελέσματα STRESS TEST Ελληνικών Τραπεζών

4.4 Αποτελέσματα STRESS TEST 2013-2014

4.4.1 Αποτελέσματα Πανευρωπαϊκά

Τα αποτελέσματα των stress test που δόθηκαν στην δημοσιότητα στις 26/10/2014 έδειξαν κεφαλαιακό έλλειμμα ύψους 25 δισ.ευρώ προκύπτει για 25 εκ των 130 τραπεζών που συμμετείχαν στις δοκιμασίες αντοχής, τις οποίες διενήργησε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση αυτή, η αξία των στοιχείων ενεργητικού του ευρωπαϊκού τραπεζικού τομέα πρέπει να αναπροσαρμοστεί κατά 48 δισ. ευρώ, ενώ τμήμα 37 δισ. ευρώ εξ' αυτών δεν προκαλεί κεφαλαιακό έλλειμμα.

Συνολικά, η επίπτωση στις τράπεζες από τον έλεγχο της ΕΚΤ ανέρχεται σε 62 δισ.ευρώ από τα οποία τα 25 δισ.ευρώ αφορούν σε κεφαλαιακό έλλειμμα και τα 37 δισ.ευρώ στην προσαρμογή της αξίας του ενεργητικού τους. Η ΕΚΤ διαπίστωσε επίσης ότι οι 130 μεγαλύτερες ευρωπαϊκές τράπεζες είναι εκτεθειμένες σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια επιπλέον ύψους 136 δισ.ευρώ.

Όπως ανακοινώθηκε, από τις 25 τράπεζες στις οποίες εντοπίστηκαν κεφαλαιακές ελλείψεις ύψους 25 δισ.ευρώ, οι 12 τράπεζες έχουν ήδη καλύψει το σχετικό κενό, αυξάνοντας τα κεφάλαιά τους κατά 15 δισ.ευρώ στη διάρκεια του 2014.

«Αυτά τα εμπροσθοβαρή μέτρα αποτελούν μέρος του συνολικά επιτυχημένου αποτελέσματος της άσκησης. Ορισμένα από τα μέτρα που ελήφθησαν το 2013 μείωσαν τις ανεπάρκειες που διαπιστώθηκαν κατά τη συνολική αξιολόγηση: Ορισμένα μέτρα που υιοθετήθηκαν το 2014 μπορεί να προσμετρηθούν για την κάλυψη των κεφαλαιακών ελλειμμάτων», αναφέρει η ανακοίνωση της ΕΚΤ.

4.4.2 Αποτελέσματα Ελληνικών Stress Test

Τα τέσσερα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα που έλαβαν μέρος στη Συνολική Αξιολόγηση ήταν η Alpha Bank A.E., η Eurobank Ergasias A.E., η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και η Τράπεζα Πειραιώς A.E. Αυτές οι τράπεζες εποπτεύονται απευθείας από την ΕΚΤ μετά τις 4 Νοεμβρίου 2014.

Η άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων 2014, που κάλυψε όλες τις ελληνικές εμπορικές τράπεζες (δηλ. πλέον του 95% του συνολικού ενεργητικού του ελληνικού τραπεζικού συστήματος) αποτελείται από δύο στοιχεία τα οποία οδήγησαν στην επικαιροποιημένη εκτίμηση των κεφαλαιακών αναγκών των τραπεζών σε ενοποιημένη βάση:

- ✓ τη διαγνωστική μελέτη των χαρτοφυλακίων δανείων των τραπεζών, που εκπόνησε ανεξάρτητα η BlackRock
- ✓ μια συντηρητική προσαρμογή της εσωτερικής δημιουργίας κεφαλαίου που προέβλεπαν τα Σχέδια Αναδιάρθρωσης των τραπεζών (Τράπεζα της Ελλάδος 2013)

Πίνακας 1

	Δεκ-13 ⁽¹⁾	Προσαρμοσμένος Δείκτης AQR	Στατικό Μοντέλο		σε € εκατ.	σε € εκατ.	σε € εκατ.
			Σενάριο		Κεφαλαιακό απόθεμα /έλλειμμα για το δυσμενές	Επιπλέον Προβλέψεις από AQR	AQR προ φόρου (%) επί των σωρευτικών προβλέψεων Δεκ-13
			Βασικό	Δυσμενές			
Ελάχιστα όρια CET1(%)			8.0%	5.5%			
Alpha	15,9%	14,1%	13,8%	8,1%	1.334	1.169	10,5%
Πειραιώς	13,7%	10,0%	9,0%	4,4%	-660	2.792	20,3%
Εθνική	10,7%	7,5%	5,8%	-0,4%	-3.433	2.257	25,5%
Eurobank	10,6%	7,8%	2,0%	-6,4%	-4.629	1.343	17,0%

⁽¹⁾ Δημοσιευμένος δείκτης Δεκ-13 ως σημείο εκκίνησης προσαρμοσμένος για Βασιλεία III

Πίνακας 2

	Δυναμικό Μοντέλο		σε € εκατ.
	Βασικό Σενάριο ⁽¹⁾	Δυσμενές Σενάριο	Κεφαλαιακό απόθεμα /έλλειμμα για το δυσμενές
Ελάχιστα όρια CET1(%)	8.0%	5.5%	
Alpha	13,3%	8,5%	1,751
Πειραιώς	11,4%	6,7%	800
Εθνική	13,3%	8,9%	2,025
Eurobank	15,1%	5,5%	-18

⁽¹⁾ Ως τελικό αποτέλεσμα θεωρείται το χαμηλότερο επίπεδο κεφαλαίων κατά την περίοδο τριών (3) ετών

Πηγή <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=644924>

Για την άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων ακολουθήθηκαν δύο σενάρια, που αφορούσαν την εξέλιξη βασικών μακροοικονομικών μεταβλητών και τα οποία αναπτύχθηκαν σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή/την ΕΚΤ/το ΔΝΤ.

Το Βασικό Σενάριο αντανακλά τις μακροοικονομικές προβολές που συμπεριλήφθηκαν στην Τέταρτη Επισκόπηση του ΔΝΤ του Ιουλίου 2013, ώστε να διασφαλίζεται η συνέπεια με το πλαίσιο και τους στόχους του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής.

Το Δυσμενές Σενάριο αναπτύχθηκε κατόπιν διαβούλευσης με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή/την ΕΚΤ/το ΔΝΤ. Εκ κατασκευής, το Δυσμενές Σενάριο, σύμφωνα με το οποίο η ανάκαμψη καθυστερεί περισσότερο και, όταν τελικά έρχεται, είναι ασθενέστερη από ότι αναμενόταν, αντανακλά την ανάγκη να είναι αυστηρό, αλλά ευλογοφανές:

Η παραδοχή για σωρευτική μείωση του πραγματικού ΑΕΠ κατά 26% την περίοδο 2008-2015 είναι από τις υψηλότερες για χώρες που έχουν βιώσει κρίση (συγκριτικά

MSc in Economic and Business Strategy
αναφέρεται ότι η σωρευτική μείωση του ΑΕΠ στις ΗΠΑ κατά την περίοδο της Μεγάλης Ύφεσης ήταν περίπου 29%).

Η παραδοχή για τη μείωση του πραγματικού ΑΕΠ είναι τόσο αυστηρή ώστε το επίπεδο του ΑΕΠ του 2012 (που ήδη αποτελεί το πέμπτο έτος της ύφεσης) να ανακτάται μόλις το 2020.

Πίνακας Ι.1 Μακροοικονομικές παραδοχές
(σε ποσοστά %)

Μεταβλητή	Βασικό Σενάριο				Δυσμενές Σενάριο			
	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
Αύξηση πραγματικού ΑΕΠ	-4,2	0,6	2,9	3,7	-4,8	-2,9	-0,3	1,0
Αύξηση πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος	-6,8	-0,7	0,8	2,0	-7,4	-4,2	-2,4	-0,7
Ποσοστό ανεργίας	27,0	26,0	24,0	21,0	27,1	27,0	26,0	23,0
Πληθωρισμός ¹	-0,8	-0,4	0,3	1,1	-1,1	-0,9	-0,4	0,4
Τιμές οικιστικών ακινήτων	-12,5	-6,2	-2,0	0,0	-13,6	-12,1	-8,5	-4,2
Τιμές εμπορικών ακινήτων	-10,5	-6,7	-1,4	-0,7	-15,0	-11,8	-8,6	-4,8

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΕΚΤ και ΔΝΤ.
¹ Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ).

Ελεγχόμενος δείκτης τιμών καταναλωτή (ΕΛΕΔΤΚ)
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΕΚΤ και ΔΝΤ

Τιμή εμπορικών ακινήτων	-10,5	-6,7	-1,4	-0,7	-15,0	-11,8	-8,6	-4,8
Τιμή οικιστικών ακινήτων	-12,5	-6,2	-2,0	0,0	-13,6	-12,1	-8,5	-4,2

Τρία από τα τέσσερα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα που έλαβαν μέρος στη Συνολική Αξιολόγηση δεν παρουσιάζουν υστέρηση κεφαλαίων με βάση την υπόθεση δυναμικού ισολογισμού και το τέταρτο πιστωτικό ίδρυμα στην ουσία δεν παρουσιάζει κεφαλαιακή υστέρηση.

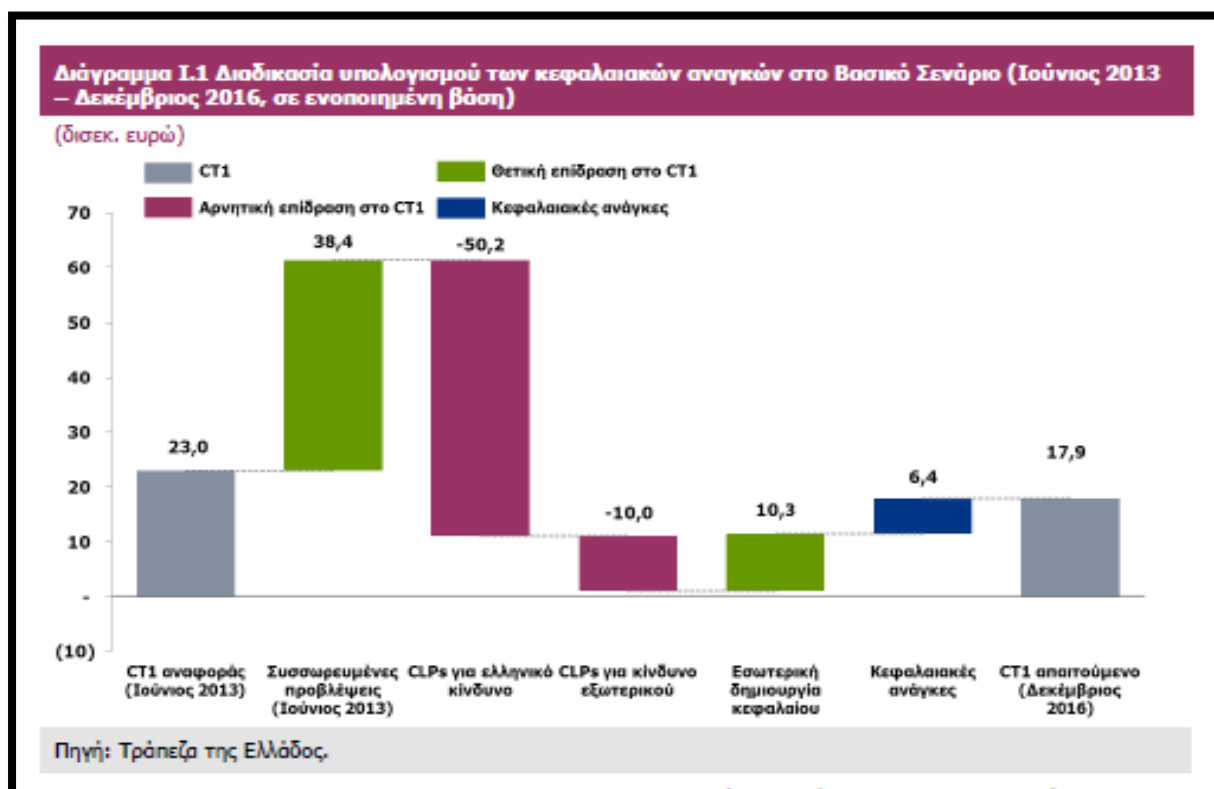
Με βάση την υπόθεση στατικού ισολογισμού, η Alpha Bank A.E. δεν παρουσιάζει υστέρηση κεφαλαίων, ενώ η Τράπεζα Πειραιώς A.E., παρουσιάζει υστέρηση κεφαλαίων, η οποία όμως υπερκαλύπτεται από την καθαρή αύξηση μετοχικού κεφαλαίου που πραγματοποίησε το 2014 μετά και την αφαίρεση του ποσού εξαγοράς προνομιούχων μετοχών.

Με βάση την υπόθεση στατικού ισολογισμού, η Εθνική Τράπεζα A.E. και η Eurobank Ergasias A.E. παρουσιάζουν υστέρηση κεφαλαίων, λαμβάνοντας υπόψη τις αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου τις οποίες πραγματοποίησαν το 2014. Ωστόσο, όπως αναφέρει η συγκεντρωτική έκθεση της Συνολικής Αξιολόγησης: «για [αυτές] τις τράπεζες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο και οι οποίες εμφανίζουν κεφαλαιακή υστέρηση

βάσει του στατικού ισολογισμού, οι προβολές βάσει του δυναμικού ισολογισμού (οι οποίες εκπονήθηκαν παράλληλα με την αξιολόγηση βάσει του στατικού ισολογισμού, καθώς τα σχέδια αναδιάρθρωσης συμφωνήθηκαν με την ΓΔ Ανταγωνισμού μετά την 1η Ιανουαρίου 2014) θα ληφθούν υπόψη από τις Μικτές Εποπτικές Ομάδες για τον προσδιορισμό των τελικών κεφαλαιακών απαιτήσεων. Βάσει του δυναμικού ισολογισμού, μία τράπεζα (Εθνική Τράπεζα Α.Ε.) δεν παρουσιάζει υστέρηση κεφαλαίων και ακόμη μία (Eurobank Ergasias Α.Ε.) στην ουσία δεν παρουσιάζει κεφαλαιακή υστέρηση».

Στον πίνακα με τις 25 κομμένες ευρωπαϊκές τράπεζες, βάση του στατικού μοντέλου (ισολογισμοί 2013), περιλαμβάνονται οι Τράπεζα Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα και Eurobank. Ωστόσο, η Τράπεζα Πειραιώς έχει καλύψει με το παραπάνω τις ανάγκες που προκύπτουν μέσω της αύξησης κεφαλαίου που πραγματοποίησε την περασμένη άνοιξη.

Για τις Εθνική Τράπεζα και Eurobank η ΕΚΤ σε υποσημείωσή της τονίζει ότι δε θα χρειαστεί να προχωρήσουν σε κεφαλαιακή ενίσχυση καθώς το όποιο έλλειμμα καλύπτεται εκτός από τις αυξήσεις κεφαλαίου του 2014 και από το δυναμικό μοντέλο, το οποίο περιλαμβάνει τα εγκεκριμένα από τη γενική διεύθυνση ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πλάνα αναδιάρθρωσης.

Με τον τρόπο αυτό ανοίγει ο δρόμος για χρήση του μεγαλύτερου μέρους του αποθέματος κεφαλαίων ύψους 11,4 δισ. ευρώ που βρίσκεται στο Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) ως προληπτικού μηχανισμού χρηματοδότησης των αναγκών της κυβέρνησης, εάν οι συνθήκες στις αγορές δεν επιτρέψουν την έκδοση ομολόγων την επόμενη διετία.

Τα αποτελέσματα της άσκησης που διενεργήθηκε από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έδειξε ότι οι αυξήσεις κεφαλαίων και τα σχέδια αναδιάρθρωσης που υλοποιούνται από τις τέσσερις ελληνικές τράπεζες έχουν ενισχύσει σημαντικά την κεφαλαιακή τους θέση.

Οι κεφαλαιακές ανάγκες κάθε τράπεζας προσδιορίστηκαν σύμφωνα με το Βασικό Σενάριο, όπως αντίστοιχα προβλέπεται να γίνει στην ευρωπαϊκή άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων που θα διενεργήσει η ΕΒΑ το 2014. Το Δυσμενές Σενάριο θα ληφθεί υπόψη μόνο για τον καθορισμό των κατάλληλων αποθεμάτων ασφαλείας.

Πίνακας 1 Συμμετέχουσες τράπεζες με υστέρηση κεφαλαίων

Όνομα τράπεζας	Δείκτης κεφαλαίου CET1 - σημείο εκκίνησης	Δείκτης κεφαλαίου CET1 - μετά τον AQR	Δείκτης κεφαλαίου CET1 - βασικό σενάριο	Δείκτης κεφαλαίου CET1 - σενάριο δυσμενών εξελίξεων	Υστέρηση κεφαλαίων (σε δισεκ. ευρώ)	Καθαρή άντληση αποδεκτών κεφαλαίων (σε δισεκ. ευρώ)	Υστέρηση μετά την καθαρή άντληση κεφαλαίων (σε δισεκ. ευρώ)
Eurobank ¹	10,6%	7,8%	2,0%	-6,4%	4,63	2,86	1,76
Monte dei Paschi di Siena	10,2%	7,0%	6,0%	-0,1%	4,25	2,14	2,11
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ¹	10,7%	7,5%	5,7%	-0,4%	3,43	2,50	0,93
Banca Carige	5,2%	3,9%	2,3%	-2,4%	1,83	1,02	0,81
Cooperative Central Bank	-3,7%	-3,7%	-3,2%	-8,0%	1,17	1,50	0,00
Banco Comercial Português	12,2%	10,3%	8,8%	3,0%	1,14	-0,01	1,15
Τράπεζα Κύπρου	10,4%	7,3%	7,7%	1,5%	0,92	1,00	0,00
Oesterreichischer Volksbanken-Verbund	11,5%	10,3%	7,2%	2,1%	0,86	0,00	0,86
permanent tsb	13,1%	12,8%	8,8%	1,0%	0,85	0,00	0,85
Veneto Banca	7,3%	5,7%	5,8%	2,7%	0,71	0,74	0,00
Banco Popolare	10,1%	7,9%	6,7%	4,7%	0,69	1,76	0,00
Banca Popolare di Milano	7,3%	6,9%	6,5%	4,0%	0,68	0,52	0,17
Banca Popolare di Vicenza	9,4%	7,6%	7,5%	3,2%	0,68	0,46	0,22
Τράπεζα Πειραιώς	13,7%	10,0%	9,0%	4,4%	0,66	1,00	0,00
Credito Valtellinese	8,8%	7,5%	6,9%	3,5%	0,38	0,42	0,00
Dexia ²	16,4%	15,8%	10,8%	5,0%	0,34	0,00	0,34
Banca Popolare di Sondrio	8,2%	7,4%	7,2%	4,2%	0,32	0,34	0,00
Ελληνική Τράπεζα	7,6%	5,2%	6,2%	-0,5%	0,28	0,10	0,18
Münchener Hypothekbank	6,9%	6,9%	5,8%	2,9%	0,23	0,41	0,00
AXA Bank Europe	15,2%	14,7%	12,7%	3,4%	0,20	0,20	0,00
C.R.H. - Caisse de Refinancement de l'Habitat	5,7%	5,7%	5,7%	5,5%	0,13	0,25	0,00
Banca Popolare dell'Emilia Romagna	9,2%	8,4%	8,3%	5,2%	0,13	0,76	0,00
Nova Ljubljanska banka ³	16,1%	14,6%	12,8%	5,0%	0,03	0,00	0,03
Liberbank	8,7%	7,8%	8,5%	5,6%	0,03	0,64	0,00
Nova Kreditna Banka Maribor ³	19,6%	15,7%	12,8%	4,4%	0,03	0,00	0,03
Σύνολο	10,0%	8,4%	7,2%	2,1%	24,62	18,59	9,47

¹ Οι τράπεζες αυτές παρουσιάζουν υστέρηση κεφαλαίων βάσει προβολής στατικού ισολογισμού. Ωστόσο, για τον προσδιορισμό των τελικών κεφαλαιακών τους αναγκών θα ληφθούν υπόψη προβολές δυναμικού ισολογισμού (οι οποίες διενεργήθηκαν παράλληλα με την αξιολόγηση βάσει στατικού ισολογισμού, καθώς συμφωνήθηκαν σχέδια αναδιάρθρωσης με τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού μετά την 1η Ιανουαρίου 2014). Σύμφωνα με την υπόθεση για δυναμικό ισολογισμό, αυτές οι τράπεζες δεν παρουσιάζουν υστέρηση κεφαλαίου αφού ληφθεί υπόψη η καθαρή αύξηση κεφαλαίου.

² Λαμβανομένου υπόψη του σχεδίου συντεταγμένης εξυγίανσης αυτού του ιδρύματος, το οποίο έχει λάβει κρατικές εγγυήσεις, δεν απαιτείται αύξηση κεφαλαίου μετά τα αποτελέσματα της συνολικής αξιολόγησης.

³ Η επίδραση που άσκησαν το 2014 τα μέτρα αναδιάρθρωσης που είχαν ήδη ληφθεί για να βελτιωθεί η διαρθρωτική κερδοφορία και η διατήρηση κερδών εις νέον των τραπεζών θα καλύψει τη διαπιστωθείσα υστέρηση κεφαλαίων.

Οι κεφαλαιακές ανάγκες που προέκυψαν για το σύνολο των ελληνικών εμπορικών τραπεζών εκτιμήθηκαν σύμφωνα με το Βασικό σενάριο σε €6,4 δισεκ

Η μεθοδολογία και τα αποτελέσματα της εκτίμησης των κεφαλαιακών αναγκών κοινοποιήθηκαν στις τράπεζες κατά τη διάρκεια διμερών συναντήσεων που πραγματοποιήθηκαν από τον Δεκέμβριο του 2013 και εξής.

Η Τράπεζα της Ελλάδος ζήτησε επισήμως από τις τράπεζες να υποβάλουν τα κεφαλαιακά τους σχέδια μέχρι τα μέσα Απριλίου 2014 για την αντιμετώπιση των αναγκών που προ-κύπτουν από το Βασικό Σενάριο. Η Τράπεζα της Ελλάδος θεωρεί ότι, μέσα σε φυσιολογικά επίπεδα οικονομικής αβεβαιότητας, οι εκτιμηθείσες κεφαλαιακές ανάγκες καλύπτονται για τον χρονικό ορίζοντα της άσκησης από αποθέματα ασφαλείας που έ-χουν ήδη ενσωματωθεί στην άσκηση και ενέργειες περιορισμού των κεφαλαιακών αναγκών (π.χ. τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα σε μελλοντικές αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου, την αναγνώριση αναβαλλόμενης φορολογίας, την πώληση στοιχείων ενεργητικού, τις ενέργειες διαχείρισης λοιπών υποχρεώσεων, κ.λπ.), καθώς και από τα κονδύλια του ΤΧΣ που δεν έχουν ακόμη χρησιμοποιηθεί.

Πίνακας 1.2 Διαδικασία υπολογισμού των κεφαλαιακών αναγκών στο Βασικό Σενάριο (Ιούνιος 2013-Δεκέμβριος 2016, σε ενοποιημένη βάση)

(εκατ. ευρώ)

Τράπεζα ¹	Κύρια Βασικά Ίδια Κεφάλαια Α-ναφοράς (Ιούν. 2013) (1)	Συσσωρευμένες προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο (Ιούν. 2013) (2)	CLPs για ελληνικό κίνδυνο ² (3)	CLPs για κίνδυνο εξωτερικού ³ (4)	Εσωτερική δημιουργία κεφαλαίου ⁴ (5)	Στόχος για Κύρια Βασικά Ίδια Κεφάλαια 8% (Δεκ. 2016) (6)	Κεφαλαιακές ανάγκες (7)=(6)-(1)-(2)-(3)-(4)-(5) (5)
Alpha	7.380	10.416	-14.720	-2.936	4.047	4.450	262
Eurobank ⁵	2.228	7.000	-9.519	-1.628	2.106	3.133	2.945
ETE ⁶	4.821	8.134	-8.745	-3.100	1.451	4.743	2.183
Πειραιώς	8.294	12.362	-16.132	-2.342	2.658	5.265	425
Αττικής	225	403	-888	0	106	243	397
Πανελλήνια	61	66	-237	0	-26	31	169
Σύνολο	23.009	38.380	-50.241	-10.005	10.341	17.866	6.382

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

¹ Η άσκηση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι για τις ABB, Credisom και Επενδυτική Τράπεζα Ελλάδος δεν απαιτούνται πρόσθετα κεφάλαια.

² Οι CLPs για ελληνικό κίνδυνο υπολογίζονται με βάση τη μεθοδολογία που περιγράφεται στη σελίδα 11.

³ Οι CLPs για τον κίνδυνο εξωτερικού υπολογίζονται με βάση τη μεθοδολογία που περιγράφεται στις σελίδες 8 και 10.

⁴ Εσωτερική δημιουργία κεφαλαίου βάσει των Σχεδίων Αναδιάρθρωσης των Τραπεζών για την περίοδο Ιουνίου 2013-Δεκεμβρίου 2016, όπως προσαρμόστηκαν συντηρητικά σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Τράπεζας της Ελλάδος.

⁵ Οι συσσωρευμένες προβλέψεις της Eurobank για τον πιστωτικό κίνδυνο τον Ιούνιο του 2013 περιλαμβάνουν pro forma τις προβλέψεις του Νέου Ταχυδρομικού Ταμειευτηρίου και της Νέας Protan (περίπου €1,7 δισεκ.) που αποκτήθηκαν τον Αύγουστο του 2013.

⁶ Οι συσσωρευμένες προβλέψεις της ETE για τον πιστωτικό κίνδυνο τον Ιούνιο του 2013 περιλαμβάνουν pro forma τις προβλέψεις της FBB και της Probank.

4.4.2.1 Αποτελέσματα για την Alpha Bank

Η γενική εικόνα των ευρημάτων που δημοσιοποίησε η ΕΚΤ στις 24/10/2014 σχετικά με την Alpha Bank είχε ως εξής:

Η Alpha Bank είναι η μόνη τράπεζα που κατάφερε να διατηρήσει τους δείκτες κεφαλαιακής της επάρκειας πάνω από τα ελάχιστα όρια υπό το δυσμενές σενάριο της δοκιμασίας, χωρίς να συνυπολογιστεί η έκδοση νέων μετοχών που πραγματοποίησε την άνοιξη του 2013.

Συγκεκριμένα, εμφανίζει δείκτη Core Tier 1 13,81% στο βασικό σενάριο έναντι ελάχιστου ορίου 8% και 8,07% στο δυσμενές σενάριο έναντι ελάχιστου ορίου στο 5,5%.

Και στις δύο περιπτώσεις έχει υπερεπάρκεια κεφαλαίου, χωρίς μάλιστα να συνυπολογιστεί η αύξηση κεφαλαίου των 1,2 δισ. ευρώ που διενήργησε την περασμένη άνοιξη, από τα οποία τα 260 εκατ. ευρώ ενίσχυσαν του δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας, αφαιρουμένης δηλαδή της αποπληρωμής των προνομιούχων μετοχών του δημοσίου.

Συγκεκριμένα, στο δυσμενές και στο βασικό σενάριο, τόσο υπό την παραδοχή του στατικού, όσο και του δυναμικού ισολογισμού, παρουσιάζει ασφαλές πλεόνασμα κεφαλαίων από 1,3 δισ. ευρώ έως 3,1 δισ. ευρώ.

Η Συνολική Αξιολόγηση προκύπτει από την ενσωμάτωση (Join Up), των αποτελεσμάτων του Ελέγχου της Ποιότητας των Στοιχείων του Ενεργητικού (Asset Quality Review - "AQR") και της Ασκήσεως Προσομοιώσεως Ακραίων Καταστάσεων (Stress Test).

Ο Δείκτης Κεφαλαίων Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET1) της 31.12.2013 προσαρμόζεται, με βάση τη μεθοδολογία της ασκήσεως AQR, μόλις κατά 1,8% ή Ευρώ 942 εκατ. μετά από φόρους χάρη στην πολιτική προβλέψεων της Τραπέζης.

Οι πρόσθετες ενέργειες που δεν περιλαμβάνονται στο στατικό δυσμενές σενάριο παρέχουν επιπρόσθετο κεφαλαιακό πλεόνασμα ως εξής:

- ✓ 50 μ.β. από την Αύξηση Μετοχικού Κεφαλαίου που ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο 2014 και την ακόλουθη αποπληρωμή των προνομιούχων μετοχών του Ελληνικού Δημοσίου, που ενισχύουν περαιτέρω την ποιότητα των κεφαλαίων της Τραπέζης.
- ✓ 204 μ.β. θετική επίπτωση από την εφαρμογή του Ν. 4302/2014 σχετικά με τον μετασχηματισμό των Αναβαλλομένων Φορολογικών Απαιτήσεων επί προσωρινών διαφορών ("DTAs") σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου.

Συνοπτικός Πίνακας Αποτελεσμάτων Συνολικής Αξιολόγησης ⁽¹⁾	Δημοσιευμένα Στοιχεία ⁽²⁾		Στατικό	Δυναμικό	
	2013	2016	2016	2015 ⁽³⁾	2016
		Βασικό	Δυσμενές	Βασικό	Δυσμενές
CET1 (σε Ευρώ εκατ.)	8.211	7.216	4.189	7.694	5.013
RWAs (σε Ευρώ εκατ.)	51.754	52.261	51.918	57.764 ⁽⁴⁾	59.316 ⁽⁴⁾
CET1 (%)	15,9%	13,81%	8,07%	13,32%	8,45%
Ελάχιστα όρια		8,0%	5,5%	8,0%	5,5%
Κεφαλαιακό πλεόνασμα (σε Ευρώ εκατ.)		3.035	1.334	3.073	1.750
Κεφαλαιακό πλεόνασμα (μ.β.)		581	257	532	295

⁽¹⁾ Μετά από AQR/Stress Test/Join Up
⁽²⁾ Το σημείο εκκίνησης της Συνολικής Αξιολόγησης είναι προσαρμοσμένο με τη Βασιλεία III (σύμφωνα με τη μεθοδολογία της EBA).
⁽³⁾ Ως τελικό αποτέλεσμα θεωρείται το χαμηλότερο επίπεδο κεφαλαίων κατά την περίοδο τριών (3) ετών, δηλαδή την 31.12.2015.
⁽⁴⁾ Βάσει της μεθοδολογίας της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών και λοιπών σχετικών προσαρμογών.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, για τους σκοπούς του Ελέγχου των Φακέλων Πιστοδοτήσεων (Credit File Review - “CFR”) στο πλαίσιο του Ελέγχου της Ποιότητας των Στοιχείων του Ενεργητικού (AQR), πραγματοποιήθηκε διεξοδική εξέταση του επιχειρηματικού και στεγαστικού χαρτοφυλακίου της Τραπέζης. Οι παραδοχές και η μεθοδολογική προσέγγιση που χρησιμοποιήθηκαν στη Συνολική Αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών υιοθετούν ελάχιστα όρια Δείκτη Κεφαλαίων Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET1) 8% και 5,5%, σύμφωνα με το βασικό και το δυσμενές σενάριο αντιστοίχως. Η περίοδος που καλύπτει η Άσκηση Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων αφορά την τριετία 2014-2016.

Η Άσκηση Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων, υπό την παραδοχή του Στατικού Ισολογισμού της 31.12.2013, δεν λαμβάνει υπ’ όψιν τυχόν επιχειρηματικές ενέργειες που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί μετά την 31.12.2013, οι οποίες έχουν αντίκτυπο στην κεφαλαιακή θέση ή/και στη χρηματοοικονομική επίδοση της Τραπέζης.

Outcome of the Stress Test based on the Restructuring plan for banks whose plan was formally agreed with the European Commission after 31 December 2013

(mln EUR)	Baseline scenario				Adverse scenario		
	As of 31/12/2013	As of 31/12/2014	As of 31/12/2015	As of 31/12/2016	As of 31/12/2014	As of 31/12/2015	As of 31/12/2016
COMMON EQUITY TIER 1 CAPITAL (net of deductions and after applying transitional adjustments)	7,269	7,580	7,694	8,042	6,387	5,631	5,013
TOTAL RISK EXPOSURE AMOUNT	51,754	56,067	57,764	59,316	56,067	57,764	59,316
COMMON EQUITY TIER 1 RATIO	14.04%	13.52%	13.32%	13.56%	11.39%	9.75%	8.45%

Η ποιότητα και το ύψος των κεφαλαίων της Τραπέζης ενισχύθηκαν περαιτέρω λόγω της Αυξήσεως Μετοχικού Κεφαλαίου ύψους Ευρώ 1.200 εκατ., η οποία πραγματοποιήθηκε κατά το πρώτο τρίμηνο του 2014, καθώς και της αποπληρωμής των προνομιούχων μετοχών του Ελληνικού Δημοσίου ύψους Ευρώ 940 εκατ. Η καθαρή επίπτωση στα κεφάλαια ύψους Ευρώ 260 εκατ., η οποία δεν συμπεριλαμβάνεται στα αποτελέσματα της Συνολικής Αξιολογήσεως, λόγω της μεθοδολογίας που εφαρμόζεται, οδηγεί σε Δείκτη Κεφαλαίων Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET1) 8,6%, με πλεόνασμα 3,1% στο δυσμενές σενάριο υπό την παραδοχή του Στατικού Ισολογισμού. Η Τράπεζα επισημαίνει την πρόσφατη ψήφιση του Ν. 4302/2014 που αφορά στη μετατροπή των Αναβαλλομένων Φορολογικών Απαιτήσεων επί προσωρινών διαφορών (“DTAs”) σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου, η οποία έχει ως αποτέλεσμα επιπλέον κεφαλαιακό πλεόνασμα ύψους Ευρώ 1.060 εκατ. (αποτελούμενο από Ευρώ 640 εκατ. λόγω της σταδιακής απομειώσεως των Αναβαλλομένων Φορολογικών Απαιτήσεων στο πλαίσιο της μεθοδολογίας της Ασκήσεως Προσομοιώσεως Ακραίων Καταστάσεων και Ευρώ 420 εκατ. προερχόμενα από τη νέα αναγνώριση Αναβαλλομένων Φορολογικών Απαιτήσεων το β’ τρίμηνο 2014) ή 4,6% στο δυσμενές σενάριο υπό την παραδοχή του Στατικού Ισολογισμού. Στο πλαίσιο αυτού του Νόμου, η Τράπεζα έχει συγκαλέσει Έκτακτη Γενική Συνέλευση των Μετόχων την 7 Νοεμβρίου 2014.

EBA EUROPEAN BANKING AUTHORITY	2014 EU-wide Stress Test						
	P&L						
	(min EUR)						
	31/12/2013	Baseline Scenario			Adverse Scenario		
		31/12/2014	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2014	31/12/2015	31/12/2016
Net interest income	1,878	1,871	1,860	1,824	1,867	1,762	1,504
Net trading income		2	24	35	-46	-4	16
of which trading losses from stress scenarios		-56	-33	-22	-104	-62	-41
Other operating income	97	51	51	51	12	12	12
Operating profit before impairments	1,070	1,001	1,012	987	910	846	610
Impairment of financial assets (-)							
Impairment of financial assets other than instruments designated at fair value through P&L (-)	-3,097	-861	-734	-661	-2,308	-1,342	-1,121
Impairment Financial assets designated at fair value through P&L (-)	0	0	0	0	0	0	0
Impairment on non financial assets (-)	-71	-35	-21	-14	-129	-77	-52
Operating profit after impairments from stress scenarios	-2,098	85	257	312	-1,527	-573	-563
Other income and expenses	3,214	-11	-11	-11	-11	-11	-11
Pre-Tax profit	1,117	73	246	300	-1,538	-584	-575
Tax	985	-22	-74	-90	-62	175	172
Net income	2,103	51	172	210	-1,077	-409	-402
Attributable to owners of the parent	2,103	51	172	210	-1,077	-409	-402
of which carried over to capital through retained earnings	2,103	51	172	210	-1,077	-409	-402
of which distributed as dividends	0	0	0	0	0	0	0

In the figures above, the original (official published) 2013 P&L figures may have been adjusted as part of the ECB Comprehensive Assessment join-up calculation.

Τα αποτελέσματα, υπό την παραδοχή του Δυναμικού Ισολογισμού, ο οποίος λαμβάνει υπ' όψιν ορισμένες παραμέτρους του εγκεκριμένου Σχεδίου Αναδιαρθρώσεως της Τραπέζης, επιβεβαιώνουν τη σταθερή κεφαλαιακή της θέση, μολονότι:

- στο εγκεκριμένο Σχέδιο Αναδιαρθρώσεως ενσωματώθηκαν ελάχιστα κεφαλαιακά μέτρα και
- οι παραδοχές της Ασκήσεως Προσομοιώσεως Ακραίων Καταστάσεων της EAT αναφορικά με το Καθαρό Έσοδο Τόκων και τα Κέρδη προ Προβλέψεων εφαρμόζονται σε στοιχεία τα οποία έχουν ήδη υποστεί σημαντικές επιπτώσεις λόγω της συνεχούς δυσμενούς πορείας της Ελληνικής Οικονομίας κατά τα προηγούμενα έτη. (<http://www.ecb.europa.eu/ssm/assessment/html/index.en.html>
<https://www.eba.europa.eu/risk-analysis-and-data/eu-wide-stress-testing/2014>
www.alphabank.gr)

4.4.2.2 Αποτελέσματα για την Τράπεζα Πειραιώς

Η γενική εικόνα των ευρημάτων που δημοσιοποίησε η ΕΚΤ στις 24/10/2014 σχετικά με την Τράπεζα Πειραιώς είχε ως εξής:

Η Τράπεζα Πειραιώς εμφάνισε στο δυσμενές σενάριο με βάση το στατικό μοντέλο (στοιχεία ισολογισμού 31/12/2013) έλλειμμα κεφαλαίων ύψους 659,99 εκατ. ευρώ, το οποίο ωστόσο υπερκαλύπτεται με την ήδη υλοποιηθείσα την περασμένη άνοιξη αύξηση κεφαλαίου των 1,75 δισ. ευρώ (καθαρή αύξηση των δεικτών Core Tier 1 κατά 1 δισ. ευρώ αφαιρουμένης της αποπληρωμής των προνομιούχων μετοχών ύψους 750 εκατ. ευρώ).

Πιο αναλυτικά, με βάση το στατικό μοντέλο ο δείκτης Core Tier 1 της τράπεζας ανήλθε σε 9,03%, πάνω από το ελάχιστο όριο του 8%, ενώ στο δυσμενές σενάριο διαμορφώθηκε σε 4,39%, επίπεδα χαμηλότερα κατά 660 εκατ. ευρώ σε σχέση με τους ελάχιστους δείκτες.

Ωστόσο, η τράπεζα μέσω της αύξησης κεφαλαίου του 2014, υπερκαλύπτει το κεφαλαιακό έλλειμμα και έχει πλεόνασμα 340 εκατ. ευρώ, χωρίς να κάνει χρήση του αναβαλλόμενου φόρου.

Συγκεκριμένα, ο Στατικός Ισολογισμός, σε συνδυασμό με την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου του 2014 οδηγεί σε δείκτη CET1 της Τράπεζας στο 10,7% και 6,1% στο βασικό και στο δυσμενές σενάριο αντίστοιχα.

Αυτοί οι δείκτες δεν λαμβάνουν υπόψη το όφελος από τη μετατροπή της αναβαλλόμενης Φορολογική Απαίτησης σε οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση. Αν προστεθεί κι αυτό το όφελος, ο δείκτης CET1 υπό το Στατικό Ισολογισμό αυξάνεται στο 11,8% υπό το “βασικό” σενάριο και στο 7,7% υπό το “δυσμενές” σενάριο, παρέχοντας στην Τράπεζα Πειραιώς πρόσθετα αποθέματα κεφαλαίων πάνω από τα απαιτούμενα όρια.

Η άσκηση διενεργήθηκε με σημείο αναφοράς τον ισολογισμό της 31ης Δεκεμβρίου 2013 (“Στατικός Ισολογισμός”) και το σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας Πειραιώς (“Δυναμικός Ισολογισμός”). Και τα δύο προσομοιώθηκαν υπό παραδοχές “βασικού” και “δυσμενούς” σεναρίου. Υπό την προσέγγιση του Δυναμικού Ισολογισμού, η Τράπεζα Πειραιώς εμφάνισε κεφαλαιακό δείκτη Common Equity Tier 1 (“CET1”) 11,4% στο “βασικό” σενάριο και 6,7% στο “δυσμενές” σενάριο, έναντι ελάχιστης απαίτησης για δείκτες 8,0% και 5,5% αντίστοιχα. Ο Στατικός Ισολογισμός, σε συνδυασμό με την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου ύψους 1,75 δισ. ευρώ, η οποία πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο 2014, μετά την αποπληρωμή των 750 εκατ. ευρώ προνομιούχων μετοχών του Ελληνικού Δημοσίου τον Μάιο 2014, οδηγεί σε δείκτη CET1 της Τράπεζας στο 10,7% και 6,1% στο «βασικό» και στο «δυσμενές» σενάριο

αντίστοιχα. Αυτοί οι δείκτες δεν λαμβάνουν υπόψη το όφελος από τη μετατροπή της Αναβαλλόμενης Φορολογική Απαίτησης σε οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση (Ν. 4302/2014 μετά και την από 16 Οκτωβρίου 2014 νομοθετική τροποποίηση).

	Στατικός Ισολογισμός*	Δυναμικός Ισολογισμός
Βασικό σενάριο (όριο 8,0%)	10,7%	11,4%
Δυσμενές σενάριο (όριο 5,5%)	6,1%	6,7%

(*) περιλαμβάνει την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου ύψους €1,75 δισ που ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο 2014, μετά την αποπληρωμή €750 εκατ των προνομιούχων μετοχών του Ελληνικού Δημοσίου τον Μάιο 2014

Στην περίπτωση που ενσωματωθεί η επίδραση μετατροπής της Αναβαλλόμενης Φορολογίας στους υπολογισμούς, ο δείκτης CET1 υπό το Στατικό Ισολογισμό αυξάνεται στο 11,8% υπό το “βασικό” σενάριο και στο 7,7% υπό το “δυσμενές” σενάριο, παρέχοντας στην Τράπεζα Πειραιώς πρόσθετα αποθέματα κεφαλαίων πάνω από τα απαιτούμενα όρια του 8,0% και 5,5% για το “βασικό” και “δυσμενές” σενάριο αντίστοιχα.

Μετά τη μετατροπή του DTA σε DTC	Στατικός Ισολογισμός*	Δυναμικός Ισολογισμός
Βασικό σενάριο (όριο 8,0%)	11,8%	12,4%
Δυσμενές σενάριο (όριο 5,5%)	7,7%	8,0%

(*) περιλαμβάνει την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου ύψους €1,75 δισ που ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο 2014, μετά την αποπληρωμή €750 εκατ των προνομιούχων μετοχών του Ελληνικού Δημοσίου τον Μάιο 2014

4.4.2.3 Αποτελέσματα για την Εθνική Τράπεζα

Η Εθνική Τράπεζα εμφανίζει στο βασικό σενάριο Core Tier 1 5,75% και κεφαλαιακές ανάγκες 225 εκατ. ευρώ και στο δυσμενές σενάριο δείκτη -0,42% και έλλειμμα 3,43 δισ. ευρώ.

Ωστόσο από το ποσό αυτό θα πρέπει να αφαιρεθούν τα 2,5 δισ. ευρώ που άντλησε μέσω αύξησης κεφαλαίου νωρίτερα μέσα στη χρονιά, διαμορφώνοντας την ανάγκη για φρέσκα κεφάλαια στα 930 εκατ. ευρώ περίπου.

Το ποσό αυτό έχει ήδη καλυφθεί από την κερδοφορία του α΄ εξαμήνου του 2014. Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Εθνικής Τράπεζας, θα υποβληθεί σχέδιο ενίσχυσης

κεφαλαίων το οποίο με βάση το δυσμενές σενάριο στο δυναμικό μοντέλο καταλήγει σε πλεόνασμα κεφαλαίων 2 δισ. ευρώ.

EBA EUROPEAN BANKING AUTHORITY		2014 EU-wide Stress Test						
P&L		Baseline Scenario			Adverse Scenario			
(min EUR)		31/12/2013	31/12/2014	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2014	31/12/2015	31/12/2016
Net Interest Income		3,193	3,006	3,066	2,988	2,954	2,975	2,920
Net trading income			-200	-147	-121	-128	-204	-172
of which trading losses from stress scenarios			-131	-79	-53	-289	-155	-104
Other operating income		-27	-17	-17	-17	-17	-17	-17
Operating profit before impairments		3,367	3,125	3,210	3,156	3,155	3,040	3,027
Impairment of financial assets (-)								
Impairment of financial assets other than instruments designated at fair value through P&L (-)		-3,528	-1,698	-1,106	-976	-3,864	-1,711	-1,549
Impairment Financial assets designated at fair value through P&L (-)		-3,284	-1,698	-1,106	-976	-3,864	-1,711	-1,549
Impairment on non financial assets (-)		-144	0	0	0	0	0	0
Operating profit after impairments from stress scenarios		-10	-1	0	0	-95	-57	-38
Other Income and expenses		-2,172	-874	103	178	-3,044	-728	-850
Pre-Tax profit		-5	-7	-7	-7	-7	-7	-7
Tax		-2,178	-881	96	171	-3,051	-728	-857
Net income		1,555	174	-29	-51	915	220	167
Attributable to owners of the parent		-622	-407	67	120	-1,136	-514	-390
of which carried over to capital through retained earnings		-622	-407	67	120	-1,136	-514	-390
of which distributed as dividends		-1,561	-407	67	120	-1,136	-514	-390
		1,060	0	0	0	0	0	0

In the figures above, the original (official published) 2013 P&L figures may have been adjusted as part of the ECB Comprehensive Assessment join-up calculation.

Ως εκ τούτου δεν απαιτείται καμία επιπλέον κίνηση κεφαλαιακής ενίσχυσης, ενώ επιπρόσθετο «μαξιλάρι» δημιουργείται από τη μετατροπή του αναβαλλόμενου φόρου σε απαίτηση, ύψους έως 1,2 δισ. ευρώ.

Υπενθυμίζεται ότι η διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας είχε κάνει λόγο το περασμένο καλοκαίρι για ενίσχυση των ιδίων κεφαλαίων της κατά 1 δισ. ευρώ μέσω εσωτερικής δημιουργίας κεφαλαίου, χωρίς στο ποσό αυτό να συμπεριλαμβάνεται η πώληση μειοψηφικού πακέτου μετοχών της τουρκικής θυγατρικής Finansbank, διαδικασία που έχει ήδη ξεκινήσει.

EBA EUROPEAN BANKING AUTHORITY		2014 EU-wide Stress Test						
RWA		Baseline Scenario			Adverse Scenario			
(min EUR)		as of 31/12/2013	as of 31/12/2014	as of 31/12/2015	as of 31/12/2016	as of 31/12/2014	as of 31/12/2015	as of 31/12/2016
Risk exposure amount for credit risk		49,461	49,461	49,461	49,461	52,982	51,510	49,973
Risk exposure amount Securitisation and re-securitisations		1	1	1	1	1	1	1
Risk exposure amount Other credit risk		49,460	49,460	49,460	49,460	52,981	51,509	49,972
Risk exposure amount for market risk		2,405	2,423	2,438	2,450	3,011	3,056	3,149
Risk exposure amount for operational risk		4,819	4,819	4,819	4,819	4,819	4,819	4,819
Transitional floors for Risk exposure amount		0	0	0	0	0	0	0
QR adjustments (for SSM countries only)		0	0	0	0	0	0	0
Total Risk exposure amount		56,686	56,703	56,718	56,730	60,792	59,394	57,940

«Η Εθνική Τράπεζα ETE-7,12% της Ελλάδος επιτυγχάνει 2 δισ. ευρώ κεφαλαιακό πλεόνασμα όπως προκύπτει από το "Δυσμενές Δυναμικό Σενάριο" του stress test και

χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα πρόσθετα κεφάλαια που προκύπτουν από το νόμο για τον αναβαλλόμενο φόρο. Συνεπώς δεν απαιτείται καμία περαιτέρω κίνηση κεφαλαιακής ενίσχυσης».

Αυτό αναφέρει σε ανακοίνωση της η Εθνική Τράπεζα μετά τη δημοσιοποίηση των τεστ αντοχής που διεξήγαγε η ΕΚΤ για τα ευρωπαϊκά πιστωτικά ιδρύματα.

Το Δυσμενές Δυναμικό Σενάριο της Άσκησης Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων (stress test), το οποίο σχεδιάστηκε ώστε να λαμβάνει υπόψη του το σχέδιο αναδιάρθρωσης 2014 - 2018 της ΕΤΕ όπως συμφωνήθηκε με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 13 Ιουλίου 2014, εφάρμοσε τις ίδιες ιδιαίτερα αυστηρές αρχές και μεθοδολογία όπως και το Στατικό Σενάριο. Το Δυναμικό Σενάριο καταλήγει σε ένα δείκτη βασικών ιδίων κεφαλαίων (CET1) 8,9% που μεταφράζεται σε πλεόνασμα κεφαλαίου 2 δισ. ευρώ ή 340 μ.β. πάνω από το ελάχιστο όριο του 5,5%.

Το Δυσμενές Στατικό Σενάριο της Άσκησης Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων που βασίζεται στο 2013 - μία ιδιαίτερος δύσκολη χρονιά για την ΕΤΕ - καταλήγει σε ένα έλλειμμα κεφαλαίων 0,9 δισ. ευρώ συμπεριλαμβανομένης της αύξησης κεφαλαίου που ολοκληρώθηκε το Μάιο του 2014. Αυτό το έλλειμμα ήδη καλύφθηκε από την κερδοφορία του Α' εξαμήνου του 2014 σε συνδυασμό με τις ενέργειες κεφαλαιακής ενίσχυσης που έχει ήδη υλοποιήσει η ΕΤΕ.

Στην ανακοίνωση επισημαίνεται ότι «συνεπεί με τις οδηγίες της ΕΚΤ, η ΕΤΕ θα υποβάλλει ως σχέδιο ενίσχυσης κεφαλαίων το ως άνω εγκριθέν Δυσμενές Δυναμικό Σενάριο το οποίο καταλήγει σε πλεόνασμα κεφαλαίων 2 δισ. ευρώ και δεν απαιτείται καμία επιπλέον κίνηση κεφαλαιακής ενίσχυσης».

Όλα τα προαναφερθέντα μεγέθη δεν λαμβάνουν υπόψη τα πρόσθετα εποπτικά κεφάλαια που θα αναγνωριστούν ως αποτέλεσμα του νόμου περί αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων που ψηφίστηκε στις 16 Οκτωβρίου 2014, ύψους 0,7 - 1,2 δισ. ευρώ (110 - 220 μ.β.).

Για το μέλλον η ΕΤΕ εστιάζει στην εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης, τη χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας και την υποστήριξη της πελατειακής της βάσης στην ευρύτερη περιοχή που δραστηριοποιείται», τονίζει η Εθνική Τράπεζα.

4.4.2.4 Αποτελέσματα για την Eurobank

Η Eurobank στο στατικό μοντέλο εμφανίζει κεφαλαιακό έλλειμμα 2,28 δισ. ευρώ στο βασικό σενάριο (δείκτης Core Tier 1 2,03%) και έλλειμμα 4,63 δισ. ευρώ στο δυσμενές σενάριο (δείκτης Core Tier 1 -6,42%).

Ωστόσο, τα ποσά αυτά καλύπτονται μέσω της αύξησης κεφαλαίου ύψους 2,5 δισ. ευρώ που έχει ήδη διενεργήσει η τράπεζα και περιλαμβάνονται στο δυναμικό μοντέλο, αλλά και των κινήσεων που έχουν εγκριθεί στο πλάνο αναδιάρθρωσης του ομίλου.

Στο πλαίσιο αυτό τα 1,76 δισ. ευρώ καλύπτονται χωρίς να χρειαστεί η τράπεζα να προχωρήσει σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου και χωρίς της χρήση του μπόνους του αναβαλλόμενου φόρου.

Το παραπάνω ποσό καλύπτεται κατά κύριο λόγο μέσω του προγράμματος μείωσης του λειτουργικού κόστους, του κόστους των καταθέσεων και της πώλησης της ασφαλιστικής Eurolife.

Η διοίκηση της τράπεζας σκοπεύει να κάνει χρήση και του μπόνους του αναβαλλόμενου φόρου, που θα λειτουργήσει σαν επιπρόσθετο κεφαλαιακό «μαξιλάρι».

Με αυτές τις κινήσεις το απόθεμα κεφαλαίων της τράπεζας σε σχέση με το δυσμενές σενάριο θα φτάσει τα 1,5 δισ. ευρώ, με το δείκτη Core Tier 1 να διαμορφώνεται στο 10% έναντι του ελάχιστου ορίου 5,5% των stress tests.

Η ίδια η τράπεζα αναφέρει σχετικά:

Η [Eurobank](#) έλαβε γνώση των σημερινών ανακοινώσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) και της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (ΕΤΑ), σχετικά με τα αποτελέσματα της Συνολικής Αξιολόγησης (ΣΑ) και αναγνωρίζει την επιτυχή έκβαση αυτής της άσκησης επί τη βάση του Δυναμικού Ισολογισμού, με αποτέλεσμα να μην προκύπτει κεφαλαιακό έλλειμμα. Λαμβάνοντας υπόψη την επίδραση άλλων θετικών παραγόντων, ο δείκτης CET1 αυξάνεται στο πλαίσιο του Δυναμικού Δυσμενούς σεναρίου από 5,5% σε 9,5%.

Η Eurobank, ως μία από τις 130 συστημικά σημαντικές τράπεζες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτέλεσε αντικείμενο της συνολικής αξιολόγησης που πραγματοποιήθηκε από την ΕΚΤ [σε συνεργασία με τις αρμόδιες Εθνικές Εποπτικές Αρχές (ΕΕΑ) και την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή (ΕΤΑ)]. Η συνολικής αξιολόγησης πραγματοποιήθηκε πριν τη μμεταβίβαση της πλήρους αρμοδιότητας για την εποπτεία

των πιστωτικών ιδρυμάτων από τις Εθνικές Εποπτικές Αρχές στην ΕΚΤ το Νοέμβριο του 2014 στο πλαίσιο του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (EEM).

Η συνολική αξιολόγηση αξιολογεί την ανθεκτικότητα της κάθε τράπεζας, χρησιμοποιώντας μια κοινή μεθοδολογία και εφαρμόζοντάς την με συνέπεια σε όλες τις συμμετέχουσες τράπεζες. Τα αποτελέσματα προέκυψαν λαμβάνοντας υπ' όψιν τη συνδυαστική επίδραση των ακόλουθων δύο κύριων πυλώνων:

- Του Ελέγχου της Ποιότητας των Στοιχείων Ενεργητικού (AQR) – για να ενισχύσει τη διαφάνεια των τραπεζικών ισολογισμών, αξιολογώντας την ποιότητα των στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών, περιλαμβανομένης της επάρκειας των περιουσιακών στοιχείων, της αποτίμησης των εξασφαλίσεων και των σχετικών προβλέψεων,
- Της Άσκησης Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων (ST) – η οποία πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με την ΕΤΑ για να εξετάσει την ανθεκτικότητα των ισολογισμών των τραπεζών σε δύο σενάρια προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων: το Βασικό και το Δυσμενές.

Η κεφαλαιακή επάρκεια αξιολογήθηκε σε βάθος μίας τριετούς περιόδου (2014-2016) με το όριο του κεφαλαιακού δείκτη CET1 να έχει οριστεί στο 8% και στο 5,5%, στο Βασικό και το Δυσμενές σενάριο αντίστοιχα. Επιπλέον, η ΣΑ διεξήχθη και υπό αμφότερα τα σενάρια του «Στατικού και Δυναμικού Ισολογισμού». Σύμφωνα με το σενάριο του Στατικού Ισολογισμού, ο ισολογισμός της 31ης Δεκεμβρίου 2013 χρησιμοποιήθηκε ως σημείο αναφοράς, μη λαμβάνοντας κατά συνέπεια υπ' όψιν οποιαδήποτε άλλη μμεταγενέστερη ενέργεια κεφαλαιακής ενίσχυσης ή/και πραγματοποιηθεισών αυξήσεων μμετοχικού κεφαλαίου καθώς και διαρθρωτικών βελτιώσεων των λειτουργικών αποτελεσμάτων. Σύμφωνα με το σενάριο του Δυναμικού Ισολογισμού, έχει ενσωματωθεί η επίδραση των μμέτρων που έχουν ανακοινωθεί και αναληφθεί στα Σχέδια Αναδιάρθρωσης που εγκρίθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την περίοδο 2014-2016. Τα δύο αυτά σενάρια, εξετάστηκαν στην άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων τόσο υπό το Βασικό, όσο και υπό το Δυσμενές σενάριο.

Η Eurobank πιστεύει ότι η συνολική αξιολόγηση συνιστά μια μοναδική άσκηση, με δεδομένη την ευρεία, αυστηρή και λεπτομερή αξιολόγηση 130 πιστωτικών ιδρυμάτων, και αποτελεί βασικό ορόσημο για την εναρμόνιση και την ενίσχυση του Ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος. Αυτή η άσκηση θα συμβάλει επίσης στη βελτίωση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα ενισχύσει την εμπιστοσύνη ως προς την επάρκεια

όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων που εξετάστηκαν. Ειδικότερα, στην περίπτωση της Eurobank, βάσει του AQR, έγινε αξιολόγηση του 84% της συνολικής έκθεσης του χαρτοφυλακίου δανείων της Τράπεζας. Ειδικά όσον αφορά το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο χορηγήσεων στην Ελλάδα, πραγματοποιήθηκαν αξιολογήσεις πιστοδοτήσεων αξίας €9,9 δισ. ευρώ και των αντίστοιχων εξασφαλίσεων, που αντιπροσωπεύουν το 64% του σχετικού χαρτοφυλακίου.

Ο κατωτέρω πίνακας συνοψίζει τα αποτελέσματα για τη Eurobank, λαμβάνοντας υπ' όψιν τον Έλεγχο της Ποιότητας των Στοιχείων Ενεργητικού (AQR) και την Άσκηση Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων (ST) στο Στατικό και Δυναμικό Βασικό και Δυσμενές Σενάριο, εξαιρουμένης της επίπτωσης του νέου νομοθετικού πλαισίου για τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις.

Αποτελέσματα AQR

	€ (εκατ.)	Δείκτης (%)
CET1 2013	4.049	10,6
Επίπτωση AQR	(1.070)	(2,8)
Προσαρμοσμένος CET1 για την επίδραση AQR	2.979	7,8
Προσαρμοσμένος CET1 για την επίπτωση AQR μετά την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου ύψους €2,9 δισ.	5.843	15,3

Αποτελέσματα ΣΑ

	Στατικό		Δυναμικό	
	Βασικό Σενάριο	Δυσμενές Σενάριο	Βασικό Σενάριο	Δυσμενές Σενάριο
Προσαρμοσμένος CET1 (%) βάσει AQR + ST (%)	2,0	(6,4)	15,1	5,5
Πλεόνασμα/(Έλλειμμα) € (εκατ.)	(2.282)	(4.628)	2.403	(18)
Πλεόνασμα/(Έλλειμμα), περιλαμβανομένης της αύξησης μετοχικού κεφαλαίου €2,9δισ., € (εκατ.)	582	(1.764)	2.403	(18)

Λαμβάνοντας υπ' όψιν το ποσό των €2,9 δισ. που αντλήθηκε από την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου που ολοκληρώθηκε τον Μάιο του 2014, τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι η Eurobank καλύπτει τα κεφαλαιακά όρια που ορίστηκαν για το σκοπό του AQR, οδηγώντας σε κεφαλαιακό δείκτη CET1 15,3%, μετά την προσαρμογή για την επίπτωση του AQR, σε σύγκριση με το όριο αναφοράς του 8%.

Επιπλέον, σημειώνουμε ότι το έλλειμμα που εμφανίζεται επί τη βάσει του Στατικού Δυσμενούς σεναρίου σχετίζεται με τη χρήση του 2013 ως σημείου αναφοράς, ο οποίος ήταν ένας χρόνος στον οποίο οι λειτουργικές επιδόσεις της Eurobank επηρεάστηκαν αρνητικά εξαιτίας συστημικών λόγων και ιδιαιτέρων για την Τράπεζα συνθηκών.

Η ΕΚΤ θα χρησιμοποιήσει το Δυναμικό Σενάριο για την αξιολόγηση της κεφαλαιακής θέσης της Τράπεζας και έχει δηλώσει ότι η Eurobank «στην ουσία δεν

παρουσιάζει κεφαλαιακή υστέρηση». Ως εκ τούτου, είμαστε στην ευχάριστη θέση να σημειώσουμε ότι η Eurobank ανταποκρίνεται στα κεφαλαιακά όρια της ΣΑ τόσο στο Βασικό, όσο και στο Δυσμενές σενάριο, χωρίς να παρουσιάζει κεφαλαιακό έλλειμμα. Περαιτέρω, οι κατωτέρω παράγοντες δημιουργούν ένα πλεόνασμα κεφαλαίων ύψους €1,4 δισ., αυξάνοντας τον κεφαλαιακό δείκτη CET1 στο πλαίσιο του Δυναμικού Δυσμενούς σεναρίου από 5,5% σε 9,5%:

1) Η θετική επίπτωση €315 εκατ. που προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ των πραγματικών προ-προβλέψεων εσόδων για το 9μηνο του 2014 σε σχέση με εκείνα που χρησιμοποιήθηκαν ως παραδοχή στο Δυναμικό Δυσμενές σενάριο, οδηγούν σε μια αύξηση του κεφαλαιακού δείκτη CET1 κατά 90 μονάδες βάσης,

2) Επιπροσθέτως, η εποπτική αντιμετώπιση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων σύμφωνα με την πρόσφατη νομοθετική ρύθμιση (υπό την προϋπόθεση της έγκρισης της ένταξης στις προβλέψεις του νέου νομοθετικού πλαισίου από την επικείμενη Έκτακτη Γενική Συνέλευση της Τράπεζας στις 7 Νοεμβρίου 2014), έχει θετικό αντίκτυπο στο Δυναμικό Δυσμενές Σενάριο κατά €1,1 δισ. ή 318 μονάδες βάσης.

Επιπροσθέτως, έχουμε υποβάλει προς έγκριση την εφαρμογή της μεθόδου των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης (IRB) για τον πιστωτικό κίνδυνο του στεγαστικού χαρτοφυλακίου του Νέου Ταχυδρομικού Ταμειυτηρίου (ύψους €4,9 δισ. ευρώ), από το οποίο αναμένεται κεφαλαιακή ωφέλεια περίπου 30 μονάδων βάσης. (<http://www.naftemporiki.gr>)

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- Αγγελόπουλος Π, 2010, Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, εκδόσεις Αθ. Σταμούλης
- Γκαργκάνας, Ν.- Ομιλία του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος κ. Νικολάου Χ. 2013
- Γκόρτσος 2011-Εισαγωγή Στο Διεθνές Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη
- Γκόρτσος Χ, Αλεξιάκης Π, (2006)Εισαγωγή στις Τραπεζικές σπουδές- Το Νομισματικό κα Χρηματοπιστωτικό Περιβάλλον, τόμος Α
- Γκόρτσος Χ. 2014, Εισαγωγή στο δίκαιο της Οικονομικής και Νόμισματικής Ένωσης, εκδόσεις Νομικής Βιβλιοθήκης
- Γκόρτσος Χ. 2011, «Βασιλεία ΙΙΙ»: η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, Χρηματοπιστωτικό δίκαιο, τεύχος 1, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα,
- Γκόρτσος, Χ. 2005, Βασιλεία ΙΙ και κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών
- Δούμπος Μ., Κοσμίδου Κ., Ζοπουνίδης Κ., Γιαννακάκη Δ.,2004 Ανάλυση και Εκτίμηση κινδύνου χώρας (Country Risk) : Θεωρητική και Εμπειρική προσέγγιση, εκδόσεις Κλειδάριθμος.
- Ελληνική Ένωση Τραπεζών, 2010, Έκθεση Πεπραγμένων ΕΕΤ
- Ζοπουνίδης κ, Βούλγαρη Φ, Λεμονάκης Χ, Γρηγορούδης Ε., Καθαράκης Μ. Σύγχρονα Θέματα Χρηματοδότησης και Στρατηγικού Σχεδιασμού Επιχειρήσεων 2012, εκδόσεις Σταμούλη
- Ζοπουνίδης Κ., 2009, Διαχείριση Πιστωτικού Κινδύνου, εκδόσεις Κλειδάριθμος
- Ζοπουνίδης Κ., 2009, Σύγχρονα Θέματα Τραπεζικού Management, εκδόσεις Κλειδάριθμος

- Ζοπουνίδης Κ., 2010, Λειτουργικός Κίνδυνος Πιστωτικών Ιδρυμάτων και Αποτελεσματική Διαχείριση, εκδόσεις Κλειδάριθμος,
- Καλφάογλου Φ.-Υποδείγματα Μέτρησης Πιστωτικού Κινδύνου», Τράπεζα της Ελλάδος Γενική Επιθεώρηση Τραπεζών, Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Α' Τρίμηνο.
- Καλφάογλου, Φ. 2006, Η επίπτωση του νέου πλαισίου υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων τραπεζών (Βασιλεία II) στη σταθερότητα και αποτελεσματικότητα του τραπεζικού συστήματος.
- Καραμούζης Νίκος - Γκίκας Χαρδούβελης, 2011 Από Τη Διεθνή Κρίση Στην Κρίση Της Ευρωζώνης και Της Ελλάδας: Τι Μας Επιφυλλάσει Το Μέλλον, εκδόσεις Λιβάνη.
- Καρυδιάς, Κ. Δεκέμβριος 2006 Λειτουργικός κίνδυνος – Ξαναδιαβάζοντας παλιές
- Κοσμίδου Κ. & Ζοπουνίδης Κ., 2003, Συστήματα Διαχείρισης Τραπεζικών Κινδύνων: Η περίπτωση του Asset Liability Management, εκδόσεις Κλειδάριθμος
- Κυριακόπουλος, Π. Δεκέμβριος 2006, Η ενσωμάτωση της Βασιλείας II στην ελληνική νομοθεσία
- Θωμαδάκης Σ & Λοΐζος Κ- 2011 Η χρηματοοικονομική ρύθμιση και το κόστος κεφαλαίου των πιστωτικών ιδρυμάτων
- Μελάς Κ., 2009, Εισαγωγή στην Τραπεζική Χρηματοοικονομική Διοίκηση, εκδόσεις Εξάντας
- Νούλας Α., 2005, Χρήμα και Τράπεζες, εκδόσεως του Πανεπιστημίου Μακεδονίας
- Παναγιώτου, Σ. 2004,Οι κανόνες της Βασιλείας II και η ναυτιλιακή πίστη.
- Πανοπούλου Δ.-Management κινδύνου στο τραπεζικό τομέα
- Παπασαραντόπουλος Πέτρος- Μύθοι και Στερεότυπα Της Ελληνικής Κρίσης 2012
- Πετράκης, Π. 2007,Σύμφωνο της Βασιλείας I & II.
- Προβόπουλος Γ. & Καπόπουλος Π., 2001, Η δυναμική του χρηματοοικονομικού συστήματος, εκδόσεις Κριτική
- Σαπουτζόγλου Γ., Πεντοτής Χ. (2009) Τραπεζική Οικονομική Τόμος Α,Β, , Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα
- Σπαρτιώτης Δ., Στουρνάρας Γ.2010-Τα θεμελιώδη αίτια της κατάρρευσης των Τραπεζών και των Χρηματοπιστωτικών Αγορών, εκδόσεις Gutenberg

- Σταϊκούρας Χ.2006-Τραπεζική Χρηματοοικονομική, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Συριόπουλος Κ., 1999, Διεθνείς Κεφαλαιαγορές Τομος Ι- Θεωρία και Ανάλυση, εκδόσεις Ανικούλα
- Το Ελληνικό Τραπεζικό σύστημα το 2011 και 2014-Ελληνική Ένωση Τραπεζών.
- Το χρονικό της μεγάλης κρίσης-Τράπεζα της Ελλάδος 2008-2013
- Τράπεζα Της Ελλάδος -Άσκηση Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων για τον Ελληνικό Τραπεζικό Τομέα 2013
- Χριστόπουλος Α. & Ντόκας Ι., 2012, Θέματα Τραπεζικής και Χρηματοοικονομικής Θεωρίας, εκδόσεις Κριτική 2014
- Ψυλλάκη Μ Σημειώσεις- Διάλεξη 6 Διαχείριση Κινδύνων Εμπορικών Τραπεζών

Ξένη

- Heffernan, Shelagh,2005. “Modern Banking”,John Wiley&Sons Ltd.
- Mehta,Dileep&Fung, Hung---Gay, 2004. “International Bank Management”, Blackwell Publishing,Ltd.
- Mario Quagliariello (2009) «Stress- testing the banking system. Methodologies and applications», Cambridge University Press
- Grouhy M., R. Jarrow and S. Turnbull, (2008), «The subprime credit crisis of 2007»,
- Krugman, (2013), «Years of tragic waste», The New York Times
- Ahmed Arif, Ahmed Nauman Anees 2012 Liquidity risk and performance of banking system, Journal of Financial Regulation and Compliance
- Stress testing for financial institutions applications, regulations and techniques, Harald Scheule, 2008 Risk Books
- Jiajia Jin, Ziwen Yu Chuanmin Mi, Commercial bank credit risk management based on grey incidence analysis”, Grey Systems: Theory and Application 2012, Emerald
- European Banking Authority,2011, EU-Wide Stress Test Aggregate Report
- Kosmidou Κ., Zopounidis C. (2010). *Assessing the macroeconomic competitiveness of European countries using multicriteria analysis*. Journal of Computational Optimization in Economics and Finance.,

- Breuer T., Krenn G.: Reliving Past Crises: Identifying Stress Scenarios from Historical Data, The Third International Stockholm Seminar on Risk Behaviour and Risk Management 1999,
- Blaschke C, et al. (2001) Mining functional information associated with expression arrays.
- Blaschke Winfrid, Jones T. Matthew, Majnoni Giovanni, Peria Soledad Martinez, (2001) “Stress Testing of financial systems: an overview of issues, methodologies and FSAP experiences.” IMF Working Paper 01/88 .
- Integrated Stress Testing for Financial Institutions,2012 Ludger Overbeck, Gerrit Jan van den Brick

Διαδικτυακοί Τόποι

<http://en.wikipedia.org>

<http://www.bankofgreece.gr>

<http://www.nbg.gr>

<http://www.eurobank.gr>

<http://www.piraeusbank.gr>

<http://www.alpha.gr>

<http://www.ttbank.gr>

<http://www.eba.europa.eu/>

<http://eur-lex.europa.eu/el/index.htm>

<http://www.bankersreview.gr>

<http://www.naftemporiki.gr>

<http://www.bankingnews.gr/>

<http://www.economia.gr/>

<http://www.c-ebs.eu/>

<http://www.bis.org/>

<http://www.imf.org/external/>

<http://www.euro2day.gr/>

<http://www.hba.gr/>

<http://www.capital.gr/home.asp>

http://bankwars.blogspot.gr/2011/07/stress-test_15.html

<http://www.fimes.gr/2011/03/stress-tests-trapezes/>

<http://www.minfin.gr/portal/>

www.smexa.gr/smexa/index.php/el/news-articles/2009-12-17-19-35-29/1715-merit-----stress-tests

<http://www.bis.org/bcbs/membership.htm>

<http://www.newyorkfed.org/>, Federal Reserve Bank of New York

<http://www.ecb.europa.eu/ssm/assessment/html/index.en.html>

<https://www.eba.europa.eu/risk-analysis-and-data/eu-wide-stress-testing/2014>

www.alphabank.gr

www.bloomberg.com